

20

Аргашдајуса
Ригас Катвешин Бедрикас Синиш Комисшјас
Деригу Грамату Аргашд. Удата.

Сократс.

Populars apstats par ien-
grecu prahineeta dihvri un
mahziban.

И. б.
А. М. Д. Сиповска

и
Мисла.

14362
Рига, 1898.

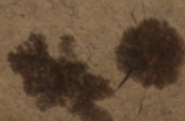
Издана С. Ландсберга, Рига.

21

Dop

101-2/11

181794 (monay)

Apgahdajusi Rīgas Latveesku Beedribas Sīnibu Komīšijas
Derīgu Grahmatu Apgahd. Rodata.

~~1~~
38 m/f

Sokrata.

Populars apskats par sengreeku prahtneeka
dsihwi un mahzibām.

Rehz

W. D. Sipowska

no

W. D. Sipowska.

Rīgā, 1898.

Drutajis G. Landsbergs, Jelgavā.

1953

L. V. B.
109287
0309079639.g

28 ✓

Дозволено цензурю. — Рига, 4-го января 1899 г.

Drulajis G. Landsbergs, Jelgavā.

Gewadam.

Echo grahmatinu esmu pārstrahbajis no kreewu malodas Ta fastahw no diwām dalām. Pirmā dala ir mehsturists apskats par Sokrata dsihwi, kreewiski no W. D. Sipowka. Ehe dabu eepasihtees ar eewehrojamā fengreeku prahtneeka Sokrata dsihwi un mahzibām un ari wispahri eefkatitees šhis wifas zilwezes mehsture tif eewehrojamās tautas dsihwē, kad ta bija šasneegusi augstako attihstibas pakahpeni.

Otrā dala ir kreewu eewehrojamā rakstneeka Wladimira Dorolenko dsejas un šajuhsmu pilnā fantasija „Ehnas“, kas ari sihmejas uf Sokratu, ihpaschi uf wina mahzibām un nahwi.

W.

REVIEWS

The following are the names of the persons who have written the reviews of the works mentioned in the preceding pages. The names are given in the order in which the reviews were published. The names are given in full, and the titles of the works are given in full, and the names of the publishers are given in full. The names of the persons who have written the reviews are given in full, and the titles of the works are given in full, and the names of the publishers are given in full. The names of the persons who have written the reviews are given in full, and the titles of the works are given in full, and the names of the publishers are given in full.

Atenas peektâ gadu simtenî.

Peektais gadu simtenis preefch Kristus ir wiseewehrojamakais laiks Greekijas wehsturê. Tik eewehrojama laika sprihšha, kâ Perikla laikmets*), nefastopam wairs ne tikai Greekijas, bet wišas zilwezes wehsturê lihds pat muhšu deenâm. Raħdôs trihsdesmit — tšhetrdesmit gadôs zilweka genijs attihstijâs un darbojâs ar tik pahrleezigi eewehrojamu spehku, radija tikdauds mahkšlas brihnumu, israhdija tik stipru dsihšchanos peħz pateefibas, ka buhtu weltas puhles meklet kaut ko tamlihdfigu wišas pafaules wehsturê. Wairaf šchahdu geniju laikmetu tanî neatradisim, neatradisim ari peektâ gadu simtena otrâs pušes Atenu. Un it nebuht ne wiš tas, kas toreis zehlâs un tifa radits, ir usglabajees lihds muhšu deenâm. Un ja muhšu laiku isglihtotee zilweki, kas zitadi domâ un juht, kâ senee greeki, ar fewiŃhtu preeku un brihnidamees usluhko to mašumu, kas narw bojâ gahjis, šchis zilwezes bagatafâ mantojuma atleefas, ko Greekija winai atstahjuši, ko tad gan nesažuta modrigee ateneefchi toreis, kad wiš tas augštis dailums un dsicheniba, kas sajuhšminaja winuširdis un darbinaja winu prahtus, attehlojâs brihnifchigôs mahkšlas darbôs, kas radâs wineem redšot un bija wineem preeetami wišâ pilnibâ un dailumâ?

Peektâ gadu simtena peħbejâ zeturfšchna ateneetim wajadseja tikai pahrtaht pahr šawas mahjas fleegšni, wiŃšch tuhlin wareja manit šawas dsimtenes pilsehtas nošihmi. Pahr weenkahršchâm neezigâm privatâm mahjâm pazehlâs grešnee un staltee šabeedribas nami, deewnami, teatri, bet pahr wišu atropols**), ko rotaja buhnneezibas brihnumi — Partenons (deewnams — par godu deeweetei Atenei — Sargatajai); deewnāmam blakus stahweja deeweetes

*) Perikls — Atenu republikas wadonis. Ap tšhetrdesmit gadu (468 — 429) winam bija leels ešpads uš ateneešcheem; ap peepadsmit gadu wiŃšch walbija par wineem kâ patwaldneeks.

**) Atropols — apjeetinajums, pilsehtas malâ; Atenu atropolu dašchâ finâ war šalihdsinat ar Mašawas Šremli.

Atenes milšigais bronšas tehls; ar brunogu un ar šķehpu šči deeweete stakweja kà par šargu šawai pilšehtai. Šķehpa apseltitais gals špihdeja dšidràs debefs filumà un no tahleenes lifàs, it kà špošča swaigsne mirbšetu pahr pilšehtu. Akropols ar šawu šwehtnizu, deewnameem, upuru altareent, deewu tehleem, bija ateneešcheem wišzeenigakà un mihtakà weeta pilšehtà.

Akropolà uškahpa pa brihnišķhigàm marmora trepèm un tad eenahža ta preekšchtelpàs — Propilejòš. Ehkas jumts atšpeedàs uš staltu marmora pilaru rindas; starp šcheem pilareem bija wešela rinda pušwateju galeriju un šahku. Tàs bija eewehrojamafo bilšču zirššanas un glesneezibas mahšklas rašchojumu pilnas. Wišs šche išdwehša daitumu, idealus un leezinaja par rašchotaju geniju . . . Šcho rašchojumu šajuššminats un ušbudinatàm estetiskàm juhtàm, ateneetis išgahja no Propilejeem akropola laukumà, ko rotaja deewu, waronu un eewehrojamu wihru ižiršti tehli; bet wina šfatu wišpirms pee šewis šaištija Partenons. Leelikà ehla un tàs daku brihnišķhigà faškana pildija apluhotaja dwehšeli ar patihkamu meeru. Ateneetis eegahja Partenonà, — ari te wina ušmanibu wišà šawà neišakamà daitumà šaištija jauns mahšklas brihnumš — Palada—Atene, šķihštà gudribas deeweete, — weens no eewehrojamašheem Fidija*) darbeem . . . No akropola ateneetis wareja redset wišas pilšehtas un apkahrneez eewehrojamaš weetas un ehkas. Tur netahlu pazehlàs Tešejona deewnams, lepnas un ņingras arkitekturas (buhwneezibas) paraugs; no tureenes wareja ari redset Dionišu teatri, kur toreiš ņkila eewehrojamaš tragedijas radija dišchenas religikšas juhtas un genialais Sofokšs šatrizinaja štatitaju širdis. Tahlakì bija redšams origineli buhwetais, teltij lihššigais Odeons, kur pašču un atbraužeji artišti špehleja, deklamēja un dšeodaja. No akropola ateneetis redšeja ari areopagu**) un laukumu, uš kura tika noturetas tautas šapulzes, kur Perikšs šawàm runàm wadija ateneešču prahtus un juhtas. Tahlumà, pa pilšehtas malàm, bija redšamas gimnašijas, škaitu dahršu wibù; šche šanahža ateneešču jaunekli ne tiš ween šazihšktetees wingrošchanà, bet ar notlaušitees nopeetnu prahtneeku un eewehrojamu mahžitu wihru runàs un mahžibàs. No šchejeenes wareja ari redset Atenu oštu, kur tirdšneezibas kugu mašti pazehlàs kà wešels mejšhs; šchee kugi šche šabrauža no wišàm greeku pašaules malàm.

Ne tišai tirgoššanas noluhkà wini šchurp brauža. Atenàs eiš šanahža no wišàm malàm ari mahšlineeki, artišti, mahžiti

*) Fidijšs — eewehrojamašais bilšču zirtejs Perikša laikà.

**) Areopags — pašalus ne tahlu no akropola; šche no šeneem laišeem atradàs augštakà teežas eeštahde Atenàs.

mihri, prahtneeki, bagatneeki, mezi un jauni. Katrs ateneetis it labi šaprata, kapehž wiši tā dšinās uš wina dšimtenes pilšehtu. Tas tadehl, ka maksleeneeki un artisti nekur nebuhtu atradušchi tahdus mahšklas un talentu zeenitajus, kà Atenās; nekur prahtneeki un mahžitee mihri nebuhtu atradušchi tahdu dšihšchanos pehž finibām un tiš apdahminatus jauneklus, kà šche. Tas tadehl, ka bagatneeki nekur nebuhtu warejušchi tiš preezigi išdšihwotees un zentigee jauneklī tā apmeerinat šawu šahribu pehž finibām, kà Atenās. Wahrdu šafot, tas tadehl, ka Atenas Perikla laiķā tapa par išglihtibas un mahšklas zentru, par wišās greeku pafaules galwas pilšehtu. Šchi apšina modinaja katra domataja ateneešcha dwehšelē kaišligu mišlestību pret šawu pilšehtu.

Ja zilweks bija pahrtizis un nebija bijis Atenās — to tureja par šawu katrs greekis, waj tas bija šaiminu semes waj šahdas tahlas kolonijas eedšihwotajs. Runat, gehrbtees, ušwestees un pat eet tā, kà ištis ateneetis — eekattija par šmaltas ušwešchanās šihmi. Wišās Widus-Greekijas, šalu un Maš-Asijas kraštu eedšihwotaji — wiši bija no Atenām eeenemti; tišai zeetee un štingree šparteēšchi išturedžās pret „Gladas šeeda“ (tā Perikls šauza šawu pilšehtu) plauššchanu wehši, pat naidīgi.

Išglihtiba, kas muhšu laiķā tiš dahrgi maksā un tadehl šafneedsšama tišai nedaudšeeem laimes lutekleem, Atenās wišeem, kas wehlejšās, bija it weegli peeeetama. Šwarigatā išglihtibas škola šche bija pati dšihwe. Wareja pat nemahžet lašit un tomehr buht loti attihštits, pat išglihtots zilweks; tiš leelu eespaidu darija uš ateneeti wiša wina aplahrtne, šahkot no pirmeem apšinīgās dšihwes šoleem. Šau agrā behrnibā wina azis peerada pee mahšklas rašchojumu daiķām formām, ko wiņšch šastapa uš katra šola; runigo pilšonu šarunas uš eelas, laufuma un turgus pamajam radinaja šehnu peedalitees pee pilšehtas interesēm, wehlaki jauneklā gadās, wiņšch dširdeja runajam oratorus (daiķrunatajus), kas puhlejās žil daiķi un šaprotami ween eespehšjams išškaidrot tautai par wišām walšts leetām. Wišs tas, šinams, štipri weizinja išglihtību. Un teatrs ar preekššihmigeem un augštu pamahžibu pilneem škateem? Un beeschee religijšee šwehiti ar dšejjškām šlawas dšeesmām, ar šoreem un wišeem šaweem eestetisheem eerihšojumeem? Un wišeem peeeetamās šarunas gimnašijās ar dašchadeem gan pašchu, gan abrauzejeem prahtneeeem? Rahdu eespaidu wišs tas darija uš ateneešchu jauneklu juhtām un prahtu! War drošchi šazit, ka peekā gadu šimtena beigās Atenās katrs bodneeks tā šaprata šawas pilšehtas un walšts leetas un wareja tā zeenit mahšklas rašchojumus, kà to muhšu laiķā nešaprot un newar zeenit dašchs labs, kas daudž

gabus skolas solu berfis. Un pateesibu safot, nepar gandrīhī nemas domat, ka Atenās buhtu bijušchi pilsoni, kas nemahzeja lafit. Skola bija mifeem peceetama un dšihwe loti lehta*). Bes tam malas laika ateneescheem bija deesgan, jo par šaimneezibu, kas pa leelakai dafai bija loti weenfahrscha, bija jafin feemai un wehrgeem un semkopjeem bija pahrwaldneeki. No ta šaprotams, kadeht ateneeschi wareja šafneegt tif augstu garigu un esteifsku atihstibu, ka šhini finā nemeena muhsu laiku eiropeeschu tauta nepar ar wineem šalihdsinatees.

Bet ne ilgi pastahsteja šhis Atenu seedu laiks. 431. gadā ižehlās karš starp Spartu un Atenām un tas atnesa daudš posta. Pehž diweem gadeem nebija wairs leelā Perikla, genialā wadona, kas wareja šaturet, ufmudināt un wadit lauschu pušli, un lihds ar wīnu isgaisa ari laime un Atenu šlawa. Neatradās tahda wadona, kas waretu stahtees Perikla weetā; teem wadoneem, kas zehlās no tautas, nebija ne spēhta, ne dahwanu, glahbi šawas pilsehtas politifko nosihmi un „Gladas seeds“ šahka wiht . . . Sparteeschu šaldati ušwareja un spēeda břihwibu mišletajus ateneeschus dšihwot pehž wīnu bahrgeem litumeem. Wara nahža mantas šahrigu un zeeširdigu lauschu rokās. Šahkās warmahžibas, špoidi, wajaschanas. Šas neturejās pee walboschās partijas eesfateem. tam nebija dšihwe. Teesā, šchi warmahžiba ilgi nepastahweja: pašchi tirani — warmahžigee waldneeki ar neaprobeshotu waru — šahka šawā starpā šildotees, tautas partiija atrada few drošchu wadoni, tirani tifa atstumi pee malas un nodibinata agrafā waldibas šahriiba, bet pagahjušchās pilsonu dšihwes newareja wairs atjaunot. Atenu pašeminaschana un apšina, ka agrafā dišcheniba naw wairs panahkama, darija loti behdigu eespaidu pat uš labateem laudim; wīni šahka atteiktees no šabeedribas darbeem. Bet uš štatuwes un pee waldibas tagad šahjās wiš tas, kas agrafi bija apšlehpts, wiš kas bija neezigs, tumschs, netifls. Dratoru daišo un aifgrahbtibas pilno runu weetā tagad nahža neeziga pšahpašchana; publifka teesā pahrwehrtās par nišigeem strihdeem un wiltigām runām, kas isgahja tika uš to, lai leetu šareschgitu un teesneschus nogreestu no ihštām pehdām . . . Prahwoschanās šaifšiba, pat par mafakeem neekeem, palifa Atenās par nopeetnu šlimibu. Wairojās špijoni, kas puhlejās atrast šahdu, šaut ari neezigu, eemeslu, lai waretu nobot teesai pahrtikuschu zilweku waj dabut no wīna kreetnu šamafku. Lauschu tikumifkās juhtas tifa nomahftas,

*) Beetā gadu šimteni Atenās wareja par šapeikām 25 nodšihwot deenu, un pat it lepmi

religistā šajuhšminafšanās atbīša, prahts palika daudz šchauraks. Sahka weeglprahtīgi wīsu leegt, par wīsu schaubitees; netizeja pat wairs pateesibai, zilwefam un wīfam, kas augsts, labs un dailšch.

Tapat kā agrati, akropolā wehl pazehlās pret tumšchi filo debesi šamā nenihštoschā dailumā un dišchenibā warenais Partenons — gudribas deewetes deewnams; tapat wehl akropolā gresnibas un waronibas pilns stahweja schās deewetes milšigais tehls; likās, ka šchi deeweete, pilnīgi apbrunojusees, taifitos tuhlin stahtees zihnā pret wīsu, kas ir tumšchs un naidīgs pateesibai un dailumam.

Schos nemirštīgos mahšklas darbus bija radījis zilweks, wina stiprā tiziba, wina warenais prahts un raschotajs genijs. Waj tad war issamist, waj war schaubitees par zilwezes gara spēhtu!

Brahtneekem bija ko pahrdomat.

II.

Sofisti un Sokrats.

Breeku sīkfahrigais prahts šen jau sahka domat un pehtit par wīsu buhtibu, par dšihwibu un nahwi, par labu un ļaunu. Jau no šenšendam teikām war redset, ka pat laudis, kas no sahkuma dšihwo wairaf pehz eedomu spēhjas un juhtām, nekā pehz prahta, mehgina isprašt schos jautajumus. No septitā gadu šimtena sahtot, greeku starpā sahka rastees loti gudri un šaprahtīgi zilweki, kas wairs neaprobeshojās ar behrnišchīgām teikām un pasakām, bet nopeetni domadami, puhlejās tikt pee atbildem, kas wairaf apmeerinatu prahtu, nekā teikas un brihnumu stahsti. Schos domatajus sauza par gudrineekeem, bet pehz tam wini pašchi sahka saukt šewi weenfahrschati — par prahtneekem, t. i. gudribas mihletajeem.

Un šchee domataji wispirms greeschas ar jautajumeem pee dabas, — kas ir winas buhtiba, kur tas pirmais materiala sahkums, no ka wina zehlusees? Weens teel tīf tahlu, ka par pirm-sahkumu eeskata — uhdeni, otrs — gaisu, treschais — pirmatnejo materiju, kam naw wehl nekahda weida. Saajuht, ka šchis atbildes peeteekochi neisskaidro jautajumu un jau rodas jauns jautajums: no kureenes zelas dabā tīf daschadi weidi un parahdibas, kadeht tee pašahwīgi mainas? Domataji nebija wehl spēhjuschi atbildet uš šcho jautajumu, radās jau atkal jauns: no kureenes zehlusees šcho daudz un daschado dabas parahdibu apbrihnojamā šakšana?

Un luhf, Perikla laikâ dšihwojofchais prahtneeks Anakfagors pafludina diſhenu mahzibu, ka paſaulê wiſu walda un wada prahts, dwehſele, kas wiſu dara dšihwu un kas daſchadâ mehrâ peemiht wiſeem dšihweem radijumeem: ſtahdeem, dšihwneeeſeem, zilwekeem. Bet zelâs atfal jaunſ jautajums, kas ir ſchis prahts? kâ paſiht wina ihpaſchibas un ſpehtu? Jautajumi un uſderumi ir daudſ gruhtaki, nekâ prahtneeekeem uſ teem eefpehjams atbildet. Kur meklet atbildes uſ jautajumu par prahtu? Sinams, zilwekâ, kâ prahtigakâ radijumâ wirs ſemes. Bet jau tad, kad Anakfagors wehl nebija paſludinajis ſawas mahzibas, daudſ nopeetnu domataju wairs netizeja zilweka prahta zeenibai un wehrtibai. Weens apgalwoja, ka paſaulê wiſs paſtahwigi kuſtotees un mainotees un tadehl wiſuma buhtiba neefot notmerama, neefot eefpehjams to iſpraſt, bet zilweka prahtam eſot peeejamas tikai neezigas, garamſkrejoſchas parahdibas. Zits ſpreeda pawiſam otradi, ka tikai mums iſleekotees, ka parahdibas mainotees, bet wiſai buhtibai eſot ſtingra weeniba, un ta nebuht nemainotees, tikai muhju juhtekli nelaujot mums to iſpraſt un weenigi prahts to warot iſſinat. Schis pretiſchkâs mahzibas nn weltigâs puhles atbildet uſ nopeetnakeem jautajumeem radija ſchaubifchanos, waj zilweks pawiſam ſpehj iſſinat pateefibu.

Tikai pateizotees manai zilweks nahf ſakarâ ar ahrpaſauli; ko minſch ar ſaweem juhtekleem neuſnem, tas it kâ ari nemaſ nebuhtu; bet wiſeem zilwekeem naw weenada mana: weens tur redſ ſilu, kur otrs ſalu, weens tur atrod leelu, kur otrs maſu u. t. t.; tâ tad newar ari buht weena pateefiba, bet winu ir tif daudſ, zit zilweku, un tapehž „katrs zilweks pats par ſewi ir wiſu leetu mehraukla“. Tahdu mahzibu paſludinaja Protagors, kas Perikla laikâ Atenâs iſplatija ſawas idejas. Neatſihdams wiſpahrejas pateefibas, Protagors apgalwoja, ka katram prahtigam zilwekam wajaga nodarbotees tikai ar to, kas minam peeeetams, t. i. ar ſewi paſchu, ſawu laimi. Wainigam buht noſihmê — mahzet walbit par ſewi un ziteem, un tas ir eefpehjams, ſewi un ihpaſchi ſawu prahtu pilnigaku darot, pee kam ari palihdſ nodarboſchanâs ar prahtneezibu. Vai waretu walbit tahdâ ſabeedribâ, kur patihf ſkaiſtas runas un ahrejo weidu zeena wairaf par ſaturu, wajaga labi praſt attiſhtit ſawus peerahdijumus, pahrlleezinat un labi runat, bet tadehl wajaga wingrinatees dialektikâ, mahſſlâ walbit un attiſhtit domas, peerahdit un apgaſt, un ritorikâ — mahſſlâ labi un daiſi runat. Tâ tad, pehž Protagora mahzibâm, prahtneezibai wajaga atſazitees no nepeepildameem ſapneem — atraſt

wispahreju pateesibu, kuras naw un newar buht, bet peegreesfees pilnigi tihri praktisfeem noluhfeem.

Protagors un ziti, kà, peemehram, Gorgijs, Prodiks, Zojjs, kas turejās pee teem pašcheem pamata eeskateem, ir pašihstami jen wispahreja wahrda — sofistī. Nestatotees uš pamata mahzibas nepareisibu, ka katrs zilwels pats par sewi ir wisu leetu mehraulka un ka naw un newar buht wispahrejas pateesibas, sofistī tomehr atnesa dauds labuma prahtneezibai un wispahri isglihtibai. Wini pirmee sahka pehtit domaschanas un jehdseena buhtibu; sahka norahdit uš kluhdam tanis. Agrafi ne tikai weenu gadu finteri ween wisnopeetnakee domataji prahtoja par daschadam leetam, bet neweens no wineem nedomaja par to, lai ispehtitu pašchas domaschanas buhtibu (mekanizmu), tapat kà miljoneem zilweku reds un dsird un nemas needomajas, kas ir dsirde un redse. Sofisti ari pirmee greesa wehribu uš walodu, kà uš domu ahrejo eetehrpumu un tà zehlas siniba par walodu — gramatika, ritorika.

Bet lihds ar to wini atnesa ari dauds launuma, jo formai, t. i. mahkflotai domu attihstibai un to dailai isteikshanai wahrdds wini peeschkihra wairak wehribas, nekà pašchai domaschanai un spreeschanai. Wini nedomaja, kà peerahdit pateesibu, bet tikai par to, lai pahrleezinatu klausitajus. Daschreis pat sofistī tihshi nehmas peerahdit kaut kahdas azim redsot nepareisas domas, tapeh3 ka sche wislabaki parahdijās winu peerahdischanas spehjas sturums un weikliba dialektikā. Pateesibai lihdsigas domas bes kahdeem peerahdijumeem wisi bija gatawi atsiht par pareisam. Kahds no sofistieem, peemehram, leelijās ar to, ka winsch war bes kahdam puhlēm un ar weenadu pahrleezinaschanas spehju wiswisadi runat par weenu un to pašchu leetu zif wajadsigs reischu no weetas. Dtrs, nemas nesagatawojees, wareja gluschi brihwi sazit skaisu runu par kaut kuru neeku.

Wingrinaschanas dialektikā un dairrunibā bija tapusi par modes leetu Atenās jau Perikla laikā. Pilsehstā, kur walbija tauta, kur tautas sapulzē dauds ko wareja panahst ar runu, kas speh3 pahrleezinat, dabisti radās wajadsiba wingrinatees domaschanā un dairrunibā. Jauni zilweki, kas schā bija wingrinajuschees, it beeschi norunaja jo gudrus zilwekus, kas nebija wingrinajuschees dialektiskā mahkflā.

Kà peemehru war usstatit toreis wehl jaunā Akwiada sekošchu farunu ar Periklu.

„Sati man, Perikl“, Akwiads prasija: „waj tu wari pateikt, kas likums ir?“

„Sinams, ka waru“, tas atbildeja.

„Išskaidro, luhdsams.“

„Tu neprašī nēka gruhta, Alkiwiad. Wišs tas ir likums, ko leelā dala nolemj šavā šapulzē, noteikdama, ko var un ko nēvar darīt.“

„Noteikdama labi vaj šikti ištūretees?“ Alkiwiads prašija.

„Sinams, labi, jauneklī!“

„Bet ja šapulzē nošaka nē leelā dala, bet tikai dašči — kas tad tas ir?“

„Wišu to nošauz par likumu, ko walsts waldbiba nošpreesch apstiprinat, lai tas tiktū ispidbits.“

„Tā tad tas ari ir likums, ko tirans, pahr walsti walbidams, pawehl pilšoneem ispidbit?“

„Ja, ari to šauz par likumu, ko tirans pawehl,“ Perikls atbildeja.

„Bet kas tad buhs beslikumiba un waras darbi?“ Alkiwiads tahlaki jautaja. „Waj nē tas, kad štiprakais špeesch wahjato darit pehž mina prahta, nē winu pahrleezinadams, bet ar waru?“

„Es domaju, ka tas taišni ir beslikumiba.“

„Dabi, tu to atšihsti.“

„Ja,“ Perikls teiza: „bet es nēmu atpakal šawus wahrduš, ka tirana pawehles, kas naw pamatotas uš pahrleeziabas, ir likums.“

„Bet waj tee ir waj naw waras darbi, ja masašā dala pawehl kaut ko leelakai dalai, nepahrleezinadama, bet pateizotees šawai warai?“ Alkiwiads jautaja.

„Es domaju, ka wišs tas, pee ka peespeesch, nepahrleezinot, buhs drihsaki waras darbi, nēka likums,“ Perikls atbildeja.

„Tā tad ari ta buhs drihsaki warmahziba, nēka likums, ja wefels puhlis, par bagatneekēem waldot, tos pee kaut ka peespeesch, winus nebuht nepahrleezinot?“

„Sinams,“ Perikls apjuzis atbildeja un peesihmeja: „ja, tawōš gaddš mehš bijām štiprineeki šchahdōš štrihdōš. Tapat štrihdejamees un prahtojām, kā tagad.“

Šaka, ka Alkiwiads uš to ešot atbildejis: „At, Perikl, kaut es buhtu tewi pašinis, kad tu biji štipraks šchahdōš štrihdōš.“

De škaidri redšam, kā jaunais Alkiwiads, dialektikā eewingrinajeēs, weikli un ahri šapina Periklu pretrunās, islectodams to, ka winšch, tihri ahreji un nepilmigi išskaidroja wahrdu „likums,“ kā to wišpahri mehšja išskaidrot.

No šcha redšams, ka wingrināšchanaš dialektikā wareja buht deriga. Bet tapat kā fišiklais špehks war tikt par launu islectots, tapat ari prahta špehju un weiklibu war isleetot šikteem noluhsteem,

fad zilwekam naw tikumifkas pahrlceezibas un augstu ufderumu. Schai finā ari sofistī, nepeeschkirdami pateesibai nekahdas nosihmes, pat eesfatidami to zilweka prahtam par nepeejejamu, wareja darit daudš slihta. Sewiški jaunekli zentās un maksāja daudš naudas, lai eemahzitos teefas dairrunibu, — mahkslu, weikli isgrofitees no apwainojumeem, apgahst tos un ustraht neattaišnojamus apwainojumus pretineekam. Mehs jau teizām, ka peektā gadu šinteni Atenās prahwofchanās bija palikuši par šlimibu; neweens no pilšoneem newareja buht droščs, ka winu kahds špijons waj it weenfahrschi eenaidneeks nenodod teefai. Un te, pa leelai daļai, wiša leeta atkarajās no ta, kahdu eespaidu atstahja uš teefnescheem apwainotaja un apwainotā runas. Un tadehl katram ateneetim bija nepeezeeschami wajadsigs prašt teefas dairrunibu un mahžet weikli strihdetees, tapat kā španeeschu muišchneekam XVI gadu šinteni, kad diwkaujas bija leelā modē, wajadsēja prašt weikli rihfotees ar šobenu.

Ritori, dairrunibas, šewiški teefu dairrunibas školotaji, kas mahzija strihdetees, apgahst otra domas un peerahdit šarejas, šahka šanahst Atenās no wišām malām, un šche, sem wispahreja nošaukuma — sofistī, wini par šinamu maksu mahzija šawu mahkslu, ruhpedamees weenigi par ahrejo weidu, bet ne par leetas kodolu. Tadehl daschureiš išnjāza pašcheem školotajeem nepatihkami panahktumi.

Šr usglabajees, peemehram, tahds šahstis.

Kahds ritors, Korakš wahrdā, apnehmās mahžit Dišijam dairrunibas mahkslu, ar norunu, ka tas winam šamaksās par mahzibu, tiklihdš winnēs pirmo prahwu, kur peerahdis šawu mahkslu, pahrlceezinat zitus par to, kas winam wajadsigs.

Šho mahkslu no Korakša išnjahzijees, Dišijs pats šahka zitus mahžit, nemas nedomadams prahwotees un maksat šawam školotajam norunato algu. Tad Korakšs apšuhdseja Dišiju.

„Ša tu man eši eemahzijis mahkslu pahrlceezinat,“ Dišijs ušrunaja šawu školotaju, „tad es tagad tewi pahrlceezinu, neka no manis nenemt. Ša tu nepahrlceezinees, tad man ari tew nefas naw jamakšā, tapehž ka neeši man to eemahzijis, ko šoliji.“

Korakšs uš to atbildeja:

„Ša tu, eemahzijees no manis mahkslu pahrlceezinat, wari mani pahrlceezinat nefa no tewis nenemt, tad tew jašamakšā norunatā alga par mahzibu; bet ja tu newari mani pahrlceezinat, tad toimehr tew jašamakšā man nauda, tadehl ka neeši mani pahrlceezinajis tās nenemt.“

Spreeduma weetà teefnefchi fazija: „Wahrnai ari ir wahrnas olas! Kà wahrneni ir gatami apriht famus wezafus, tà ari juhs gribat apriht weens otru.“

Tahda tuffchu wahrdu maina bija ritoru weenpufigàs mahzibas fefas. Teefa Atenàs nereti tifa pahrwehrtia par fkatumi, fur abi fuhfjetaji fazihfkiejàs afprahitibà un wahrdu fpehlè, besdarbigo fkatitaju puhlim par preefu.

Birmee fofisti — Protagors, Gorijs, Prodijs un daschi ziti atnefa dascheem jauneem zilwekeem wehl finamu dafu labuma ar famàm farunàm un mahzibàm; tee mafaja wineem labu naudu, bet wini par to attihtija jauno zilweku dialektifto fpehju, peefpeeda winus eedomatees wahrdu nofihmè un wispahri mahzija weikli un daili runat; bet to newar fazit par teem fofifteem, kas wingrinajàs famà amatà peeftà gadu fimtena beigàs. Pa leelafai dalai tee bija weenfahrfchi balamutes, laufchu krahpeji, kas raufdija ifrahdit famu mahkfku wifur, fur ween fapulzejàs wairaf zilweku; puhlejàs weenu un otru norunat, peerahdit wifadas mulkibas, apgahft pateefibu, peeferdamees pee katra mafakà nefkaidra ifteizeena un deefgan nenoteifta wahrda; ar to wini gribeja fadabut few fkolneekus, no kureem buhtu pekna. Uteneefchi, kas pafchi bija plahpigi, labpraht mihleja noklaufitees fchahdà wahrdu fpehlè un tadehf weseleem bareem apfahja fchos runas kumedianu rahditajus.

Kad fofifts redseja, fa klaufitaju ir deefgan un ir wehrtis parahdit famu mahkfku, winsch ar kaut kuru, kas tikai wehlejàs, fahka farunatees waj ftrihdetees — weenalga par kahdu leetu, un weiklà un ahtrà farunà drihf ufwareja neewingrinajufchos pretineeku, kas iffazija leelafàs mulkibas, waj nesinaja fo atbildet. Klaufitaju bars pateizàs ufwaretajeem fmeedamees un rofàm plaufchkinadams.

Nemfim peemehru: fofifts grib ifftaidrot laufchu pulkam, fa wahrds „puls“ — ir tihra mulkiba un to wajaga ifmeft no walodas waj ari katru zilweku nofaukt par pulku. „Kà tà war?“ kahds no pulka brihndamees prafa. Winam par atbildi fofifts eefahf famus nikus. „Klaufees un atbildi,“ winsch faka: „Waj weens zilweks ir pulks, waj naw?“ „Sinams naw!“ pretineeks atbild. „Bet ja pee wina peeftahfees otrs, waj tad buhs pulks?“ „Ne.“ — „Bet ja treschais?“ — „Ne.“ — „Bet zeturtiais? peeftais? feftais?“ fofifts turpina jautajumus un winam weenumehrf atbild: — „ne.“ Pretineekam zits nefas neatleet, waj nu besgaligi teift: — „ne,“ un tà atfihft, fa pulka nemas naw, waj beidsot peechrift, fa weenam zilwekam peeftahjotees ifnahf pulks. Behdejd gadijeena fofifts fpreefch tà: „Lihdj fchim wehl nebija pulka,

bet, luhk, amahza weens zilweks, un nu ir pulks; tà tad — schis weens zilweks ir pulks.“

Daschureis sofistis usaizina weenu no flachtefoscheem usdot winam weenalga kahdu tematu waj nosaukt kahdu wisneezigato preekschmetu un winsch par to fazis skaitu un pahrlcezibas pilnu runu, waj pat diwas rumas: weenu, kas peerahda ta labumu, un otru — kaitigumu. Un kad winam tahdu tematu pasazija, pahri minutes padomajis, winsch sahka skaiti un weikli runat pehz wiseem mahkflas likumeem, un wina runa pahrlcezinaja klauzitajus, kam nebija pasihstami dialektikas un retorikas noslehpumi.

Ja schahdi „mahkfleneeki“ buhtu aprobeschojuschees tilai ar tahdam israhdem par usjautrinafchanu besdarbigo lauschu puhlim, tad, sinams, nelahdas leelas nelaines wehl nebuhtu. Bet wini luhloja ari isskaidrot tahdus jehdseenus, ka pateesiba, likums, taisniba, gods u. t. t. un spreeda par wisu to no sofistu stahwofla, peerahdija, ka taisnibas un netaisnibas, laba un launa weeniga mehraulka ir preeki un zeeschanas, ka nam un newar buht likuma, kas sihmejas us wiseem, ka zilwelam wisas leetas wajaga rikotees pehz pascha spreeduma, ka laimei, t. i. preekeem un baudijsumeem wahrda parasta nosihme, jabuht katra prahtiga zilweka swarigakam mehrkim. Ta schis nelahgas un nepamatotas mahzibas, kas isglijhtotakeem newareja atnest nekahda launuma, tapehz ka teem bija pasihstamas nopeetnatas mahzibas, tika sludinatas us eelas lauschu baram; un daudsreis to darija tihree neleschi un krahpneeki. Ateneeschi, kas ahtri fajuhsmijnajas un kahroja pehz wisadeem skateem un jauneem notikumeem un reisem bija ari weeglprahtigi, kaisligi eemihloja sofistu strihdus. Tikumiba jau ta bija Atenas fatrizinata: religijskas juhtas palika wahjakas, — pat us skatumem komedijas deemi beeschi tika israhditi komiska weida, wezas teikas un eeraschas tika aismiristas; un tad nu wehl tika isplatitas sofistu mahzibas, kas wisu noahrdija un jauna neta laba nesneedsa. Wispahrejo pateesibu, likumu un taisnibu leedsot, sofistu ar sawam mahzibam dewa eespehju logiski attaisnot wisbreesmitigatos un netikusmitigatos notikurus.

Weens no leelakeem Greekijas prahtneekem, Platons, saka: „Sofistu war salihdsinat ar medinektu waj malschkeretaju, tilai ar to starpibu, ka sofistis ir — zilweku malschkeretajs, kas us ahka usmauz baudijsumu; otra kahrtà, sofistis ir lihdsigs siktirgotajam, kas waj nu eepehrk wiltotu prezi, waj ari pats to isgatawo; trescha kahrtà, winsch ir kara wihrs: wina sobins ir waloda, ar to winsch faro pret ko ween wajadsigs un pee tam ari par malku.“

Sinams, ari ziti prahtigakee ateneeschi usluhkoja sofistus waj nu wairaf waj masaf tapat, kà Platons. Bet jauneklus sofistu famaldsinaja. Ahredit un postit ir taf dauds weeglaki, nekà ilgi un ruhpiigi strahdat, lai eemantotu pateefas sinibas!

Dauds apdahwinatu ateneeschu jauneklu sapinàs sofistu tihk-lòs, dauds gara dahwanu un talentu sche gahja bojà!

Bet, luht, starp klausitajeem, kas pulzejàs ap sofisteeem, sahka parahditees kahds originals zilweks. Tas bija jau pilnigi peeaubdis, wezà, nonefatà mehtel, basàm kahjàm... wina ahrejais isstats negribot saistija katra usmanibu: masa auguma, bet plezigs un tullis, pliku pauri, strupu begunu, beesàm luhpàm un us ahru isspeestàm azim; starp stalteem un staissteem jaunekkeem wiasch tuhlin itweenam krita azis. Bagati gehrbuschees sofistu un schwihtigee klausitaji, schim nabadfigam sawadneekam parahdotees, no sahuma usluhkoja wiau ne wifai draudfigi, pat drusku ar nizinaschanu; un sobgaligee isfmehja wiau, kad wiasch, lempigi nostahjees un azis isplehtis, usmanigi noklausijàs sofistu farunà. Bet kad sofist beidsa sawu sposcho runu waj farunu un klausitajòs roku plauksch-kinaschana aplusa, jozigais sawadneeks tuwojàs winam un godbijigi luhdia isfaidrot, kà lifàs, gluschi neezigu jautajumu no tisso beigtàs farunas. Nahja weens jautajums pehz otra, weens wahròs pehz otra un pamasam eesahlàs dsihwa faruna. No sahuma klausitaji it kà negribot un sobodamees tant noklausijàs, bet wiau usmaniba, it kà pret paschu gribu, pamasam tapa arweenu leelaka un leelaka. Drihs wisi eewehroja, ka schis sawadneeks naw nemas tiit weentahrschs, kà no sahuma islifàs. Pehz diweem trim wina jauneem jautajumeem aifina, ka wiasch ir gudrs, un drihs brihnidamees pahrleezinajàs, ka wiasch ir pat loti gudrs un ka strihdòs neufwaramais sofist bej sekemè pinas logisfòs tihklòs, ko weikli ismet pretrunatajs, kas, kà rebsams, ir stipraks par wiau dialektika. Pascham sofistam un klausitajeem nemas negaidot, pretineeks, beidsot, tiit weikli kaut ko eeprafas, ka sofistam gribot negribot jaatbild kahda sewischi leela mulkiba, tà ka pat klausitajòs fazehlàs leeli un nesawaldami smeekli. Bet apjukuschà sofista preekschà meerigi un weenteefigi stahw jozigais sawadneeks, it nebuht neisstatidamees pehz preeka pilna uswaretaja, tiit pat godbijigi usmanigs un, kà leefas, pilnigi fataisjees tahlaf klausitees gudràs runas. Tà wiasch tur stahw taf paschà smeekliga stahwofl... Bet nemeenam no klahtesofcheem wiasch wairs neisleefas smeekligs; turpreti wisi wiau usluhko brihnidamees un godbijigi. Scha zilweka prahta spehja ir winus uswarejusi. Wifceem, isaemot sofistu, sinams, gribas jinat, kas wiasch par zilweku. Un dabu finat, ka

wina wahrds ir Sofrats, ka winsch ir biltschu zirteja Sofroniska dehls, ka winam naw nefahda noteikta darba laufa un stahwokka un, kas wisbrihnischigakais, til gudrs zilwels un gluschi nabags.

Wehl pehz fahdam Sofrata farundam ar eemehrojamaakem fofisteem jauno klauschu un wispahri wisu fofistu farunu mihletaju pulka galigi nodibinajas wina flawa: wina atfina par eewehrojamu dialektiki. Par wina sahla intrefetees. Bet fofisti, ar wina parunajuschi, sinams, neeeredseja un bijas wina. Tas ari ir it labi faprotams. Pehz trim diwam, un beeschi ari pehz weenas publiskas farunas ar wina, fofists klausitaju azis saudeja wisu sawu agrako zeenibu un flawu un leelais gudrineeks tifa nostahdits par weenfahrschu balamuti, smeekligu jokotaju. Nu wairs nebija to domat par skolneekem, kas labi maksä par dialektikas un dairtrunibas mahzibu, newareja pat wairs tahdus peewilft, kas par wolti klausitos: wini sahla arweenu wairaf tur falschitees, fur bija Sofrats. Atteiktees no farunas ar wina fofists newareja: tad winsch buhtu wiseem klausitajeem israhbijis sawas bailes, sawu nespehzibu. Bet ja sahkti ar wina strihdetees, tad jau beigts ir! . . . Un wisnepatihkamakais bija tas, ka Sofrats koti weegli un bes puhlem, it ka tas buhtu wina wezuwezais amats, nostahdija pretineeku ihsta gaisma, norahwa wina leefulotäs gudribas masu un parahdija wina wisä wina neglihtä kaitumä. Un wisu to winsch isdarija til godigi un weenfahrschi, it ka nemas negribedams pretineeku awainot. Bet fofistam, pehz schahdas farunas ar wina, bija waj nu jaaisbrauz no Atenam, ja winsch bija atbrauzejs, waj jaastahi fofista amats un jakeras pee kaut ka weenfahrschaka, ja bija ateneetis. Sofrats galigi atwilla fofisteem wisus klausitajus. Bet tomehr fofistu bija tikdauds un pee tam wini til beeschi atbrauza no zitureenes, ka Sofratam bija jaisleeto dauds spehka un prahta, ar wineem zihnotees. Ka wini ir ihstee gudribas un dialektikas skolo-taji, ta flawa, masakais, wineem bija laupita, un sinkahrigee jaunelli arweenu wairaf sahka pulzetees ap Sofratu. Bet tilai tee, kas wina tuwafi un jau agrafi passina, wareja wina ta zeenit, ka peenahkas; bet leelaka dala, kas pulzejäs ap wina, tad winsch ar fofisteem publiski farunajas, eestatiya wina par tahdu paschu fofistu, tilai weiklatu un gudratu. Zo weeglafi wina wareja eestait par fofistu tadehl, ka farunas ar pretineekem winsch zih-nijas teem pascheem eerotscheem, ka wini, t. i. leetoja wahrdu spehli un ne gluschi noteiktus jehdseenu apsihjemumus un stingri logiskus spreedumus. Prahtigakee un attapigakee klausitaji to eewehroja; bet ari te wini dabuja apbrihnot Sofrata asprahtibu un gudribu; no diweem, trim wahrdeem winsch noprata, ar fahdu pretineeku

winaṃ dariſhana un, luſtojotees uſ to, iſmeleja eerotſhus. Raḁ gairiſchi bija redſams, ka pretineeks neſpehja ſapraſti ſmalſus logiſtus ſpreedumus, Sokrats leetoja toſ paſchus rupjos lihdsellus, ka winaſch, it ka gribedams klauſitajeem parahdit, ka no tahda pretineeka naw ko bihteos un ka . . . v wajaſfigs ne ſchlehps, ne jobins, lai winau uſwaretu, bet peeteel ar weenfahriſchu nuhju. Ceela data eelas ſoſiſtu nebija ari zitu eerotſchu zeenigi.

Atenās, peemehram, eerodas diwi brahli — ſoſiſti Citidems un Dionifiodors, kaſ no ſahkuma bija mahzijuſchi ſaziſkſtetees ſchlehpeem un ſobeneem, bet tad ſcha amata weeta uſnehmufchi zitu eeneſigatu — ſahluſchi mahzit prahtneeziḁu un tikumu. Sokrats luhds winaus iſrahdit ſaruu mahkſlu pee jauna Kliniaſa, pahrlleezint winau, ka wajaga prahtot un miſhlet tikumu. Soſiſti ir ar to meera un ſahk ſarunu.

Citidems praſa: „Kliniaſ', kaḁdi zilweſi mehds mahziteos: gudri, waj tahdi, kaſ neka neſin?“

Sehns ſahka domat, bet Dionifiodors, paſchapiſnigi ſmaidiſdams, noleezās Sokratam pee auſs un ſazija:

„Waru tew paregot: lai Kliniaſs atbild ko atbildedams, wiſadā ſinā tiks peerahdits, ka winaſch miſejees.“

Druſku padomajis, sehns atbildeja: „Gudree mahzas.“

„Bet waj tu „kaḁduſ“ ſauz par ſkolotajeem waj ne?“ Citidems praſija.

„Sauzu.“

„Bet waj ſkolotaji nemahza toſ, kaſ mahzas? Peemehram, tew un ziteem behrneem ir ſkolotaji un juhs eſeet winau ſkolneeki.“

Kliniaſs atbildeja ar — „ja.“

„Bet ja juhs ko mahzateos, tad agraki juhs taſ ta neſinajāt, ko mahzateos?“

„Neſinajām,“ sehns atbildeja.

„Un tomehr bijāt gudri, ta neſinadami?“

„Ne, tā taſ naw,“ sehns domigi atbildeja.

„Bet ja nebijāt gudri, — tad — neſinataji?“

„Deeſa.“

„Tā tad mahzas neſinataji, bet gudree mahza un tu, Kliniaſ', eſi miſejees!“ Citidems beidſa.

Bet tikko winaſch to paſpehja iſteikt, tikko apluſa peekriſchanas ſauzeeni un roku plauſchſkinaſhana un sehns dabuja druſtu atpuhſtees, otrs ſoſiſts Dionifiodors tuhlin ſahka ar winau ſarunu:

„Saki, Kliniaſ', kaḁ ſkolotajs tew un ziteem behrneem kaut ko iſſſaidro, kaſ wina iſſſaidrojumu drihſaki ſaprot, gudree waj muſkige?“

„Gudree,“ sehn's atbildeja.

„Bet kahdi behrni mahžas, — tee, kas šaprot, waj kas nešaprot?“

„Kas šaprot.“

„Bet gudree šaprot; tā ta gudree mahžas, un tu weltigi efi Citidemam peefritis.“

Sofistu zeenitaji šahka preezigi smeetees un trofšhnot.

Bet sehn's nedabuja wehl ne atjehgtees, un Citidems usdewa winam jau zitu jautajeenu:

„Kliniaš, ko školneeks mahžas, waj to, ko šin, waj — ko nesin?“

Šee tam Dionisiodors eefšhufsteja Sokratam: „Tas ir tahds pats joks, kà pirmais.“

„Al Deems!“ Sokrats ironiski atbildeja: „ari pirmais jautajums jums dara daudz goda.“

„Tahdi ir wisi muhsu jautajumi“ šofists pašhapišinigi atbildeja.

„Tadehl ari domaju,“ Sokrats teiza, „jums ir tif leela zeeniba pee šaweem mahželkeem.“

Kliniašs pa tam atbildeja Citidemam, ka školneeki mahžas to, ka wini nesin.

„Kà tā?“ Citidems prašija: „Waj tu pašihsti burtus un waj wifus?“

„Wifus pašihstu,“ sehn's atbildeja.

„Bet ja tu pašihsti wifus burtus, tad jau školotajs runà to, ko tu šini?“

Sehn's tam peefrita.

„Bet ko nu?“ winšh teiza: „tā tad ne tu mahžees, kad šaut ko šaka, bet tas, kas nepašihst burtu?“

„Tā ir,“ Kliniašs atbildeja: „tomehr es mahžos!“

„Bet tu mahžees to, ko šini, ja tifai šini wifus burtus?“

„Teefa.“

„Tā tad manam brahlim tu efi nepareiši atbildejis“ Citidems šajija.

Winšh nebija wehl lahgi ne beidšis, Dionisiodors winau jau pahtrauza un usmahžàs atkal sehn'am:

„Kliniaš, Citidems tewi krahpj. Šaki man: waj mahžitees nenofihnè eeguht kahdas šinašhanas par to, ko mahžas.“

Kliniašs tam peefrita.

„Un waj tas naw weenalga: kad šaut ko nesin, waj kad truhšti šinašhanu?“

„Šinams.“

„Bet kas eemanto kahdu leetu: tas, kam wina ir, waj kam winaš nam?“

„Kam nam.“

„Bet tu teizi, ka nesinatāji ir tee, kam nam fināšchanu?“

„Teizu.“

„Tadehl tee, kas mahžas, peeder pee teem laudim, kas eemanto finibas, bet ne tee, kam winaš ir!“

„Ja.“

„Tā tad ne tee mahžas, kas šin, bet kas nesin.“

„Pehž tam Citidems gribeja wehl trešho reisi nemt sehnu preeškā, bet te eejaužās Sokrats, lai apmeerinatu apjufuško sehnu un šazija:

„Nebrihnees, Klinias, ja šahda šaruna tew isleekas neerasta. Šhee šweščineeki dara ar tewi to pašču, kas noteel, kad kahdu grib eefwehtit noflehpumainā religiskā sekte un zeremoniju eefahť ar dejām un jokeem . . . Tagad tu dsirdi šofistu zeremoniju šahkumu. Wišupirms, kā Prodikš šaka, wajaga isprašt wahrdu un nošaukumu ihsto nošihmi: luhl šhee šweščineeki peerahdija, ka tu nesini, kā laudis leeto wahrdu „mahžitees.“

Tahlat Sokrats norahda, ka mahžitees gan nošihmē eeguht fināšchanas, bet ka tām ir daščadi pakahpeeni, uš ko šarunā ar nodomu naw tikusi greešta nekahda wehriba.

„Tahdas mahžibas,“ Sokrats beidsja šawu runu: „es eefatu par jokeem un apgalwoju, ka ar tewi pateesi ir jokojušchi. Un par jokeem es tadehl nošaužu to, ja kahds šinatu daudž un wišas tam lihdsigās leetas un tomeht wišsch nesinatu pašču leetas kodolu. Ar žilwekeem war jokot, daščadas wahrdu nošihmes wineem kā šahju preeškā aiščaujot, lai wini kluptu un kristu, waj aij muguras folu atwekkot, lai wini nošehtos semē un waretu par to pašmeetees. Gedomajees, ka šhee gudrineeki tagad ar tewi tapat joko, bet pehž tam wini nopeetni tew isškaidros pašču leetu.“

To teizis, Sokrats greešās pret šofisteem ar luhgumu, lai wini atštahj jokus un ispilda šawu šolijumu, pahrelezinadami sehnu, ka wajaga mišlet gudribu un tikumu. Sinams, ta wini newareja panahť un nešpehja ispildit Sokrata nopeetno prašijumu un tadehl no jauna šahka isjokot wina wahrduš.

„Sokrat’ un wiši ziti, kas wehlates, lai šchis jauneklis tiftu gudrs, atbildeet man, waj juhs to pa jokam runajat, waj ari juhšu wehleščanās ir pateesa un nopeetna?“

„Nebuht nejokojam,“ winaam tifa atbildets.

„Beeluhto, Sokrat,“ Dionisiodors turpinaja: „ka pehž neatfa-
tees no šaweem tagadejeem wahrdeem.“

„Do jau esmu peeluhkojis un, laifam, neatfazifchos.“

„Tà tad juhs teizàt, ka gribat redset, lai Aliniass taptu gudrs?“ sofistis wehl noprafiija.

„Loti gribam.“

„Bet waj tagad winsch ir gudrs, waj naw?“

„Saka, ka wehl naw: redsi, winsch neleelas.“

„Tà tad juhs gribat, ka winsch taptu gudrs un nepaliftu mufkis.“

„Nu, sinams.“

Sofistis turpinaja: „tà tad juhs wehlatees, lai winsch taptu tas, kas winsch tagad naw un nepaliftu tas, kas winsch tagad ir? Bet, wehledamees, lai winsch nebuhtu tas, kas winsch tagad ir, juhs, leetas, gribeet, lai winsch eetu bojà?“

Tahdu mufkigu spreedumu isdsirdejis, weens no lihdsrunatajeem Stisips pahrfaitàs un eesauzàs:

„Sweschneef, ja nebuhtu nepeeklahjiqi, es tew fazitu: nem atpakal to us fewi, ko tu ar meleem oedomajees ustraut man un ziteem jaunekla labwehleem.“

Bet te farunà eejauzàs Citidems un usfehra pehdejos wahrbus:

„Ko tu teiji, Stisip? Waj pehz tawàm domàm ir meli un ir eespehjams melot?“

Tahlaki sofistis tapat, kà agrafi, turpina farunu un wed pretirunataju pee gala spreeduma, ka melu naw un newar buht un war tìkai pateesibu runat un flufu zeest, tadehl ka katra leeta war tìkai buht waj nebuht, un runat par leetu war tìkai pirmà gadijeenà, bet tad runà par to, kas ir, t. i. runà pateesibu. Bet ja leetas naw, tad par winu neka newar teift, un tadehl naw eespehjams melot, t. i. runat par to, ka naw, un melu nemas newar buht.

Sokrats ilgi un pazeetigi noklausijàs fchai tukfchu wahrdu malschanà. Bet par dauds prastees sofistì winam apnifa un winsch apnehmàs darit fchai plahpafchanai galu un praifiija:

„Waj tad teefcham naw eespehjams melot? Tàs taf ir runas pamata domas, waj ne tà? — tas ir, runatajs runà pateesibu, waj pawifam nerunà?“

Sofistis tam peefrita.

„Bet, warbuht, melus newar tìkai isrunat, bet domat war?“

„Ari domat newar,“ sofistis atbildeja.

„Tà tad nemas naw nepateesu domu?“

„Naw.“

„Tà tad naw ari mulkibas un mulku? tadeht ka mulkiba, ja wina buhtu, nebuhtu nefas zits, ka nepateefas domas par daschadàm leetàm?“

„Sinams.“

„Tad naw mulkibas?“ Sotrats noprassja.

„Naw“, fofits atbildeja, kà redsams, it nebuht needomada-meess pee ka schahda atbilde war wiau nowest.

„Tomeht waj tu to tadeht faki, Dionisidor, lai isteiktu kaut ko sewischku, waj ari tu pateefi domà, ka lauschu starpà naw neweena mulka!“

„Tawas darischanas ir apgahst manas domas,“ Dionisidors atbildeja.

„Bet waj tad pehz taweem eefstateem kahdas domas war apgahst, ja neweenam naw nepateesu domu un neweens nemelo?“

„Newar!“ Citidems, farunà eejaufdamees, stingri noteiza.

„Es ari neprasu, lai tu tàs apgahstu,“ Dionisidors peesihmeja. „Kà war to prassit, ka naw?“

„Til gudras un skaitas leetas es skaidri nefaprotu,“ Sotrats fazija: „schai sinà mana usmaniba ir par dauds trula. Tadeht es tew kaut ko jautaschu, ko tu, warbuht, eefstatifi par apwainojumù, bet atwaino mani. Tad luhko: naw eespehjams ne melot, ne nepateefi domat, ne buht mulkigam, tadeht ari naw eespehjams misetees, kad kaut ko dara? Waj tà juhs fazijàt?“

„Tà,“ wini atbildeja.

„Mans jautajums, kas juhs waretu apwainot, ir schahds: ja neweens nemifas ne darbòs, ue wahròs, ne domàs, ja wifstas ir teefa, un juhs paschi fazijàt, ka juhs esat labaki par ziteem tikuma skolotajeem, fakat tad man, Deewa deht, ko esat nahkuschy schurp mahjit?“

Uf scha jautajuma fofisteem nebija ko atbilbet: wini palika kà uf mutes fisti. Wini raudsija gan wehl kaut kà isgrositees, bet wini bija un palika galigi uswareti un Sotrats beidsa sawu farunu ar wineem schahdeem pamahzibas pilneem wahrdeem:

„Luhf tà, Dionisidor‘ un Citidem‘, juhsu gudriba, kà redsams, weenuehr atrodas weenà un tai paschà stahwofli: wina tagad wehl tapat, kà fenainè, zitu gahschot pate kriht, un juhsu mahkfla, nestatotees uf til brihnischkigu wahrdu sakopojumu, lihds schim wehl naw atradusi lihdsjektu, kà tikt lauka no schi stahwofla.“

Stifips, weens no dedsigakeem klausitajeem, schaka par dauds asi sobotees par fofisteem.

Baididamees, ka neiszelas leelaks strihdus, Sotrats attureja Stifipu un, smalki uswilkdams, fazija:

„Atisip', turu par wajaſſigu ari tew to paſſchu atgaſſinat, fo atgaſſinaju Kliniaſam. Tu neſini, ziſ apbrihnojami gudri ſchee ſweſſchineeki ir; wini tiſai wehl weenumehr leedſas mums ſcho gudribu nopeetni ſinamu darit . . . Bet mehſ neatſtaſſimeeſ no wineem, lamehr wini ta nedaris. Eſ zeru, fa wini mums kaut fo warenu paſſiaoſ, kad wini ſahtſ runat nejoſodami. Tadehſ luhgſchu winuſ, lai wini ir waſſirdigi un parahda mums ſawas nopeetnâſ ſinibaſ.“

Sofiſti, ſinamſ, ſchaſ ſinâ nelahwâſ peeluhgteeſ.

Bet ne ſatru reiſ bij tiſ weegli uſwaret ſofiſtuſ, fâ minetâ gadijumâ; lai gan reti, tomehr gadijâſ ari weiklaſi un gudraſi ſofiſti, bet ja Sokraſ ſahta ar wineem ſtrihdetees, wiſſſch ſatru reiſi peerahdija, fa wiſſſ, fo wini teikufſchi, ir neeki, kaſ niepelnâ nelahdaſ eewehribas. Un pa leelai dalaſ wiſſſch pee tam weenumehr iſturejâſ weenadi. Wiſſſch iſlikâſ gluſſchi weentahſſſchſ, aſſinâſ, fa wina wahjaſ prahtſ naw ſpehjiſgſ ſapraſt gudro runu un godbijigi luhdaſ iſſkaidrot kaut kaſhdu jautajumu. Bet pehſ wiſſſch, diwuſ, trihſ pretineekla ſpreedumuſ uſkehris un lizis, toſ tam atſahrot lai klaufitaji labi atminetoſ un pretineeklam buhtu gruhtu iſgroſiteeſ waj atſaziteeſ no ſaweem wahrdeem, uſ teem pamatoda-meſ ſahta ſarunu lehnâ un weikli, pretineeku pat ſchad un tad uſſlawedamſ, un winam nemaſ nemanot, fâ aſlu weba winu arweenu tuwaki beſdibenam, gala ſpreedumam, kaſ klaufitajeem gaiſſchi peerahdija, ziſ leekulota ir ſofiſta gudribâ

Labſirdigſ humorſ un ſmalta ironija darija wina ſarunaſ ſewiſſſchi jaukaſ. Un wina waloda bija tiſ wijiga un daita, atſapiba un aſprahtiba tiſ leela, fa negribot ſaiſtija wiſſſu klaufitaju uſmanibu. Sewiſſſchi jauni zilweki leeleem bareem pulzejâſ ap winu, kad wiſſſch ſarunajâſ ar ſofiſteem. Pat ja ſofiſtu nebija un wiſſſch parahdijâſ kaſhda weetâ, kur bij daudſ lauſſchu, wiſſſi winu tuhlin apſtaſhja un wehlejâſ ar winu parunateeſ. Daudſi wairſ neſchraubijâſ, fa wiſſſch ir ſewiſſſchi gudrſ un fa winam ir leelaſ ſinibaſ.

Ja to iſſazija winam bſirdot, wiſſſch arweenu weenteefigi atbildeja:

„Eſ ſinu tiſai to, fa eſ neka neſinu.“

Kad winu ſalihdſſinaja ar ſofiſteem un ſazija, fa wiſſſch par teem gudraſſ, wiſſſch tam peekrita un teiza:

„Ja, eſ eſmu par wineem gudraſſ, tapehſ fa eſ ſinu, fa eſ neka neſinu, bet wini neka neſinadami, domâ, fa wiſſſu ſin.“

III.

Sokrata dsihwe.

Sokrats peedsima 469. gadā pr. Kristus. Wina tehws, Atenu pilsonis Sofroniſks, un mahte Zenareta bija nabadſigi laudis. Sofroniſks kaut tā iſtika no bilſchu zirſchanas. Bet dsihwe Atenās, tā jau faziĵām, toreis bija loti lehta; ſkola, kur mahzija laſit, rakſtit, muſiku un wingrot, bija peceetama tiklab bagatu, tā ari nabagu wezaku behrneem, un Sokrats, tā domajams, pirmmahzihu dabuja ſchahdā ſkolā. Par wina behrnibu un jaunella gadeem ir uſglabajuſchās loti neezigas un tumſchas ſinas. No ſahkuma wiuſch, tapat tā tehws, nodarbojās ar bilſchu zirſchanu un panahza ſchini mahkſlā leelas ſekmes. Tomehr Sokratam jau no jaunām deenām prahts neſās ne uſ bilſchu zirſchanu, bet uſ kaut ko zitu. Ateneeſchi ſen jau bija uſtiizigi kalpojuchi un daudſ ſeedojuchi dailumam wiſds weidōs, — gan buhwneezibā, glesneezibā un bilſchu zirſchanas mahkſlā, gan ari meeſas dailumu iſkopjot, bet garigam dailumam, — taiſnibai un tikumam, wini wehl loti maſ bija talpojuchi.

Un jaunella ſinkahrigais prahts wiſwairaf neſās uſ jauta-jumeem par pateſibu un tikumu. Stahta, ka ſahds bagats ateneetis Britons, apbrihnodams Sokrata leelās gara dahwanas, iſgahdajis, ka wiuſch dabujis mahzitees pee daſcheem ta laika wiſeeweh-rojamateem mahziteem wihreem; bet pehz tam pats palizis par wina zentigato ſkolneeku. Lai nu tā buhdams, tomehr Sokrats pehz peerahdija, ka wiuſch pamatigi prot geometriju, astronomiju un ſiloſofiſkās mahzibaſ. Wiſwairaf par ſawu leelo gara attihſtibu winam, ſinams, bija japateizas ſew paſcham, ſawai nekad neap-meerinamai dſinai wiſu iſſinat un ſapraſt, ſawām genialām gara dahwanām un beſ tam apkahrtnei, kurā wiuſch dſihwoja. Behrniba, jaunella gadi un daſa no wihra gadeem Sokratam pagahja Perikla laikā, wiſpoſchakā ateneeſchu wehſtures laikmetā, kad ſabeedriſkā dſihwe ſtahweja uſ augſtakā attihſtibas pakahpeena, kad Atenas bija tapuſchas par mahkſlas un garigu zentru un tur no wiſām Greekijas malām ſanahza wiſi, kas ween kahdā ſinā bija eewehrojami. Demokratiſkā walſts kahrtiba neleedſa ir nabadſigakam pilſonam peedalitees pee augſtakām, iſlaſitām aprindām, ſewiſchki ja pee ſchi nabadſigā eewehroja kahdas ſewiſchkas gara dahwanas. Un Sokrats jau jaunibā ar ſawu dſildomibu un aſprahtibu greeſa uſ ſewi wehribu. Par winu ſahka intreſetees. Winu eeweda

wisaugstakā šabeedribā, kas pulzejās ap Periklu, kur winsch dabuja eepasihtees ar wiseewehrojamafeem Atenu gareem. Šhe winsch fatiās ar Zibiju, Sofoklu, prahneeku Anakagoru, dširdeja warenaš un gudras šarunas par politiku, buhwneezibu, bilšhu ziršhanu, eepašinās ar Anakagora dišheneem eefkateem un pat pats peeda-lijās pee prahneezikām šarunām. . . Rahda škola buhtu špehjuši darit šwehtigaku eespaudu uš šho genialo garu, kas pastahwigi attihstijās; kas buhtu špehjis tam dot wairak baribas, nešā tahda šabeedriba? Ir ari usglabajušchās šinas, ka Sokrats beeschi fatizees ar pirmeeem šofisteem, — tahdeem, kā Protogors, Gorijs un Prodiks. Šarunās un strihdōs ar wineem winsch attihstija to daiwumu un weiklibu, kas wehlaki parahbijās wina apbrihnojāmā dialektikā. Wihra gadōs winam bija japeerebs, ka dšimtenes pilšehtas wara nihka, ka pilšonu apšina palika mahjaka, ka tikumiba iswirtās. Nedrihštam aismirst, ka Atenās dšihwe tā netita apšlehta mahju un dšihwofku šeenās, kā muhsu deenās, ka gandrihs wihs notika uš eelas un laufuma. Mahjas, peršonigas intereses bija par dauds neezigas, ateneetis wairak dšihwoja uš laufuma, tautas šapulžē, kur daščadu partiju runataji ištehloja laušhu puhlim wišas walts wajadšibas un nelaimes, — teesā, kur jo gaišchi tifa rahdita tikumikā dšihwe, — uš tirgus, kur neween pahrdema un pirka, kas bija dšihwes ušturam wajadšige, bet kur no atbraukušcheem tirgotajeem dabuja ari wisjaunakās šweššsemju šinas, — palestrās, kur ne tikai šazihšstejās wingroščhanā, bet kur šazihšstejās ari pee-angušchee, lai noškattitos jaunajōs, šatiktos weens ar otru un no-šlaušitos daščadu mahzitu wihru un prahneeku šarunas. Zif leela isdewiba šhe bija noluhot zilweku rakšturus, tikumus, eerāščas. Un Sokratam bija leelas nowehrotaja dahwanas. Naw šo brih-nitees, ka winsch pilnigi nodewās domām par zilweku, par dšihwes jautajumeem. Winsch taš bija peedšihwojis šawas dšimtenes špo-šhako šeedu laikmetu, bija eepašinees ar šha laika pirmeeem waro-neeem un wihra gadōs redšejis šawu dšimtenes pilšehtu nihštam un tikumibu iswiršhamees, zilwekus attihstibā ahtri uš preešhu un tikpat ahtri atpakal ejam un laimi un nelaimi pastahwigi maina-mees. Sokrats domaja, ka naw wajadšigs škaitit šwaigines, reh-šinat geometriškus ušdewumus un weltigeem jautajumeem, uš kureem naw atbildes, greesštees pee dabas, šokeem un akmeneem, bet jagreesčas pee zilweka; jaispehta wina buhtiba un jasin, kā winam jadšihwo un kas winam jodara.

Kā Atenu pilšoniim Sokratam bija ari jaispilda kara- un žitas pilšonu klaušibas. Karōs winsch peedalizees kā šmagi brunots kara wihrs un trijōs šautindōs israhdija leelu duhšhibu. Bežž

5
1
pirnâ kautina winam peespreeda godalgu par waronibu, bet
wînsch atfazijâs no tâs, luhgdams, lai to peeschkir jaunajam Alfi-
wiadam, zeredams, ka tas winu usnubdrinâs us turpmakeem waronu
darbeem. Par Sokrata eewehrojamo isturibu ir usglabajuschees
daschi intreianti stahsti. Platons saka: „Weenu lâitu mehs bijâm
kopâ ar Sokratu, kahdu pilsehtu aplehgerejot. Sêhe ar sawu
isturibu wînsch pahrspehja netikai mani, bet muhs wîsus. Kad
munis peetruhka baribas, nemeens nespehja tif meerigi pazeest badu,
kâ Sokrats, bet kad ehdamo leetu bija deesgan, nemeens ar tahdu
garschu neehda loti weentahrschos ehdeenus, kâ wînsch. No brihwq
prahta wînsch nekad dauds nedsehra; bet ja winu speeda dsert, tad
ari sêhe wînsch palika uswaretajs, kaut gan wînsch masaki par
wiseem eeradinajâs dserschanâ. Un kas fewischki eewehrojams, ne-
weens nekad, nemeenu reisi, naw redsejis Sokratu peedsehruşchu.
Seemâ (un seemelôs bija deesgan bahrgas seemas) wînsch meerigi
pazeeta auktumu; kad wîsi slehpâs sawâs teltis un ja ari kahds
nahja no tâm laukâ, tad drehbês eetinees un kahjas ahdâm aptinis,
— Sokrats gluschi meerigi staigaja sawâ plahnâ mehtel un basâm
kahjâm gahja pa ledu, nemaj nelifdamees sinat, ka tas buhtu kas
fewischks. Salbati pat domaja, ka wînsch ar to grib winus
issobot un rahdit, ka wineem truhst isturibas.

1
Ari walsts deenestâ Sokrats peerahdija sawu wîhrischkibu un
neschaubamo tikumisto spehtu. Reis wînsch kalpoja senatâ tanî
lailâ, kad waldbija trihsdesmit tiranu: kopâ ar tschetreem beedreem
winam tika pawehlets fakert un atwest us Atenâm kahdu bagatu
pilsoni, kas bija aishedhsis us Salaminas salu, baididamees, ka
tirani winu neišlaupa. Redsedams, ka te teel isdarita nelikumiga
warmahziba, Sokrats stingri noteiza, ka schis pawehles neispildisshot.
Par to wînsch pats pehz fazija: „Ar to es, warbuht, buhtu nahwi
nopelnijis, ja tikai trihsdesmito waldbischana drihş nebuhtu tiwsi
gahsta.“

1
Kahdu zitu reisi Sokratam bija japretojas trofchnojoscham
pilsonu baram. Doreis wînsch bija senators un winam gadijâs
buht par preefşfehdetaju taişni to deenu, kad bija jaişpreeşch
leeta par flotes wadonu noteesaschanu, tadehl ka tee nebija pagla-
bajuschki pee Argenuseem kaujâ krituschos. Leeta bija fekoscha. Pee
Argenuseem tika uswareta şposcha juhras kauja; bet şazehlâs wehtra
un tadehl nepaspehja şalafit juhra eekrituschos lihşus un tos aprakt.
Flotes wadoni gaischi peerahdija, ka nebija eespehjams ispildit scho
peenahţumu, atteezotees us kaujâ krituschem. Bet kaujâ krituschu
un neaprakto kareiwu radineeki ne dsirdet negribeja par şchem
peerahdjumeem un praşja, ka flotes wadoni wîwadâ sinâ tihtu

foditi. Toreis daudsi pilnigi tizeja, ka neaprakto dwehseles simts gadu neatrodot nekahda meera, minu ehnas lidojot gar Stikfas (apafschesmes upe) kraskeem un beeschi neleskot meera saweem wehl dsihwajeem radineekeem. Luhl tadehl krituscho radineeki un lauschu pulks, kas teem juta lihdsi, prasija, ka flotes wadoni tiktu foditi. Nospreeda balsot: waj wini pareisi darijuschi, nokauto lihkus atstahdami, un ja leela dala atsis, ka nepareisi, tad winus sodis ar nahwi. Bet pehz likuma ta balsojot nedrihsteteja fodit. Bet laudis taisni to mehlejās. No Socrata, ka no preekschschdetaja atkarajās, waj atlaut balsot, waj ne, un winsch pretojās. Laudis palika nitni un trofschnodami peeprasija, lai wisus tos nobod teesai, kas pretojas minu gribai. Teefneschi isbijās un issazija wehleschanos ispidit lauschu prasijumu; bet Socrats palika zeets un nelokams, nestatotees us lauschu pulka fleegschanu un draudeem. Winsch negribeja buht par nepateesibas eerozi un isdarit netaisnibu, kaut ari winam draudeja nopeetnas breefmas. Otrā deenā, kad bija zits preekschschdetajs, tika balsots un flotes wadonus noteesaja.

Bet Socrats nekalsoja tikai tehwijai ka karewis un walsts amatu wihrs, minu nodarbinaja daudj nopeetnatas un swarigakas leetas, kas atnes labumu neween dsimtenes pilsehtai, bet wisai zilwezei.

Kā pasihst un isprast zilweku, ka noteikt, kas winam labs, kas launs, — luhl, jautajumi, kas winam nelika meera. Us teem winsch newareja dabut atbildes ne no ta laika, ne no agrakeem prahneekeem. Dee bija issazijuschu daudj gudru domu, tikai ne par scho leetu. Bet ka tad lai pasihst zilweku? Wina darbi un wahrbi nebuht tak pilnigi nerahda, kahda winam dwehsele? Kā tani eestatitees un nowehrot, ka fahrtojas domas, ka attihstas nodomi?

Reis Socrats domu pilns gahja gar deewnamu un islasija us ta teikumu: „Pasihsti pats fewi.“ Schis usraksts esot minu ta aisgrahbis, ka winsch palizis stahwam, ka semē eerakts un ilgi ta nostahwejis, dsilās domās nogrimis. Tas winam daschā finā bija atradums. Neweens no Socratam pasihstameem prahneekeem nebija ne eedomajees, ka war buht tik tuws un sinams, katram domatajam zilwekam tik interesants pehtischanas preekschschmets, ka winsch pats. „Pasihsti pats fewi“ — fewi paschu pasihst — tas tak nosihmē atrast zefu, ka zitus zilwekus pasihst! Naw to schaubitees, ka schis domas apgaismoja Sokratu. Senlaitu prahneeks bija isteizis ihfōs wahrdds domas, pats warbuht, nemas pilnigi neisprasdams domu dsilumu, kas schinis wahrdds slehpts. Un schis ihfais, dsifu domu pilnais teikums bija usrakstis us

deemnama. Simteem tuhftoscheem zilweku gadu simteneem bija lafijufchi ſcho teikumun un pagahjuſchi garam; warbuht, daſchi to eewehroja un atminejās un pehz tam iſdemigā gadijeenā atfahrtoja, tomehr uſraſtis palika uſraſtis un wahrdi — tikai wahrdi. ſchis uſraſtis bija lihdsigs graudam, kas uſkritis uſ atmena, uſ kura tas wareja nogulet gadu ſimtenus, auglu neneſdams. Bet luhf, ſchis grauds eekrita tif augligā ſemē, kā Sokrata prahts, iſauga un neſa brihnifchēigus auglus.

Winfch ſahka nopeetni domat par ſcheem gudreem wahrdeem un domaja tā, kā ſpehi domat tikai leeli gari, kam ir apbrihnojama ſpehja ilgi ſaiſtit ſawu uſmanibu pee weena jautajuma un kam neſad netruhtit paſeetibas paſtahwigi ſawas domas nodarbinat.

ſchat ſinā par Sokratu teeſ ſtahſtitas gandrihs pawifam netizamās leetas. Platons, peemehram, rakſta: „Reiſ redſeja, kā Sokrats, dſilās domās nogrimis, agri no rihta ſtahweja weenā un tai paſchā weetā un, kā likās, newaredams tikt ſkaidribā par to, ko domaja, ilgi tā ſtahweja, it kā pats ſew ko jautadams un ar ſewi ſarunadamees. Ap pusdeenu ſalдати, winu eeraudſijufchi, pee ſewis norunaja: „Sokrats ſtahw ſche un domā no paſcha rihta.“ Weidſot ſchurp atnahza wehl daſchi ziti ſarewi; tee paehda wakarinas un, tā kā tas bija waſaru, apgulās ſem klajas debefs, bet Sokrats, kā wini eewehrojufchi, wiſu nakti noſtahweja ſawā weetā lihds rihtam un tikai ſaulei lezot apſweizinjaja to ar luhgſchanu un aiſgahja. Tā tad iſnahf, kā Sokrats, domās nogrimis, noſtahwejis uſ weenas weetas weſelas dimdeſmit tſchetras ſtundas.

Ilgu laiku Sokratu paſina tikai iſglihtotakee ateneefchi un tikai wihra gabōs winſch pilnigi nodewās publiſtām ſarunām un mahzibām. Laikam, atſinis, zif daudſ launuma dara ſoſiſti, Sokrats uſſtahjās kā wainu uſrahditajs un pehz tam kā patſtahwigs ſkolotajs, kas gataws palihdsēt it meenam, kas wehlas meklet pehz pateefibas.

Katru deenu agri no rihta winſch apſtaigaja wiſas weetas, kur bija ſewiſchi daudſ laufchu, ſabeedribas paſtaigafchanās weetas un gimnafijas. Winu redſeja ari uſ tirgus tanis ſundās, kad tirgus laufkums bija laufchu pilns. Ceraudſijis, kā ap ſoſiſtu ſapulzejees laufchu pulks, kas uſmanigi klaufas, ko tas ſtahita un tad ſkafi iſrahda ſawu peekriſchanu, Sokrats, kā jau ſazits, tureja par ſawu peenahkumu peebeedrotees pee klaufitajeem un pehz tam peedalitees pee ſarunas. Ja winſch redſeja, kā kahdi dedſigi ſarunajas waj ſtrihdas, winſch wiſadā ſinā iſleetoja katru iſdewigu gadijeenu peedalitees pee ſtrihdus un palihdsēt to iſſchert. Drihs Sokrats tapa jau tif paſihſtams, kā winam nebija wairs jameklē

gadijeens farunàm: no wišàm malàm sahka greeſtees pee wina pehž padoma, pehž palihđsibas iſſchłirt ſirihđus jautajumus. Tik-
 lihđs wińſch parahđijàs, kur bija daubš kauſchu, tuhlin pee wina
 peeſtahjàs meens un otrs, ſahkàs ſaruna, un drihš ap winu bija
 ſapulzejees leels klaufitaju pulks. Wińſch labpraht ſarunajàs ar
 katra, kaš tif pee wina greeſàs, — weenalga, waj taš bija jau-
 nellis waj mežis, bagatneeks waj nabags. Wińſch ruhpejàs tikai
 par to, ka wiſi, kaš apkahrt ſtahweja, waretu labi đſirdet ſarunu.
 Wina ſarunas bija loti patihkamas, interesantas un pamahžibu
 pilnas, tadehł ari daubši bija wina paſtahwigi klaufitaji. Šhos
 mehđſa noſaukt par Socrata ſkolneekem, neſtatotees uš to, ka ne
 wińſch, ne wina draugi nekad neleetoja wahrdu: ſkolotajs un
 ſkolneeks. Kaut gan Socrats bija ſkolotajs wahrda augſtakà
 noſihmè, bet wińſch eeſtatija ſcho noſaukumu preeſch ſewis par
 augſtu. Wińſch pats pehž ſtahtija par ſchaubiſchanos, kaš winu
 pahrnehmufi, tad kađs draugs winam paſinoja, ka oratels eſot
 mehštijis, ka Socrats ir wiſgudrakais žilweks. Par ſcheem wahr-
 deem brihnidamees, newaredams toš ſapraht un nedrihštiedams
 toš ari par meleem eeſtatit, Socrats gluſchi apjuka. Tad wińſch
 ſahka mellet tuwakas ſatihkmes un ſarunas ar žilwekzem, kaš bija
 iſſlaweti par gudreem domatajeem, pehž tam greeſàs pee gudra-
 keem politikeem, wiſeemehrojamakeem đſejneekem u. t. t. un pa-
 ſtahwigi pahrlleezinajàs, ka wińſch teeſcham gudraks par wineem,
 tapehž ka wini, pateeſibà neka neſinadami, eeſtatija ſewi par
 gudreem, bet wińſch, neka neſinadams, ſewi par tahdu ari tureja.
 Tikai weenkahſchi amatneeki, pehž Socrata wahrdeem, katre ſawà
 darbà iſrahđijàs par winu gudrati. Bet ir te wińſch eewehroja,
 ka katre no wineem, weikš ſawà amata buhđams, eeſtatija ſewi par
 gudrako ari žità, augſtakà ſinà, un taš apehnoja to dalinu gudribas,
 kaš wineem poteeſi bija.

Socrats, ſinams, pilnigi neleekuloti aſina, ka wińſch
 ir mulkis tantiš jautajumòš, kuru iſſpreeſchanu eeſtatija par iſto
 ſinibu, — jautajumòš par žilweka buhtibu un wina đſihwes uſde-
 wumu. Tàs puſſinaſchanas, eeſtati un domas, ar to žilweki ap-
 meerinajàs agrati un apmeerinas wehl muhſu deenàs, Socrats
 eeſtatija par loti neezigàm, tadehł ka tàs neapmeerinaja wina
 kriiſko pehtihchanu, neapmeerinaja wina nopeetno un đſilo garu,
 newareja tik ſtingri logiſki peerahđitas. Tapehž wińſch ari neu-
 nehmas mahžit ka kaut to gatawu un iſſtrahđatu tàs idejas un
 domas, kaš minam bija raduſchàs, bet aſina ſewi tikai par ſpeh-
 žigu palihđſet žiteem atraht atbildes uš jautajumeem, kaš winus
 intereſe. Socrats bija pahrlleezinats, ka katra dwehſelè ir pateeſiba,

bet tikai apflehtā; ka pee šchis pateesības war tikt, to darit redsamu tikai nopeetni fewi nodšilinajotees, nopeetni domajot, un pats, kà tahds, kas dauds šchai sinā strahdajis, nehmas ar saweem jautajumeem palihdset šchai pateesibai nahkt Deewa gaismā. Sokrata farunas, pa leelakai dakai, nebija nefas mairak, kà mesela rinda jautajumu, ar ko winsch modinaja klaustitajā daschadas domas un dewa tam šwarigus leetas isskaidrojumas, — ta ka tam wehl atlika tikai pabrihnetees, kadehl winsch pats nebija eewehrojis, ka winam jau bijusi pilnigi gatawa weela, lai tiktu pee idejam, pee ka Sokrats palihdseja winam tikt. Leelā dala Sokratu eestatiija par peedšihwojuschu, praktisku prahtneeku. Wina farunas atteezās uš daschadeem dšihwes jautajumeem un gandrihš katru reisi beidsās ar to, kas minetā gadijeenā jaeeskata par labu un ļaunu, taišnu un netaišnu, prahtigu un neprahtigu.

Tikai tee wareja salihdšinat winu ar šofisteem, kas winu tuwaki nepasina; bet kam gadijās ar winu šarunatees, waj dširdet wina farunas, tee tahdu kkuhdu newareja idarit. Ja Sokrats ari leetoja nekšaidrus un nenoteiktus jehdšeenus un špreedumus, tad tikai šarunās ar šofisteem, lai uswaretu winus ar winu paschu eerotšcheem. Bet kas pateesi wehlejšās wina palihdšibas, tiktū škadribā ar kahdeem jautajumeem, teem winsch weenumehr širsnigi un nopeetni puhlejās palihdset. Šofisti netizeja, ka war buht wispahreja pateesiba, apgalwodami, ka katrs zilmeks wišu šaprot sawadi. Bet Sokrats tizeja, ka wišadā sinā ir wispahreja pateesiba, dedšigi puhlejās to atrast un apgalwoja, ka beš wispahrejas pateesibas pasaulē nebuhtu ne šabeeidribas, ne likumu, ne taišnibas. Šofisti publikši išrahdija šawus jokus, lai peewilktu tahdus, kas par labu maksu wehletos mahzitees winu wiltoto gudribu, bet Sokrats nekad ne no weena nenehma nekahdas maksas, pat ja winam to peedahwaja.

Kahds no jaunako laiku filosofijas wehsturneeseem koti pareiši nošauzis Sokratu par zelojoshu filosofijas brunineeku. Negreesešdams nekahdas wehribas uš to, kas bija pretineeks, winsch katru reisi bija gataws zihnitees par pateesibu, ko nomahza aisspreedumi un mulšiba, un kalpoja tai lihds pehdejam elpas wilzeenam tizigi un taišni, beš bailēm un wiltibas. Te tad ari redšama Sokrata tikumiskā waroniba. Kam tikai reišem gadijās dširdet wina publikšās šarunas, tee nobrihnijās par wina dšiko gudribu, labširdigo humoru, šmalško ironiju un nepahšpehjamu dialektiku; bet tikai draugi, kas winu tuwaki pasina, wareja winu pilnigi šaprast, pilnigi atšiht wina tikumisko dailumu, un šcho dailumu wini nezeenija masaki, kà wina gudribu. Jo širsnigaki un tuwaki Sokrats

draudsejās ar teem, pee kureem wīnš eewehroja deewiškfiigo dširšteli — dšihšchanos pehž sinibām un gara dahwanas. Tahdus wīnš luhšoja peewilft pee šawu islasito draugu pulka. Reif wīnš uš šchauras eelas šatifa jaunekli Kfenofontu, kas wīnam islikās apdahwinats, un to usrunaja.

„Šaki man, kur pehrf miltus?“ wīnš prašija. — „Uš tirgus,“ Kfenofonts atbildeja. — „Un šweestu?“ — „Turpat.“ — „Bet kur dabut gudribu un labus tikumus?“ — „Jauneklis palifa domigs. — „Mahž man lihšs, es parahdišhu!“ Sokrats teiza. No ta laifa Kfenofonts palifa par wīna uszihtigo pawadoni un drihš par širfnigu draugu un zeenitaju.

Cewehrojis, ka kahds jauns zilweks usmanigi klaufas wīna šarunās un labpraht mehletos pats pee šarunām peedalitees, bet nesin kadehš, baidas wīnam tuwotees, Sokrats prašija: „Kapehž tu no manis bihštees?“ — „Man naw neka, ko tewim dot,“ tas atbildeja domadams, ka Sokrats nem maksu no teem, ar kureem wīnš tuwaki šarunajas. „Bet waj tad tu, teesšam, šewi turi par tīf mašwehrtigu? Waj tu man maš dodi, šewi pašhu atdo-dams?“ Sokrats ištaidroja.

Teē, kas bija ar Sokratu tuwaki eepasinušees, nesinaja leelata baudijuma, ka buht wīna tuwumā un šarunatees ar wīnu. Kahds no wīna zeenitajeem, tahlu no pilšehtas dšihwodams, katru deenu gahja uš pilšehtu, lgi šatiktos ar Sokratu. Kahds žiis — Eklids no Megaras — noštaigaja pa tšhetrām juhdšēm, lai šatiktos ar Sokratu. Bet kad šahkās karsch ar Megaru un ateneeschi bija peefolijušchi tureeneescheem nahwes šodu, ja eeradisees Atenās, Eklids, šeweeschu drehbēs apgehrbees, šagšhus eesagās pilšehtā, lai šatiktos un parunatu ar Sokratu.

„Nefas newar buht derigaks par šatiksni un šarunām ar Sokratu!“ Kfenofonts aišgrahbts ištazās. Dauds šamaitatu jauneku islabojās sem wīna eespaida un palifa par derigeem pilso-neem. Sokrata dšihwe pilnigi šakrita ar wīna mahžibām, — un tas darija wīna peršonu šewiškli peewilžigu.

Wīnš beeschi mihleja runat par mehrenibu, atturibu un paššamaldibu, un pats wīnš dereja par labato peemehru, ka šchahdas ihpašchibas ir eespehšanas, un rahdija, žif tās zeenijamas. Šawu meesu wīnš tā bija noruhdijis, ka apbrihnojami meeriqi pazeeta auktumu un karstumu, badu un šlahpes un pee tam nefad nesaudeja šawa eerastā labširgi-jautrā gara stahwolka. Atminešimees Platona wahrdrus par to, ka Sokrats šarā pazeeta wīnas nelaimes un truhšumus. Ehda un dšehra wīnš weenumehr meh-reni, tikai tīkdaudš, žif wareja apehst un isdšert ar patišchanu.

Wina labakais aisdars bija ehstgriba un šahpes un tapehž wisweekahršchako baribu un uhdeni winsch baudija ar labaku garšchu, nekā ziti wisretafos ehdeenus un dahrgakos dsehreenus. Ar nabadšigeem lihdsjekleem winsch istifa pats un uštureja šawu familiju. Wina apgehrbs bija wezs nowalkats mehletis; apawu, pa leelakai datai, winsch nemas newalkaja, bet štaigaja bašam kahjam. Bet winsch buhtu warejis dšihwot bagatigi un pat lepni, ja buhtu nehmis ir to, ko klaušitaji pašči labpraht winam peedahwaja par laifu, ko winsch nokawē, ar winu šarunajotees. Winsch nenehma neka un atšazijas no wiseem peedahwajumeem, pirmfahrt, tadehl, ka nebuht neeskata fewi par nabagu, un otrfahrt, tureja par nekautibu nemt naudu par to, ka pašneedsa ziteem dglu no šawas gudribas.

Kahds šofists mehginaja laupit Sokratam zeenibu pee wina školneekem, norahdidams uš wina nabadsibu. Tas winam šazija: „Sokrat', es weenumehr esmu domajis, ka teem, kas nodarbojas ar filosofiju, wajaga baudit labklahjibu, bet pee temis ir pawisam otradi. Tu dšihwo tā, kā neweens wehršs nedšihwotu pee šawa kunga: tu leeto šlitu baribu, walkā ne tikai nabadšigu apgehrbu, bet apgehrbs tew weens un tas pats wasaru un seemu, un nefad tew naw apawa. Naudas tu nekemi, lai gan ta dod ešpehju dšihwot neatšarigaki un watihkamaki. Ja tu ari šawus školneekus šataiši uš tahdu pat dšihwi, tad tu eši školotajs, kas mahža launu.“

Sokrats atbildeja: „Tu, laikam, domā, ka mana dšihwe ir behdiga, ka tu buhtu ar meeru labaki mirt, nekā dšihwot tā, kā es. Nu tad paluhšofimees, ko nepatihšamu tu atradi manā dšihwē. Waj to, ka es, naudas nedabudams, waru šarunatees tikai ar teem, ar ko gribu? Zeb waj es leetoju neweseligaku baribu, kā tu? Zeb waj mana bariba gruhtaki dabujama, kā tawa? Un drehbes laudis maina aukštuma un karštuma dehl, bet apawu leeto, lai aiššargatu kahjas no aukštuma un ejot tās neatdausitu. Bet waj tu eši kahdreis dširdējis, ka es, beeschaki, kā ziti, esmu aukštuma dehl mahjā palizis, ka esmu karštā laikā ar kahdu šrihdejees ehnas dehl, waj, ka, baididamees šamaitat kahjas, nešnu gahjis, kur man wajaga? Waj nesini, ka zilweki ar wahju organišmu, ja tikai wingrinās, daudšejadā šinā top isturigaki un pat štipraki par teem, kam no dabas štips, bet nolaišts un ištutinats organišms? Waj tu teescham nesini, ka es weeglaki panesu aukštunu un karštumu, nekā tu, tadehl ka esmu šawu organišmu pee ta peeradinajis? . . . Bes tam zilweks, kas naw pahrleezinats, ka winsch pareiši un labi dara, nefad naw apmeerinats, bet tas, kas ir pahrleezinats, ka nodomatā leeta laimigi beigšees, weenumehr juhtas apmeerinats

Waj tu peefrihti tam, ka zilweku dara laimigu apšina, ka winsch arweenu top labaks un eemanto draugus. Ja buhtu japalihdš draugeem waj tehwijai, kam buhtu wairaf laika schai sinā puhle-tees: waj tam, kas dšihwo tā, kà es, waj tam, kam tik labi weizas, kà tew?"

Beidsjot Sokrats issfaidroja, ka materialee lihdselki un bagatiba nebuht naw zilweka labklahjibas noteizeji.

„No wiša redšams, ka tu domā, ka laime meklejama laiskā un lutinajumu pilnā dšihwē un gresnibā, bet es domaju, ka deeweem neka newajaga, un jo masafi zilwekam wajadsigs, jo wairaf winsch lihdsinajas deeweem.“

Kahdu zitu reisi tas pats sofistis stahstija Sokratam, ka winsch šawu gudribu, laikam, ne par ko neturot, ja nenemot par to naudu, lai gan neweenas leetas — mahjas, drehbju u. t. i. beš naudas newarot dabut, un pats Sokrats, ja winam buhtu kahda leeta japahrđod, nemtu par to naudu, bet par gudribu nenemot.

Sokratš issfaidro, ka naw laba leeta pahrđot šawu meefu wehrđšibā, bet wehl šlittaki ir pahrđot šawu dwehšeli waj gudribu, kà to dara šofisti, un peefihmē: „Es wiswairaf preezajos par šaweem draugeem un eeskatu par leelu pelnu, kad mehš, kopā apluhkodomai šenlaiku gudro wihru mantas, ko wini nums atšahjušči šawōs rakšōš, atrodam tanis ko labu un peefawinamees to; eeskatam ari to par leelu pelnu, ja ešam weens otram derigi.“

Sokratš bija pilnigi pahrleezinats, ka zilweka tikumiskā brihwiba ir taisni atšariga no materialās brihwibas, pee furas war tikt pa diwi zešleem: pirmais zelšch ir — paleelinat šawu materialo labklahjibu tā, ka war apmeerinat wišas dšihwes wajadsibas un prašibas; otrs — žif ween eespehjams aprobeschot šawas wajadsibas. Birno zelu winsch eeskatiija par nepareišu, tapehž ka zilweka prašijumi arweenu aug aštraki, kà bagatiba, un jo wairaf to zilwekam ir, jo nespehzigats un islutinatats winsch paleek, jo masafi winsch ir tikumigi brihws, — beš tam, materialā bagatiba naw pašahwiga, — zilweki beeschi to šauđe; otrs zelšch ir pareišaks, tapehž ka eerascha pazeest truhkumu un isturiba ir štipraka par materialo bagatibu, un masas wajadsibas un prašijumus war weegli apmeerinat. Tapehž ari Sokrats gahja pa otro zelu, nebuht neeskatiidams to par waronu darbu, bet it meentahrschi atšihdams, ka katram prahtigam zilwekam tā buhtu jadara. Sokrats nekad nepuhlejās israhđit šawu nabadsibu: wika wežais mehštelis bija wešels un tihrs un pats winsch weenumehr bija apmeerinats un labširdigi jautrs. Kad Sokrata školneeks Antistens reiš

atnahja pee wina wezâ, zaurâ mehteli, redsams, gribedams ar to
israhditees, Sokrats winam teiza:

„Waj fini, Antisten', pa katru tawa mehtela zaurumu
godkahriba isbahsufi galwu!“

Sokrata paschfawaldishanâs nebija masafi apbrihuojama, kâ
wina isturiba fisiskâ finâ un meefas noruhdinaschana. Mehs jau
redsejam, zil stingrs un wihrischkeigs winsch bija karâ, zil nelokami
winsch isturejâs pret tiraneem un pret tautu, ne pa foli neatkâh-
damees no ta, ko eefkatija par pareisu un likumigu. Wehl apbri-
nojamafi winsch prata fawaldit fawas juhtas un faislibas: no
dabas winsch bija ahtrs un dedsig, tomehr wina skolneeki ne reisi
neredseja winu fadufmojamees un pahrsheidsamees. Kâ likâs, ne-
fahdas personigas nepatishchanas nespehja laupit wina meerigo
gara stahwolli. Gimenes dsihwê, peemehram, winsch nebija lai-
migs. Wina sewai Kfantipai, kâ wispahri to laiku ateneetem,
nebija nekahdu zitu, kâ tikai neezigâs mahjas intrefes; wina neuh
nesaprata fawa mihra, wina zenteenu un ideju un pee tam bija
loti dusmigas un launas dabas. Sokratam, ko wina eefkatija par
weenkâhrschu flinki un plahpu, kas negahdâ par fawu gimeni, bija
japeeredf mahjâ dauds nepatishkamu skatu.

Reis tahdâ gadijeenâ, redsedama, ka Sokrats par winas
kleegschanu nefa neistaisa, Kfantipa aplehja winu ar famasgâm.

„Nu, ta jau weza leeta, ka pehz pehrkona nahf leetus,“
winsch pehz schâ negaisa meerigi noteiza.

Kâ ihsts ateneetis, Sokrats mihleja fabeedribu un dsihwas
farunas, mihleja redset preekus un jautribu, tadehl ari nekad
neatsazijâs no weefibâm, ko schad un tad wina draugi isrihkoja un
kur winsch weenmehr bija mihlsch weefis. Sche beeschi it pilnigi
parahdjâs wina labfirdigais humors un asprahtiba. Winsch
prata faistit klauftajus ne tikai ar gudribu un dishenâm idejâm,
bet ari ar jautreem jokeem. Ateneeshi, fewischi isglihtotafee,
mehdja isrihkot weefibas ar estetisku garfchu: nekad netruhka musi-
kas, dseedaschanas, mimisku israhfchu, dejas, dsejas deklamaziju un
runu. Schinis jautrâs weefibâs tikdauds neujjautrinajâs ar mihnu,
kâ ar jokeem, asprahtibu un jautrâm runâm. Sarunas sche pluhda
brihwaki, walfirdigaki; runataja dwehselê sche wareja dauds labaki
eefkatitees, un wehrgigais Sokrats no scho weefibu walfirdigâm un
jautrâm farunâm dauds ko mantoja, lai tuwaki eepashtos ar zil-
waka dwehseli.

Bet wispahreja jautriba aiprahwa daschureis ari winu paschu.
Kad walfirdigâ farunâ joki un jautrs issbojums, ko ateneeshi tik

loti zeenija, tifa us wina sismeti, wansch arweenu fanehna tos labfirdigi un tikpat jautri jokoja preti.

Peemehram, winam jautaja, tadeht wansch tahdu feemu ismeklejees, ka Kantipu. „Das luhk tadeht,“ wansch atbildeja: „ka kars, kas wehlas eemahzitees labi ar sirgeem rikfotees, ismekle wisnewaldamafos, un ja eerod tos sawalbit, tad pahrlleezinas, ka ari ar ziteem tiks weegli gala. Ta ari es, wehledamees ar zilwekeem dsihwot, ismeklejos par feemu scho feeweeti, buhdams pilnigi pahrlleezinats, ka ar to sadshwojis, es fatilshu ari ar ziteem zilwekeem!“

Kahds no wina skolneekeem weesibâs fazija runu un usflaweja tanî nabadsibu. Sotrats us to asprahstigi peesihmeja: „Nabadsiba, teescham, laba leeta: neweens to neapstausch, neweens deht tàs nestrihdesees, jafargâ wina naw un jo masafi us wina greesch wehribas, jo wairaf wina attihstas.

Danis paschâs weesibâs Sotrats luhkoja pa jokeem peerahdit, ka wansch ir skaisstaks par isdaudsinato skaituli, jaunekli Kritisowulu, un sahka tahdu farunu:

„Kritisowul', ko tu domâ, waj zilweks weens pats war buht skaisst, waj ziti preekschmeti ari?“

„Ziti, sinams, ari,“ usrunatais atbildeja: „faws skaisstums ir sirgam, mehrsim un pat daudseem nedshweem preekschmeteem; ir skaissti naschi, skaissti sobeni, skaissti schlehpi.“

„Râ tad preekschmeti, kas nekahdâ sinâ naw weens otram lihdsigi, war wisi skaissti buht?“

„Naw ko schaubitees, ka tàs leetas jaeskata par skaisstakâm, kas labaki peemehrotas tam mehrkim, kura deht mehsh winas eegahdajamees, un ja winas no dabas ir labas tam noluhkam, tadeht mehsh winas leetojam.“

„Labi. Kadeht mums wajadsigas azis?“

„Sinams, tadeht, lai waretu skaititees.“

„Tahdâ sinâ manas azis ir skaisstakas par tawâm!“

„Râ tas isnahk?“

„Tawas azis redsh tifai taisni us preekschu, bet es waru skaititees ar' fahnisti, tadeht ka manas azis ir us ahru ispspeeduschâs.“

„Nu labi,“ Kritisowuls smeedamees atbildeja: „bet kam ir skaisstaks deguns, tew waj man?“

Sotrats atbildeja: „Domaju, ka man, ja deemi radijuschî degunu tifai ofchanai; tawas nahsis ir us leju, bet manas us augshu un tadeht es spehju wifu labaki faost.“

„Râ tad strups deguns war buht skaisstaks par skaisu un taisnu?“

Sokrats atbilbeja: „Strups deguns nam azim preekščâ, bet taisns un garšč deguns trauze ųatishanos.

„Ne, Sokrat', ar teri nam wehrts srihđetees!“ Kritomuls ųmeedamees noteiza.

Weesibâs beeschi iszehlâs ari ųarunas par mahųųlas, jautribas nosihmi u. t. t. Šhiniš ųarunâs Sokrats bija nepahrųpehjamš, jo winšč prata wispahrejo ųarunu nowadit us pareišâ zela. Šaruna tapa loti interesanta un beidsâs ar eewehrojameem gala ųpreedumeem, bet nepahrwehrtâs par weltigu troųųhna pilnu srihđu, ųâ tas beeschi mehđų notikt.

Weesibâs gahrđus ehdeenus un dšhreenus baudot, Sokrats nebuht nedarija pret ųawu mahzibu par atturibu: winšč nemas neleedųa ehst lepnus ehdeenus un dšert dahrgu wiħnu, ja tâ isgadas, bet eeskatiija, ųa ir ųliski, ja tas top par praųijumu, wajadsibu, ja ųaudis tadehų uųupurê pat ųawu darbu, ųawu peenahųumu. Ari meesibâs Sokrats eatureja ųawu eerasto mehrenibu ehųhanâ un dšerschanâ. Bet ja mahjas tehws nelita meera un Sokrats eedsehra drusku wairaf, ųâ parasts, pateizotees noruhđitam un stipram organismam, winšč tomehr nelad neapreiba. Sokrats nelad neislikâs pahrmehrigs ųwehtulis, ųas atųakas no ųhâs paųaules un wiųeem minas preefeem: winšč nebija ari tahđs, ųâ daschi wina wehlaųee peekriteji — mahzefli, ųas wina mahzibas stipri pahrspihųeja. Tas bija zilweks ar meesu un asinim, stiprs meesigi un garigi. Wina garigais ųpehųs pilnigi ųastaneja ar wina meesas ųpehkeem. Šchal ųinâ winšč bija ihsts ateneetis no galwas lihđų ųahjâm. Bet lihđų ar to winšč bija tif ųawads, ųa ateneeschi zitadi newareja winu usluhtot, ųâ briħnidamees. No drehđem ųahųot, pee wina wiųs ųas bija ųawads: ųawadas bija wina idejas un praktiųee eeskati, pahrleezinahšanas lihđųekli un dšihwes ųahrta un, ųâ redųesim, pat nahwe. Sewiųųki originala un pat lihđų ųchim laikam wehl lahgi neiųųaidrojama bija wina pahrleeziba, ųa daschureių winšč ųajuht ųewi deewiųųliĳu balųi, ųas, ųâ orakels, dara winu usmanigu daschôs dšihwes briħųhôs un attura winu no weena un otra ųola. Ja ųchi balųs aiųleedųa wiħnam ųaut ųo darit, winšč beų pretrunas tuhlin paųlauųija, ja balųs zeeta ųlusu, tad ta bija ųihme, ųa balųs peekriht wina nodomam. Zapeesihmê, ųa Sokrats bija stipri tizigs zilweks, tadehų ari winšč ĳluschji dabissi un ųirsnigi wareja tizet, ųa ta ir deewu balųs, ųas winu wada.

Bet wiswairaf apbriħnojama bija wina neapniħųųofchâ, ųaisliĳâ un pastahwigâ pateesibas mekleschana. Pilnigi atųiht un ispraųt to wareja tikai wina wistuwakee un wisapdahwinataųee

Skolneeki, kas spehja fajust scho genija dshshchanos pehz pateefibas. Tapehz ari tif genials Sokrata skolneeks, kà Platon's, atsaugas ar tahdu aisgrahbtibu un zeenibu par sawu skolotaju, ka gandrihs wifus sawus dishenos eestatus un dshlās domas neeskata par sawu, bet Sokrata peederumu.

Luhk, ar tahdeem skolneekem Sokrats wareja runat wisstafakās un wisgudrafakās runas par wisnopoetnakeem jautajumeem. Sche wina nepahrspehjamiba farunā parahbijās wifā pilnibā. Te winsch ne tifai palihdseja tift pee pateefibas, bet ari pats palika par eewehrojamu pateefibas mahsklineeku: kà genials bilshu zirtejs, ar sawu kaltu lehnām un usmanigi weenu marmora gabalu pehz otra atzirsdams, rada deewishka daifuma tehlu, tā ari winsch ar saweem jautajumeem no lihdsrunataja mehl neffaidrām domām, wifu, kas leets un newajadfigs israwedams, atrada pateefibu pilnigā skaitumā. Scho pateefibu sawā dwehsele ainesdams — lihdsrunatajs aigahja no Sokrata; un winsch scho pateefibu eestatiija par sawu peederumu un haudija to kà mahsklas radijumu; bet pret Sokratu, kà pret schās pateefibas ihsto raditaju, fajuta firsnigu un leelu atsinibu.

Paflaušimees, ko par Sokratu faka Alkiwiads, weens no wina apdahwinatakeem un ari tikumigi wairak samaitateem skolneekem.

Pee dsejneeka Agatona bija lepnas weefibas. Daschu apdahwinatu weesu starpā tur bija ari Sokrats. Rats weefis pahartai tureja runu. Tikko Sokrats bija beidsis sawu runu un apklusā peekrischanas israhbijumi, ahrā bija dshrdams troksnis un Alkiwiada bals. Ushshwotaju barā un isgresnojees winsch jautri eenahza eeshchā. Kausu wihna eedshris, winsch prafa, kapehz wif ir tif klusi un neapreibusch. Agatons winām isffaidro, ka wini pahartai wifu laiku runajusch, un Sokrats nupat beidsis sawu runu un usaižina ari winu runat.

Alkiwiads ir ar meeru un faka, ka sawā runā winsch grib usflawet Sokratu.

Sokratu ar statuju salihdsinajis un pahri wahrbdōs winu wispahri raksturojis, Alkiwiads runā:

„Es waru swehret, ka wif, ko ween Sokrats runajis, atstahjis us mani ehrotu eespaidu, ko wehl tagad fajuhstu. Kad winsch runā, firds man pufst stipraki. Wina wahrdi iswilina asaras no azim un es esmu redsejis, ka winsch darijis tahdu pat eespaidu ari us daudž ziteem. Es esmu dshrdsejis Periklu un daudž zitu slawemu runataju un winu runas man patifuschas, bet nekad tās naw darijuschas us mani tahda eespaida, tās naw man lau-

dijufčas dwehfeles meera, naw pamudinajufčas mani fepi pahrbaudit un atsiht fawu neezibu un nihzibu. Bet fchis gara milsis beeschi peespedis mani fajust wifu to, par fo tagad runaju, winsch radijis mani pahrleezibu, ka naw wehrtis ta dshiwot, ka lihds fchim esmu dshiwojis. Neleeds ta, Sokrat', tadehl ka esmu pahrleezinats, ka, tawâs runâs atfal paklausijeas, es nespehtu tam pretotees, un no jauna mani pahrementu agrakâs juhtas un es, draugi mihtee, buhtu fpeests atsihteas, ka man dauds truhkft, ka neewaju famus garigos truhkumus, bet gribu ruhpetees par ateneescheem. Tapeh3, Sokratam klast esot, es aishahschu famas aufis, it ka es buhtu nahru widu, un aishbegu, zil ahtri eespeh-jams, lai bes gala ilgi nenofehdetu winam blakus un nepaliktu wezs, wina runâs klausidamees. Schis zilweks lika man fajust faunu, un es domaju, ka neweens netiz, ka man ari ir fauna juhtas. Winsch tikai weenigais modina mani noscheloschanu un rada bailes; wina klastbuhtne es juhtos nespehjigs apgahst wina wahrbus, waj atfazitees ispildit, fo winsch pawehl. Bet kad es schiros no wina, mani atfal wilina un pahrnem dshiwes kahribas. Zuhl, kadehl es behgu un slehpjos no wina, bet kad wina eeraugu, man ir fauns, ka neesmu ispildijis, kas peenahkas un fo fepi biju winam nosolijeas, un beeschi, loti beeschi esmu wehlejeas, ka wina wairs nebuhtu starp dshiwajeem. Tomehr ja tas buhtu notizis, es buhtu zeetis wehl wairaf, ta ka, beidsot, nesinu, kurp man eet un fo darit ar scho zilweku. Zuhl, kahdu eespaidu winsch atstahjis uf mani un dauds ziteem.

Wifas ahrejâs ihpashibas, waj tas ir fkaistums, bagatiba, flawa, waj kaut kas zits, uf fo klauschu puhlis laimes nowehl, winsch nostahda dauds semaki, ka kahds buhtu spehjis eedomatees. Wifu to winsch ne par fo neeskata. Starp laudim dshiwodams, winsch wifu to issobo, par fo wini preezajas un lihgmojas. Bet es nesinu, waj no jums kahds ir redsejis deewischfigo tehlu, kas winâ apflehpts un kas top redsams, kad winsch ir walfirdigs un nopeetns. Es scho tehlu esmu redsejis, un tas ir tik wareni fkaists, tik deewischfigs un apbrihnojams, ka katra Sokrata pawehle, sinams, jaispilda ka deewu bals.

Sokratu war flawet par dauds zitam wisleelakâ mehrâ apbrihnojamâ ihpashibâm, lai gan wifas tâs, fewischi nemot, fastopamas ari pee ziteem zilwekeem. Bet wiseewehrojamakais pee Sokrata ir tâs, ka winsch neweenam naw lihdsigs, ka winsch nekahdâ sinâ naw falihdsinams ar ziteem zilwekeem, kas agraki dshiwofuschu un tagad dshiwu. Ir dauds eewehrojamu zilweku, fo weenu ar otu war falihdsinat. Bet fchis zilweks usluhfojams

weens pats par sewi. — Wina farunas ir loti weenfahrschas un no fahkuma isleekas pat smeekligas, bet ja tanis nodsilinas un pilnigi isprot isteiktas domas, tad jaatsihst, ka tam ir daudj swarigata nosihme, ka jebfahdam zilweku runam, ka winas ir deewiſchigas, ka winas pasneeds prahtam daudj pilnigaku sinu, norahda winam augstus mehrkus waj labaki ſakot, wada winu uſ to, kas katram, kas djenas peh3 wiſa laba un daita, jaeſkata par waja-dſigu, lai panahktu ſekmes.

Wihlee draugi, par to, luht, es ſlaweju Sokratu!"

IV.

Ko Sokrats mahzija.

Ko Sokrats gribeja ſaweem klaufitajeem ſinamu darit, wiſu to wiſch paſazija wahrdeem, pa leelakai dalai ſaruna. Raſtit wiſch neka nerakſtija, ſazidams, ka eeſtatot par patihkamaku rakſtit zilweku firdis, neka uſ dſihwneeku ahdas*). Tadeht pehznahzeji neka neſinatu par Sokratu, ja diwi wina ſkolneeki un wiſleelakee wina zeenitaji nebuhtu uſglabajuſchi ſinas par winu.

Weens no wineem, wehſturneeks Kſenofonts, ſawâ rakſtâ „Atminas par Sokratu“ ſnalki aprakſta wina dſihwi un atſahſta wairak deſmitu wina ſarunu. Bai gan Kſenofonts bija apdahwinats wehſturneeks, tomehr filoſofiſki nebija dſili iſglihtots un tadeht newareja pilnigi ſaprast un nowehrtet ſawu ſkolotaju no filoſofiſkâs puſes; wiſch tilai, godadams winu ka garigu ſtiptimeku, jo dſihwi aprakſta winu ka zilweku un atſahſta wina pamahzibu pilnâs ſarunas par daſchadeem dſihwes gadijeeneem.

Otrs Sokrata ſkolneeks, genialais Platons, pilnigi ſaprort ſawa ſkolotaja noſihmi un nem winu par pirmo darbibas perſonu ſawôs ſkaiſti uſrakſtitôs dialogôs, pee kam leek winam rumat ſawa paſcha domas un eeſtatus, tadeht ari tilai paſchi pirmee Platona dialogi, kad wiſch wehl pilnigi atradâs ſem ſawa ſkolotaja eeſpaida un nebija wehl tizis pee paſcha diſcheneem eeſtateem un idejam, muhs pareiſt eeſaſihſtina ar Sokratu un wina eeſtateem.

Daſchas ſarunas, ko Kſenofonts atſahſta, mums gaiſchi rahda, jil derigs daudjôs gadijeendâs Sokrats bijis teem, kas ar

*) Papira toreis nebija, bet rakſtija uſ pergamenta, ko taiſija no dſihwneeku ahdas.

winu farunajàs, peespeesdams tos pahrdomat fawu stahwolli, kà peenahkas nowehrtet fawu spehku, nodibinat pareisu fakaru ar zilwekeem, ismekletees ihsto dsihwes zeku, darit labu fawam tuwakam.

Saruna ar Glaukonu.

Sokrats, peemehram, dabu sinat, ka jaunekli Glaukonu moza pahrmehriga godfahriba un ka winsch grib tift augstà amatà, neluhfojotees us to, ka preefch ta winsch par dauds mas peedfihwojis un tam wisai mas finaschanu. Bet wina godfahriba bija tik leela, ka ne pahrleezinot, ne issobojojot newareja atturet winu no puhlèm, tift pee eedomatà mehrka. Bet Sokratam isdewàs peerunat jaunekli buht prahtigan. Ar winu fatizees, winsch fahka ar to farunatees.

„Esmu dsirdejis, Glaukon, tu esot eedomajees eemantot pee mums augstur amatu?“

„Ja, Sokrat,“ tas atbildeja.

„Sinams, ta jau ir jauka leeta! Tu tiski pee fawa mehrka un pee eefpehjas, pawehlet wisu, ko pats gribesi, warefi pakalpot faweem draugeem, pazelt fawu dsimti, darit tehwijai flawu. No fahkuma tu tapji eewehrojams muhsu pilsehtà, pehz tam wisà Greekijà un, warbuht, ari pee zitàm tautàm; un kur tu tikai parahdisees, tur wisi tuhlin tewi sinkahrigi apluhkos.“

Glaukons klausijàs to ar redsamu preeku, un tà Sokrats eeinterefeja winu, lai winsch neatfakas no farumas.

„Tad Sokrats turpinaja:

„Ja tu gribi, lai walsis tewi godina un zeena, tad tew ari kaut kahdà sinà winai japakalpo.“

„Sinams,“ Glaukons atbildeja.

„Bet tad, luhdsams, neslehp mums, kahdi buhs tawi pirmees pakalpojumi?“

Glaukons zeeta klusu, it kà pahrdomadams, kahdi lai buhtu pirmees pakalpojumi. Wehledamees winam palihdset, Sokrats tad prasija:

„Ja tu wehletos peeschkirt wairak sposhuma fawa drauga mahjai, — tu puhletos darit fawu draugu bagatafu. Tapat tu puhlesees darit walsi bagatafu?“

„Protams,“ Glaukons atbildeja.

„Un walsis tiks bagatafu, ja pawairosees minas eenahkumi?“

„Es tà domaju.“

„Safi man, fur zelas s̄che eenahkumi un zif wiku ir? Si-nams, tu jau to efi pahrdomajis, lai tos paleelinatu, kas wehl nam peeteekofchi un lai atraftu jaunus eenahkumu awotus.“

„Ne, par to es wehl neefmu domajis.“ Glaukons fazija.

„Nu ja tu uf to neefi wehribas greefis, tad safi mums par walfts isdewumeem. Protams, weltigos un leefos isdewumus tu isnihzinafi?“

„Ne, Sokrat, ar s̄cho jautajumu es wehl neefmu nodarbojees.“

„Ja nepasihst walfts eenehmumus un isdewumus, tad par mineem newar ar' fpreest“, Sokrats atbildeja.

„Walfts taf war ari tift bagata uf eenaidneeka rehina,“ Glaukons fazija.

„Pats par sewi faprotams,“ Sokrats atteiza: „bet tad tikai walstij jair stiprakai par eenaidneeku, zitadi war wehl zeltees faudejumi.“

„Ta jau taujtama leeta,“ Glaukons apstiprinaja.

„Tà tad, ja kahds grib karot, winam jaatjihst paschu walfts un eenaidneeka s̄pehki. . . Nu tad istahsti mums pa preekschu par paschu walfts fauffemes un juhras s̄pehkeem.“

„Deewu dehl, ta no galwas taifni newaru pateift,“ Glaukons atbildeja.

„Ja tew ir usrafsiits, nes s̄churp, es ar preeku islasifchu.“

„Ari usrafsiits man naw!“

„S̄chehl. Tadehl par karu wgirak ari nerunafchu. Warbuht tapeh3, wehl wifu newari pahrsinat, ka, taifotees par walsti waldit, milfigi dauds wajaga sinat un pahrdomat. Bet efmu pahrleezinats, ka tu, masakais, buh3i ruhpejees pahrdomat par walfts apfardsibu un tewim labi buh3 sinams, ar kahdu apfardsibu peeteek un zif zeetofschnu, saldatu pulku wajadsigs.“

„Ta ari ne“, Glaukons atbildeja: „peh3 manàm domàm wifus garnifonus wajaga isnihzinat, tapeh3 ka wif3i tikai paschu walsti posta.“

„Bet ja tos isnihzinatu, fo tu domà, waj tad katram nebuhtu eefpehja laupit. Un waj tu pats efi pahrleezinajees, waj tikai dsirdejis, ka garnifoni flikti apfargà?“

„Man tà leefas. . .“

„Nu tad runafim par to, kad mums wairs tikai nelikfees, bet kad flaidri sinafim.“

„Ja, tas buh3 labafi,“ jaunekl3s peefrita.

„Es skaidri sinu, ka tu neesi bijis sudraba raktuvēs un tadēhl newareši ari pasazit, kapehž tagad tur isrof masaf sudraba, kà agrafi.“

Glaukons tapat neka newareja atbildet.

„Bet esmu pahrleezinats, ka tu nebuhši atstahjis beš eewehribas un buhši pahrdomajis jautajumu, žif ilgi waretu Atenās isliikt ar labibu, ko eewahš wifā walsit, un žif Atenās katru gadu isleeto labibas. Tas tew jasin, lai waretu dot padomu par pilsehtas ušturu un palihdset tanī gadijeenā, ja rodas truhkums.“

„Pehž taweem pašča wahrdeem spreeschot, tās ir milfigas puhles — wifū to apdomat!“ Glaukons issauzās.

„Bet ir pašča mahjas newar labi eerihkot, ja nesin wifū, kas wajadsigs, ja par to nepapuhlas un wifū laikā neegahdā. Un tā kà Atenās ir wairaf kà 10,000 mahju un ir gruhti uš reisi ruhpetees par tif leelu gimenū skaitu, kadehl tad tu neraudšiji papreekschu eerihkot weenu pašču, peemehram, kahda tehwa brahla mahju?“

„Es buhtu gan warejis palihdset tehwa brahlim jainneezibā, ja tikai winsch buhtu gribejis mani klausit,“ Glaukons šazija.

„At tā“, Sokrats issauzās: „tew truhka spehka tehwa brahli peedabut pee paklausibas un tu domā, ka tew paklausis wifū atneeschī, un wehl lihds ar scho pašču nepaklausigo tehwa brahli?“ Žauneklis bija gluschī apjuzis un zeeta klusu.

„Sargees, ka, pehž slawas dsihdamees, tu nepanahzi pawisam ko žitu,“ Sokrats šazija. „Waj tu nesini, žif bailiga leeta ir darit un runat to, ko pats lahgi nesaprot? Paluhko, kà pret teem isturas, kas kaut ko runā un dara beš šapraschanas. Un otradi, waj tu neesi eewehrojis, ka tee, kas eemantojuschi slawu un ko žiti apbrihno, loti labi šaprot šawu usdewumu un wifū, ko dara. Tadēhl, ja tu dsenees pehž slawas un wispahrejas zeenibas Atenās, tad luhko wiseem spehkeem puhletees eemantot šinaschanas, beš ka tu newari istikt. Un ja tu schat šinā pahrspehši šawus lihds pilsonus un tikai tad stahfees kahdā walsis amatā, tad es nebrihneschos, ja tu weegli šasneegši šawu mehrki.“

Tā Sokrats daudžus attureja no darbeem, pee ka žilwefi beeschi keras aif godkahribas, nemas needomadamees, waj tee wineem ir pa spehtam, un pahrleezinaja winaus, ka pee katra darba žilwefam wispirms wajadsigas nopertnas šinaschanas. Bet ja winsch redseja, ka apdahwinati un šapratigi žilwefi, kas war buht pilsehtai derigi, labpraht nepeedalas pee šabeedribas darbeem, winsch wifadi puhlejās winaus usmudināt pee teem peedalitees.

Saruna ar Karmidu.

Sokrats eewehroja, ka kahds ateneetis, Karmids wahrda, eewehrojams zilweks un dauds spehjjigaks ispilbit sabeedribas ufde-
wumus, neda ziti, kas to usnemas, negrib slaktees tautas
preefscha.

Sokrats wina usrunaja:

„Ja zilweks spehs uswaret sazihkstes, kurās apbalwo maina-
geem, un ar to war eeguht slawu sew un samai pilsehtai un ja
winsch negrib peedalitees pee sazihkstem, — par ko tu tad, Karmid,
eestaitu schahdu zilwefu?“

„Einams, par islutinatu un bailigu,“ usrunatais atbildeja.

„Bet ja zilwekam ir dahwanas un spehja nodotees sabeed-
riskeem darbeem un tos dauds labaki eefahrtot un pascham tikt pee
eewehribas, bet winsch ta nedara, waj tad tahds ar pilnigu teesibu
naw eestatams par bailigu?“

„Ta jau gan ir,“ Karmids atbildeja; „bet kadeht tu man
to prasi?“

„Tapeh3 ka es redsu, ka tew ir eespehja peedalitees pee ta,
pee kam tew, ka pilsonam, peenahkas peedalitees, un tu tomeht
ta nedari.“

„Kur tad tu esi manas dahwanas, manu spehju eewehrojis?“

„Do es eewehroju tants sapulzes, pee kuram tu peedalees
kopā ar walsis wadoneem. Es ihpaschi esmu eewehrojis, ka katru
reiji tu loti pareisi atbildi, ja tew kaut ko prasa, un ja ziti maldas,
tu minus prahtigi pamahzi.“

„Das naw weens un tas pats, Sokrat: spreest privatā
sabeedribā un srihdetees milsiga kauschu pulka preefschā,“ Karmids
atbildeja.

„Bet kas mah3 labi skaitit, tas slittaki neskaitis leelā kauschu
pulka preefschā, kā weenainē, un kas mah3 labi spehlet, tam
weenalga, waj mina spehlešchanā neklausas nemeens, waj leels
bars,“ Sokrats teiza.

„Bet waj tu nesini,“ Karmids winam atbildeja, „ka kauns
un bailiba zilwekam ir eedsimti un ka publikas preefschā bailes un
kauns ir leelaki, kā privatā sabeedribā?“

„Es, luh3, tew taisni gribu peerahdit, ka tu, nebihdamees
no wisgudrakeem un wisstiprakeem, baidees runat aprobešhoto un
wisnespehzigako preefschā. Waj tu kaunees no scheem kurpneekem,
nandareem, semkopjeem, tirgotajeem, kas tīfai par to domā,
kā lehtaki dirkt un dahrgaki pahrdot? Un tahdi laudis wairaf

Fanaht tautas šapulžē. Tu tapat dari, kà tahds labs meistars, kas šavā darbā šakta baiditees no weentahrscheem strahdneekem. Tu gluschi brihwi špreedi to pašču walsis wadonu widū, no kureem daschi noskatas us tewi kà no augšcheenes, eji dauds pahrats par teem, kas tura publiskas runas, un tu, tikai baididamees, ka netiktu issmeets, neusdroščinees runat lauschu preeščā, kas nefad naw domajušči par walsis leetām un nebuht neusluhko tewi ar nizi-nasčanu.“

„Waj tad negadas, ka tautas šapulžē issmej ari tos, kas prahtigi runā?“ Karmids prašija.

„Ari zītās weetās smečjas,“ Sokrats atbilbeja: „tapež es brihnos, ka tu meegli paneši smečlus zītā weetā un nezeri tos panešt tautas šapulžē. Neatsakees no šča usdemuma, un ja pilsehta tewis deht war tikt pee leelatas labklahjibas, nekawejees kertees pee darba, buhs leels labums ne tikai pilsehtai, bet ari taweem drau-geem un tew pašam.“

Par brahlu weenprahtibu un draudšbu.

Dabujis sinat, ka diwi winam pašihstami brahli dšihwo ne-šatizibā, Sokrats, weenu no wineem šatizis, tam šazija:

„Klau, draugs, tu laikam peederi pee teem zilwekem, kas naudu eeskata šwarigatu par brahli? Un tu dari tā, neskatotees us to, ka naudai naw prahta, bet brahlis ir radijums ar prahtu; ka nauda ir jaglabā, bet brahlis pats šewi war peeluhfot; ka naudas ir dauds un brahlis tikai weens.“

Gesahkās šaruna, un usrunatajs isskaidroja, ka brahlis winam tikai špihtejet un meeru šaderet ar winu newarot.

Sokrats tad jautaja: „Waj tad taws brahlis neweenam naw patihkams?“

„Taisni tadeht winsch ir nizinams, ka ar ziteem winsch prot šatikt, bet man ir gataws kaitet wahrdeem un darbeem.“

„Sirgs šper nepatihkamam zilwekam, kas winu grib leetot: taws brahlis kaitē tam, kas wina nepasihst un nemahk ar winu apeetees.“

„Kà tad es nemahfu ar brahli apeetees, ja es protu laipni runat ar teem, kas ar mani ir laipni un daru labu tam, kas man dara labu. Bet pret to, kas us katra šola dara man nepatihš-čanas, newaru, negribu laipns buht.“

„Chrmoti. Ja tew buhtu labs ganams suns, kas mihligi peeglauschas ganeem, bet tew rahditu sobus, tu taf nebuht neduimotos par wina, bet luhkotu wina peelabinat. Bet par brahli, kas, ka tu pats saki, pret ziteem war buht labs un laipns, tu nemas nepuhles un neraugi, ka tas ari tewim buhtu koti patihkams zilweks.“

„Ka rahdas, man naw sapraschanas padarit brahli pret mani par tahdu, kahdam winam wajadsetu buht.“

„Man leefas, tur neka fewischka newajaga. Domaju ari, ka tew ir lihdselki wina pee fewis fajtut un pat peespeest wina tewi zeenit.“

„Nu, luhdsams, nesaki, ka esi eewehrojis pee manis kahdas ihpaschibas, par furam pats neka nesimu!“

Uf to Sokrats winam atteiza: „Atbildi man uf scho jautajumu: ko tu daritu, ja tu wehletos, lai kahds no taweem pafihstameem arweenu tewi pee fewis eeluhgtu?“

„Protams, es wina papreekschu eeluhgtu pee fewis.“

„Bet ja tew, kaut fur aishrauzot, tu gribetu, lai taws draugs peeluhko tawu mahju, ko tad tu daritu?“

„Es luhkotu winam papreekschu kaut ka pakalpot.“

„Nu, luhk, isnahk, ka tew ir wiskas tas ihpaschibas, kuras pats gribeji noleegt: tu tiskai pats biji tas no fewis flehpi. Warbuht; tu tiskai neeedroschinees spret pirmo soli, tadehk tew ari ir kauns parahdit, ka tu pirmais gribi brahlim labs buht? Bet pehz manam domam, tas zilweks pelna wisleelako flawu, kas ar labu pamahza sawus draugus . . .“

„Bet ja, neluhkojotees uf wiskam manam puhlem, brahlis tomehr nelabojas?“

„Tur neka wairaf naw jadara,“ Sokrats atbildeja: „tu paleezi tiskai tahds pat godigs un mihle tapat sawu brahli, bet winsch paliks flitks un tahds, kas nepelna, ka ziti winam pakalpo? Bet es domaju, ka tik tahlu neees: esmu pahrllezinats, ka eewehrojis tewi pirmo soli speram, winsch tihkos tewi pahrspeht labfiridiba, israhdidams to gan wahrdeem, gan darbeem. Tagad juhs isturates weens pret otru ka diwas rofas, ko Deews radijis, lai tas weena otrai palihdsetu, bet kas gismirst sawu usdewumu un luhko weena otrai kaitet. Waj naw leelaka mulfiba un tihra nelaima, isleetot par kaunu to, kas par labu radits?“

Menofonts stahsta, ka tahda pascha gara Sokrats runajis par draudsiibu. Winsch bruhnijees, ka ne weenu reisi ween un no daudseem dsirdejis, ka labs un ustizams draugs ir leelaka manta, un ka leela dala zilweku tomehr par wisu ruhpejas, bet tiskai

nezenſchas eeguht uſtizamus draugus. Wiſch rebſejis, ka laudis ruhpejas tiſt pee mahjas, tihromeem, wehrgeem, mahjas leetam un rauga, wiſu to, kas ir, paturet, bet par draugeem, ko paſchi eeskata par leelako mantu, nebuht nedoma . . . Un ar kaſdu leetu gan war ſalihdſinat labu draugu? Kaw tahdas mantas, par ko wiſch nebuhtu pahrats? Kahds firgs, kaſda ſtalta mahja ſpehji buht derigaka par labu draugu? Kurſch wehrge buhs tiſt uſtizams un tiſt pažeetigs. Laimē draugs ir — wiſleelakais preeks, nelaimē — labakais meerinatajs un pabalſts.

Dabujis ſinat, ka weens no wina klaufitajeem nemaſ nepalihdſ draugam, kaſ kritis nabadsibā, Socrats, ſchim nepalihdſigajam klaht eſot un to pamahzot, ſazija tiſt ſkaistuſt wahrduſ par draudſibas noſihmi un tās uſtureſchanu, ka ne tiſai wainigais atſina ſawas mainas, bet ari ziteem ſchee wahrdi dſili eespeedās ſirdis.

Šā Deewiba miſlē zilweku.

Dabujis ſinat, ka kaſhds neupurē deeweem un pat iſfmej toſ, kaſ to dara, Socrats tam praſija:

„Waj ir tahdi zilweki, par kuru gudribu tu brihnees?“

„Sinams, ir,“ taſ atbildeja: „dſeja apbrihnoju Homeru, tragedija — Sofoklu, bilſchu zirſchanas mahtla — Polikletu“

„Kaſ, pehz tawam domam, wairak apbrihnojami, waj tee, kaſ rada tehlus, kam naw dſihwibas un kaſ neſpehji kuſtetees, waj ari tee, kaſ rada dſihwus radijumus, kam ir prahts un kaſ ſpehji darbotees.“

„Sinams, daudſ wairak pehdejee.“

„Un waj tu neredſi,“ Socrats turpinaja: „ka taſ, kaſ radijis zilweku, dewis minam ari lozeklus, ar ko wiſch war uſnemt eespaidus no ahrpaſaules, peemehram: azis — lai redſetu, kaſ redſams, auſis — lai dſirdetu, kaſ dſirdams? Tahlaki. Waj buhtu kaſhds labums no ſmarſchas, ja zilwekam nebuhtu deguna? Waj mehſ waretum iſſchirt ſaldu un ruhgtu garſchu, ja mums nebuhtu mehles? Weſ tam, waj taſ tew neiſleelas Deewa darbs, ka azis ruhpiġi aiſſargā plakſtini, kaſ wajadsibā atveras un gulot aiſveras? Lai mehſch nekaitetu azim, ir dotas azu ſpalwas un lai ſweedri, kaſ no peeres tel, tās nemaitatu — uſazis. Zilweka dſirde uſnem wiſas ſſanas. Un tā kaſtram lozeklim ir ſaws ſinams

darbs un usdemums. Waj tad war wehl schaubitees par to, ka wifs tas ar gudribu radits, bet naw meenfahrscha gadijeena panahskums?"

"Protams, ja tã ffatas, tad wifs tas ir gudra un mihlestibas pilna mahsklineeka darbs," usrunatais atbildeja.

"Bet waj tu eewehro, ka tewi ir kaut kas prahtigs un waj domã, ka zitur nekur naw nefa prahtiga? . . . Tew, laifam leefas, ka laimiga gadijeena dehl esi tizis pee prahta, kura zitur naw, un ka wifa ta discheniba un besgaliba, ko mehs ap fewi redsam aif kaut kahdas pahrapraschanas atrodas tif jaukã kahrtibã?"

"Es tã domaju, tadehl ka neredsu neweena, kas wifu to pahrwalditu."

Sokrats turpinaja: "Bet tu taf neredsi ari fawas dwehfeles, kas walda par meesu, un tadehl tu waretu fazit, ka tu wifu dari neapsinigi, kã furu reifi gadas."

Pretrunatajs winam atbildeja: "Sokrat, es taf neleedsu, ka ir kahda augstaka buhtne, bet eefkatu to par tif leelisku, ka tai naw majadsigs, lai es winu peeluhgtu."

"So wairak schi augstakã buhtne tewi aplaimo ar fawãm dischenãm gahdibãm, jo wairak tew wina jagodã," Sokrats atteiza.

"Wari buht pahrleezinats, ka es nebuhtu neujmanigs pret deeweem, ja es sinatu, ka wini ruhpejas par zilweku."

"Tad tu domã, ka deewi par winu neruhpejas?" Sokrats peefihmeja: "Waj wini naw dewuschi winam stahwu organizmu, ka wiansch war ffatitees tahlumã un weeglaki redset to, kas augschã; waj wina azis naw tam peemehrotas? . . . Wifseem dsihwneekem wini dewuschi kahjas, lai tee waretu tikai staigat, bet zilwekam wini dewuschi ari rokas, lai pastrahdatu wifu to, kas muhs dara laimigatus par dsihwneekem. Lai gan wifseem dsihwneekem ir mehle, bet deewi tikai zilwekam dewuschi eespehju, zitãm mutes dakãm peepalihdsot, ar mehli noteiktãs, schirtãs ffanãs isteift lihdszilwekẽm fawas domas. . . Un Deewiba naw ruhpejusees tikai par meesu, bet, kas wisfwarigakais, eepuhtuji zilwekam ari ffaitu dwehsefi. Kursch dsihwneeks war atsiht deewus un winus godat tã, kã zilweks? Un tas tadehl, ka zilwekam ir dwehfele. Kas spehj labafi par zilweku aissfargatees no bada, aufstuma, karstuma, palihdsfet flimibã, attihstit fisisfos un garigos spehkus, nodarbotees ar finibãm un pehtischanu, tã paturet atminã wifu, kas dsirdets, redsets un ispehtits. . . Ja kahdam buhtu wehrscha meesa un zilweka prahts, wiansch nespehtu ispilbit to, ko wiansch wehlas; un ja dsihwneekem buhtu rokas, wini ari nefa nepanahktu, tadehl ka wineem truhfti prahta; bet tu esi dabujts wifu, kas ir wisfwarigakais, un tu domã, ka

deemi par temi negahdà! Kas tab wineem buhtu jadara, lai temi par to pahrleezinatu? Waj tu domà, ka deemi buhtu likufchi zilwekam atsiht wina fpehku, darot zilwekam labu un kaunu, ja wineem fchi fpehka nebuhtu. Waj tu nesini, ka wiswezafàs un wisattihñitafàs tautas ir bijufchas loti deembijigas un ka katrs zilweks, pilnigako prahta un juhtu attihstibas palahpenu fafneedsot, paleef wisdeembijigaks? Gedomajeas: ja dwehfele, kas atrodas tamà meefà, fpehi waldit par to pehz fawas gribas, kadehl tab wifas pafaulas dwehfele, kas atrodas fatrà winas dalà, nespehi tapat waldit par wifu pafauli. Ja tu fawàm azim wari dauds ko apfkatit un pat to, kas deefgan tahlu no tewis, tab nebrihnees, ka deewibas fstats pahrreds wifu. Un ja tu eefpehji weenà brihdi domat par Atenàm, Egipiti, Siziliju, kadehl tab tu domà, ka deewiba nespehi ruhpetees par wifu pafauli? Ja mehs efam labi, tad muhsu tuwafi ir mums pateizigi un mihle muhs, un ja mehs greefchamees pee wineem pehz padoma, tad mehs pamudinajam winus parahdit mums fawu gudribu. Fsturees tu tapat pret deeweem. Ja tu grihi, lai wini parahda tew fawu mihlestibu un gudribu, tad gahdà, ka efi zeenigs dabut finat tos deewifchekigos noslehpnimus, kas zilwekam pafcham no fewis naw isprotami un teef tilai teem finams darits, kas mefle padoma pee deewibas, kas lufko to ispraft un tai paklaufa. Tad tu fapratifi, ka ir kahda augstaka buhtne, furas fstatam nefas naw apflehpts un furas dñirdi fafneeds fatra fana. Ta ir wifur, ta ir muhschiga, tàs mihlestibai un gahdibai naw zitu robeschu, ka tas, ko wina pati radijufi.

Kfenofonts peefihmè, ka ar tahdàm farunàm Sokrats pamudinajis fawus klaufitajus atturetees no nelaimes, netaisnibas un netiklibas ne tilai tad, kad ziti winus reds, bet ari weenatnè.

Wismihlafi winsch mehdsja runat par to, ka ihsta laime un tikums ir zeeti faiftiti ar finafchànàm un gudribu, ka taisni tur tee mellejami.

Platons aiftahsta Sokrata farunu ar Kliniafu. Schaí farunà noklauñijufchees ari ahrfemneeki — foñiti. Ar fcho farunu Sokrats gribejis wineem parahdit derigas farunas paraugu.

Sahfdams no ta, ka wiji zilweki dñenas pehz laimes, Sokrats pahrrunà ar Kliniafu par wifu, pehz ka armeenu fmehdñ dñihtees zilweki, kas mefle laimes un ko eefkata par laimes nefefju: peemin bagatibu, wefelibu, daifumu, waru, godu u. t. t.

„Bet par ko jaefkata gudriba — waj par labumu, waj ari par kaut ko zitu?“ Sokrats jautà.

„Par labumu,“ Kliniafs atbild.

„Badomà, waj mehs neesam wehl aismirfuschi kahda labuma, kas pelna, ka to eewehro?“

„Rà leekas, neesam aismirfuschi.“

„Al ne,“ Sofrats atbildeja, it kà atminedamees: „mehs taf esam peemirfuschi wisleelako labumu, labklahjibu; to taf wisi zilwesi, pat slistakee eeskata par labumu.“

„Lew taijniba!“ Kliniafs atbild.

„Bet mehs scheem sweschineekeem (sofisteem) waram islittees drusku smeekligi: par weenu un to paschu leetu diwreis no weetas runat ir taf smeekligi,“ Sofrats turpinaja.

„Rà tà? Ko tu ar to domà?“ Kliniafs jautaja.

„Waj tu nesini, ka gudriba jeb sinaschanas ir labklahjiba?“ Sofrats jautaja. „Sleitists ar sawu sleiti un skolotajs ar sawu mahkslu zituz eemahzit lasit un rakstis buhs taf laimigasi schai sinà, nekà tee, kas neprot spehlet, lasit un rakstis.“

Kliniafs tam peekrita.

„Waj tu eeskati kahdu laimigaku par weiklu stuhrmani wehtras laikà?“

„Ne.“

„Un tas tu wehletos fara laikà buht, waj gudrs, waj mulfigs fara wadonis?“

„Gudrs.“

„Un kam tu slimibà labaki ustizetos, waj gudram, waj mulfigam ahrstam?“

„Sinams, gudram“

„Tà tad katrà weetà gudriba dara zilwefu laimigaku,“ Sofrats turpinaja. „Ja tās netrühst, tad wisi darbi isdodas pareisi un šemigi. Tà ari ziti usluhko gudros. Tà nu swarigakōs wilzeendōs mehs esam peekrituschi, ka teem, kam ir gudriba, netrühst ari labklahjibas.“

Pehz tam Sofrats atfahrto, pehz ka dšenas zilwesi, kas meklē laimes, nosauz šarunas šahkumā minetos laimes nesejus un prasa: „Waj mums atnes labumu kahda leeta, ja wina mums tikai ir un mehs wina neisleetojam.“

Winam, sinams, atbid, ka neatnes. Tad winsch farunā nahf pee spreeduma, ka zilwefam tad tikai ir labums no ta, kas winam ir, ja winsch to pareisi un ar prahtu isleeto: zitadi labklahjiba nam domajama.

Winsch prasa: „Waj tahds war pareisi isleetot kōfa materialu, kam naw nekahdu galbneeka un nambara sinaschanu?“

„Newar,“ Kliniafs atbild.

„Un waj sinafchanas ari nepalihds iſtaifit no mahleem labus traufus?“

Kliniafs tam peefrita.

„Bet waj war iſtikt beſ ſinaſchanam, lai pareiſi iſleetotu labumus, ko minejam, peemehram, bagatibu, waru, weſelibu u. t. t.“

„Ari ſche beſ ſinaſchanam nefahdâ ſinâ newar iſiſt,“
Kliniafs atbild.

Sokrats tad noſaka: „Dâ tad ſinaſchanas jeb gudriba katra leetâ un katra gadijeena ſneeds zilweſam labkrahjibu un laimi.“

Lihdſrunataji tam pilnigi peefriht.

Bet Sokratam ar to wehl nepeeteef un wiſſch jautâ:

„Waj ir derigi zilweſam dauds eemantot un dauds darit, ja winam truſt gudribas, waj ari ir derigaki darit maſ, bet ar prahtu?“

Un tâ ar weenu jautajeenu pehz otra Sokrats wed lihdsrunataju pee ſpreeduma, ka bagatiba, wara, ſawa un wiſſ, ko zilweſi eefkata par laimi, tikai tad ſneeds ihſtu laimi, ja netruhſt gudribas, bet mulkeem wiſſ tas war tapt par ſaunumu. Dâ tad tikai gudribâ laime meſlejama. Un tadehl ari katram zilweſam wiſeem ſpehkeem japuhlas tiſt arweenu pee leelakas gudribas.

Dauds Sokrata ſarunu mums iſteekas par dauds garas un ar leekeem ſihkumeem, tâ ka war nogurt, winâs klaufotees; bet nedrihſtam aiſmirſt, ka toreiſ tikai ſakta iſſkaidrot un noteikti apſiſhmet jehdſeenus. Atmineſimees ari, ka toreiſ bija ſewiſſſchi jaruhpejas, ka jehdſeeni buhtu gaiſchi un noteikti, ka wahrdi tiſtu pareiſi leetoti, jo ſoſiſti un ritoru katra maſato neſkaidribu un nenoteiktiſtu domâs un wahrdôs tuhlin luhſoja ſew par labu iſleetot. Tadehl ari Sokrata paſtahwiſee klaufitaji eerada ſtingri logiſſi domat un noteikti un ſkaidri runat.

Sokrats arweenu runaja par wiſinterefantateem jautajumeem. Tapehz ari wina ſkolneeki klaufijâs wina ſarunâs ar wiſleelako uſmanibu. Râ rebſams, ari pats Sokrats mihleja ſarunatees ar daſchadeem zilwekeem: naw ko ſchaubitees, ka tâ wiſſſch wareja pahrbaudit ſawa paſcha domas un wingrinat ſawu dialektiſſo ſpehju.

Bet wina ſwarigakais mehrkis, ſinams, bija kalpot pateefibai un tiſumam; ap to ari groſſijâs leelâ daſa wina ſarunu par daſchadeem dſihwes jautajumeem; te wiſſſch ſobojaſ par mulkibu un uſpuhtibu, te norahda, ka godigeem zilwekeem ſawâ ſtarpâ ja-dſihwo, ka weenam otram jakalpo, ka jabuht atturigeem ehſchanâ un dſerſchanâ, te iſſkaidro, ka peenahkumi neteef pareiſi ſapraſti u. t. t.

Sokrats weenumehr puhlejâs atgahdinat, ka katram zilweſam beehſchafi jagreeſch wehriba uſ ſewi paſchu, ka neſatizibas un nelai-

mes gabijeenu eemesli zilwekam jameklè sewi pafchâ. Wina peesihmes beeschi bija ihsas, sihmigas un asprahtigas.

Kahds no klaufitaeem, peemehram, fuhdsas winam, ka nogahjis leelu gabalu un tadeht loti peekufis.

„Waj tad tew bija kahda nasti janes?“ Sofrats prafa.

„Ne,“ tas atbild: „to darija sulainis.“

„Un ari winsch, laifam, ir peekufis?“ Sofrats peesihmè.

„Winsch, es domaju, ir masaki peekufis, kâ es.“

„Nu redsi,“ Sofrats fazija: „waj brihwam pilsonam peeflahjas buht til daudsi masaki isturigam par sawu wehrgu?“

Reij Sofrats redjeja, ka kungs par daudsi peekahwa sawu sulaini. Winsch prafija: „Par ko tu uj winu tà noskaitees?“

„Kâ tur lai nekkaihtas?“ tas atbilbeja: „winsch zita neka nedara, kâ tikai ehd, dser un gul.“

„Bet waj tu neesi padomajis?“ Sofrats prafija: „kas par to pehnijis leelaku fodu, -- taws sulainis, waj tu pats?“

Kahds no Sokrata klaufitajeem dusmojâs par to, ka ar kahdu pasihstamu fatizees, winsch to sweizmajis, bet schis sweizinajuma nesanehmis. Sofrats prafija winam:

„Ja tu buhtu fatizees ar kahdu zilweku, kas meefâs par tewi wahjaks, tu taf par to nebuhtu jutees apwainots; kadeht tad tu juhtees apwainots, kad fateezi zilweku, kam ir slistaks gars kâ tew?“

No scheem peemehreem redsams, ka Sofrats nepeekufis un wiseem spehkeem puhlejâs kalpot pateesibai un tikumam, kam winsch bija nodewees ar meesu un asinim. Tadeht ari tee, kas winam stahweja tuwu un kas spehja saprast wina tikumisko pilnibu, atfauzâs par winu ar wisleelako zeenibu un fajuhsmibu.

Rfenofonts faka: „Sofrats weenumehr runaja par to, kas zilwekam no leela swara, ja winsch to sin: winsch pehtija jehdseenus par to, kas ir deewbijigs un besdeewigs, kas labs un launs, taisns un netaisns, kas mihrischtiga duhfschiba un bailiba, par walsti un politisku mahstlu un par zitâm leetâm, ko winsch eestatija par wajadsigu sinat un saprast katram iiglihtotam un godigam zilwekam. Sofrats bija til deewbijigs, ka neka nedarija bes deewu padoma, til taisns, ka nekad neweena neapwainoja, winsch weenumehr sewi sawalbijia til stingri, ka kaut ka patihkama deht nekad neatfazijâs no ta, kas tikumisti labs, til apdomigs, ka nekad nemisejâs spreedomâs par to, kas labs un kas launs.“ Ar tahdu pafchu fajuhsmibu par sawu skolotaju runâ Platonis, flawedams un nostahdidams par paraugu wina pafchsawaldischanos, isturibu,

deembijibu, tehmiyas un pateesibas mihlestibu un femischki zildina wiuu par to, ka winsch isleetojis katru gadijeenu, lai wifds, ar fo ween fateekas, modinatu paschatsihshanu un attihstitu labas tifu-miskas ihpaschibas.

Naw ko schaubitees, ka Sokrats, ka tifumibas sinâ nepahr-spehjams zilweks, atnesis sawam laifam dauds labuma; bet winsch ar sawu dsilo gudribu padarijis ari milsiġu pakalpojumu wifai zilwezei, peeschkihriis sinaschanam leelaku spehku, norahdijis zilwezei jaunus zelus.

Lai gan Sokrats neatstahja nefahdas jaunas filosofiskas mahzibas, tomehr winsch tik dauds kalpojis filosofijai un sinibai, ka daschi mahziti wihri ne bes pamata fara, ka ar wiuu sahfas ihsta prahntneeziba. Lihds Sokratam wiji greeku prahntneeki nopuh-lejâs ar jautojumeem par dabu, mehginadami isschirt schos jautajumus tikai ar abstraktu domu palihdsibu. Schis puhles beidsâs ar to, ka sahfa pat schaubitees par zilweku eespehju isprast pateesibu; bet sofistii weegli apmeerinajâs ar to, ka katram zilwekam ir sawa pateesiba, kas ziteem naw jaewehero, — ziteem wahrdeem fakot, ka nemas naw un newar buht wispahrejas pateesibas, bet ir tikai femischklas domas un eeskati. Tâ tad tika leegts, ka jeb kahda sinaschana ir eespehjama. Sokrata leelais gars ar tahdu weeglprahrtigu spreedumu, sinams, newareja apmeerinatees.

Retizedams, ka zilweka prahts ir tik wahjisch un schaubidamees par to, ka tas naw spehjigs isprast pateesibu, un ari eewehrojis sofistus ar jehdseeneem rotajamees, kas gaischi peerahdija, ka tee ir nenoteikti un neskaidri, — Sokrats nahza us domam, ka wispirms jaispehta prahta ihpaschibas un tâ istrahdajami jehdseeni. Bet ka lai eesahf scho pehtischanu? Wistuwali, sinams, pascha prahtdi nowehrojams, ka sakahrtojas jehdseeni. Un, warbuht, taisni toreis, kad schis domas wiuu nodarbinaja, winam gadijâs ceraudsit isteikumumu: „Pasihiti pats femi.“ Schee wahrdi, kas pee tam wehl bija usrakstiti us deewnama seenas, spehja darit us wiuu tahdu eespaidu, ka norahdijums no augscheenes. Tee apstiprinaja wiuu tanis domas, kas wiuu jau agraki nodarbinaja. Tee isteiza to, fo winsch pa pusei bija jau nojautis; tagad schee senlaiku prahntneeka wahrdi peeschkihra wina domam gaischu un noteiktu weidu, pahrleezinaja wiuu, ka tās ir nopeetna gara darba zeenigas, jo senlaiku gudrais prahntneeks bija ar tam nopuhlejees. Wahrdi „pasihiti pats femi,“ tapa par wina dsihwes, tâ tad ari par wifas wina darbibas mehraulku, jo wina darbiba pilnigi saskaneja ar wina dsihwi. Wispirms winsch, sinams, sahfa domat

par fəwi, pehtit fəwus jəhdseenus. Bet par fəhi darba pareiřbu wajaga pahrelezinatees, wajaga ari iřpehtit, kà ziteem zilwekeem rodas jəhdseeni un kahdas teem ihpařhibas, un tad fəhos nowehrojumus faliħdřinat ar teem, kas eeguhti, fəwi pařhu apluhkojot. Še tad ari mellejams pirmais eemeřs, tadeħt Sokrats luhtoja ar ziteem ilgi farunatees un it beeřhi iřprařija teem wiřadus fiħtumus. Sarunas ar dařhadeem zilwekeem Sokratam bija tiřpat wajadřigas, kà dabas pehtneefam wiřadi mehginajumi dařhadòs nořazijumdòs un wiřadu dabas parahdibu nowehrojumi.

Jəhdseenu ihpařhibas pehtot, Sokrats driħř nowehroja, ka pee leelàs dalas zilweku řhee jəhdseeni top nenoteiktaki un neřkaidrafi, jo uř augřakàm un nopeetnakàm leetàm tee fiħmejas. Iřrahđijàs, ka amatneefem un řrahđneefem, ko wiřř iřjautaja, řawà darba bija labaki un noteiktaki jəhdseeni, nekà walřis amatu wiħreem, dřejneefem un t. t. Bet wiřwairaf Sokrata uřmanibu řaiřtija nowehrojums, ka wiřnenoteiktaki un neřkaidrafi iřrahđijàs zilweku tikumiřkee jəhdseeni, kà, peemehram par to kas ir „labb“, „taiřniba“, „deewbijiba“ un tam liħđřigi. Un no to řkaidribas un noteiktibas atkarajas zilweku tikumiba un pareiřa řabeedriřka dřihwe. Wiřwariřigà řořistu rotarřanàs bija rotarřanàs ar řheem jəhdseeneem. Tadeħt glušhi weegli řaprotams, ka Sokrats nopeetni puhlejàs iřřkaidrot tikumiřkos jəhdseenus: uř to wiřu mudinaja ne tiřai řihna ar řořiteem, bet ari tikumibas grimřhana dřimtenes pilřehta.

Šořistu weeglprařtigàs un netikumigàs mahřibas apřahřdams, paliħđředams řinkariģeem jaunekleem iřřkaidrot un nodibinat pareiřus tikumiřkus jəhdseenus un nepareiřos iřlabodams, Sokrats řahka řajuř řawa darba nořihmi, wiřu wiřa prařtiřko labumu un pamarřam no nowehrotaja un pehtitaja pahreħrtàs par řkolotaju. Ar řaweem jautajumeem atrařdams, ka katra liħđřrunataja dweħfelė řehpjas pateeřiba, to pee gairřmas aizinadams, t. i. liřdams to apřinigi aptwert, tiħridams wiřa jəhdseenus no wiřa, kas leeřs un atrařdams, ka wiřeem zilwekeem tee ir weenabi, Sokrats řajuta to pařhu neiřřakamo preeku, ko řajuřt nopeetns pehtneefs, kas mehginajumà pahrelezinas, ka wiřa domas par pehtamo jautajumu bijuřřas pilnigi pareiřas. Un Sokratam bija jo leelaks preeks, tadeħt ka wiřř puhlejàs iřřķirt koti řwarigu jautajumu: „Waj ir wiřpahriřiga pateeřiba, waj ne?“

Un wiřř řəho jautajumu iřřķir tà: „Iř objektivā, tās ir wiřpahriřiga pateeřiba.“ Šah řinā wiřř pilnigi iřřķiřřas no řořiteem, řħis ari ir weens no wiřa leelakeem nopeelneem.

Simteem peemehru winu pohrleezinaja, ka stingri logiski isstrobdati jehdseeni pat par misaugstakam un neisprotamakam leetam miseem zilwekeem ir weenadi un newar sawadi buht. Zukas un nefastana jehdseendõs rodas tikai tadehl, ka zilweki apmeerinas ar nenoteikteem tumscheem jehdseeneem, kas no behrnu denem neapfinigi nobibinas. Ja domatajs zilweks pallausis gudru padomu; „Basihsti pats fewi“, nodifikinasees fewi, nopeetni pahrdomàs par saweem jehdseeneem un eeskateem, kas us teem dibinati, tad winsch gribot negribot nahks pee gala spreeduma, ka „winsch sin, ka winsch neka negin.“ Bet prahtigs zilweks scho spreedumu neistulkos ta, it ka sinaschanas nebuhtu eespehjamã, bet eeskatis to par nepeezeschanu nosazijumu, kas wajadsigs, lai nõ pascha gala waretu sahht isstrahdat stingri noteiktus logiskus jehdseenus, lai waretu kertees pee darba, kas ir smags un lehni eet us preekschu. To Socrats nõsauza par dsihshanos pehz pateesibas un gudribas. Jhita gudriba, wisa minas pilniba, pehz wina mahzibas, ir tikai deemibai pee ejama, zilweks tikai war pehz gudribas dsihhtes un usmeklet sawã dmehselã tikai tãs datinas, jo dmehsele pehz sawas buhtibas ir nõ deemibas zehlfuees. Scho dsihshanos pehz pateesibas scho noteiktu un skaidru jehdseenu nobibinaschanu Socrats ar saweem jautajumeem wisadi mehginaja weizinat.

Jhitas sinaschanas newar buht bes skaidreem, logiski noteikteem jehdseeneem. Schis domas, kas toreij bija gluschi kas jauns, ir Socrata otrs eewehrojams nopelns prahtneeziba.

Ar leelako dedsiibu puhledamees nobibinat sawãs farunãs pareisus tikumiskus jehdseenus, Socrats nahza pee spreeduma, ka „tikumiba newar buht bes sinaschanã.“ Laudis dara launus darbus weenigi tadehl, ka wineem truhst sinaschanu. Mulkiba ir wisu netikumu pereklis. Zilweks ir tadehl bailigs, ka winsch pareisi nefaprot dsihwes un nahwes nosihmi, tadehl neatturigs, ka newar nowehrtet azumirka baudiijumu un gaidamãs zeeschanas. Zilwekam nõ dabas ir eedsimts, dsihhtes pehz laba un behgt nõ launa, bet ja winsch dsenas pehz launa, tad tikai tadehl, ka misedamees eeskata to par labu. Pehz Socrata domã, tas war buht tikai rets isnehmums, ja zilweks sin, kas ir labi, un tomehr nedara ta. Winsch, ka redsams, needomajãs par to, ka zilwela prahts war wilkt us weenu pusi un kaislibas — us otru, needomajãs, laitam, tadehl, ka pee fewis weenumehr eewehroja prahtu par kaislibãm pahrnaldam, ka wina brihwã griba weenumehr safkaneja ar tikumiskeem jehdseeneem.

Tikumifkos jehdseenus pehtidams un fawas domas par scho zilwefa gara pusi iffazidams, Sokrats peerahdija, ka „tikumiba war buht pehtijumu un sinafchanu preekfchmets. Tã winfch nodibinaja jaunu finibas nodalu, ko fahka faukt par tikumiffo flofofiju jeb etiku. Echis ari bija weens no leelakeem Sokrata nopelneem.

Beidsot, Sokrats parahdija jaunu pehtifchanas metodi. Sawãs farunãs winfch, kã mehš redfejãm, mehđja waj nu apgahft fawa pretrunataja eedomatãs sinafchanas, ja tas, peetifdams ar eerafteem rupjeem jehdfeeneem, eedomajãs par leelu finataju, waj ari palihđjeja pretrunatajam pamafam tift pee pareifa, noteifta jehdfeena. Pehž fawa ahrejã weida Sokrata farunas pilnigi atgahdinaja fofiftu runas; bet pehđeja wifwairaf mahžija teefas dairunibu un wifpahri mahkflu attafifnotees jeb peerahdit otu par wainigu, fehmojãs pakal nopratinafchanai, apwainofchanas un aifftahwefchanas runãm teefã. Pee tam, finams, wifwairaf tifa zeenita mahkfla weifli ifdomat jautajumus, ar ko war peefpeeft leezineefu waj pretineefu ifteift flehpto pateefibu, waj fajaukt winu nepateefos leezinajumus. Sokrata farunu rafsturiřta ihpafchiba bija wina ironija, kad winfch, par weenfahřfchu nefinataju iflifdamees, uřrunaja tos, kas rahđijãs leeli gudrineeft efam, luhgdams, lai tee dod winam padomu un pamahža winu un ari nepahřfehjamã mahkfla weifli un ahtri atraft jautajumus. Domehr ne tas, bet Sokrata nopelns ir, ka winfch pirmais fahka leetot metodi, kas pehž atnefa finibai leelu labumu. Gefahkdams ar kaut kahdu fewifchku gadijeenu, apluhfodams wifeerafatos eegaumejumus, ifleetodams weenfahřfchakos faktus, falihđfinadams fewifchkus gadijeenus, Sokrats lifa faweem lihđřrunatajeem atfift wifpahrejo pateefibu, palihđjeja wineem pareifi nodibinat wifpahrejos jehdfeenus. Tahľafi par logifkeem apfihmejumeem Sokrats negahja; bet wina eerahditais zelfch, fewifchku gadijeenu falihđfinafchana un uf to pamata taifitee wifpahrejee řpreedumi, ko prahneeft wehľafi wehľ tahľafi ifřrahđbaja un noľauza par „induttiwo metodi“, atnefa milřigu labumu finibai.

Daľhi pahřmet Sokratam, ka winfch nemaf neafina, žif leels řwars ir dabas pehtifchanai. Newar teift, ka tas buhtu pateefiba. Rahđã farunã Sokrats ľafa: „Es newaru ľaudet ľaika tahđeem darbeem (t. i. dabas pehtifchanai) un teifřhu ľums — ľadehľ: lihđř řchim es wehľ neefmu řpehžis pařift pats řewi un, pehž manãm domãm buhtu loti řmeeľligi řertees pee ta, kas taifni uf mani nefihmejas, ľamehr es neefmu wehľ pats řewi ihpehtijis.“

Te redsams, ka Sofrats nebuht nefaka, ka daba naw japehta, winsch tikai atsihst, ka papreekschu japehta zilweks, japafihst pascham jewi, — un, kà mehs redsejam, winam bija pamats tà domat. Bet par to, ruhpedamees uf stingri noteikteem logiskeem jehdsee-neem un norahdidams uf induktiwo metodi, Sofrats darija wis-pahri sinibai un ari dabas sinibai leelaku labumu, neka wijsi tee prahntneeki kopà, kas tikai ar abstraktu domaschanu luhkoja issfaidrot wifas pafaules un dabas parahdibu fahkumu, nemas nepafihdami domaschanas ihpafschibas, un kam bes tam ari nebija nekahdu lih-dsekku dabu ispehtit.

Weenumehr par tikumiskeem jautajumeem un zilweka peenah kumeem spreedams, Sofrats, jinams, newareja zeest klusu par religiskeem jautajumeem, par zilweka fakaru: ar Deewibu. Tautas eesfatus tijibas sinà zeenidams, Sofrats religiskòs jautajumòs weenumehr bija apdomigs, lai gan wina leelajam garam, sinams, nepeetika ar to tijibu, ar ko tauta aprobeschojàs, t. i. ar besgaligo daudsdeewibu un dsejiskàm teikàm par deeweem, ko mehs atrodam Homera dseedès. Ir pilnigs pamats domat, ka Sofrats pat tizeja, ka ir tikai weens Deews. Sawàs farunàs winsch beeschi atnin deewus; bet kad winsch grib modinat religiskas juhtas un attihstitt deewbijibu, tad winsch runà par Deewibu.

Buhf fahdus dijschenus wahrduš winsch issaka farunà ar Citidemu:

„Muhju azim ir slehpts tas, kas radijis wifu pafauli un ustura scho milsu ehku, kas papildina winas daikumu un gahdà par apbrihnojamo fahrtibu, nepeelaisdams, ka laika jobs waretu samaitat fahdu winas daku, un pastahwigi un nenogurjot atjauno to, lai wifs, ko winsch nolizis, peepilditos ar tahdu pilnibu, kas pahrspehj jeb furu zilweku eedomu spehju. Schis augstais gars naw redsams un mehs waram apbrihnot tikai wina darbùs. Saule, kà redsams, ir radita, lai wijsi zilweki to usluhkotu, bet tomehr wina maità azis karam, kas eedroschinas ilgaki un usmanigaki winà nokfatitees. Tapat ari mehs newaram redset Deewa kalpus, kas ispilda winu pawehles. Sibins nahf no debesim un isposta wifu, kas gadas zelà, bet neweens neredf, kad winsch nahf, kà padara postu un kad pafuhd; naw redsams ari wehjsch, lai gan mehs sfaidri manam wina puhschanu. Mikhstais Citidem, ja zilweka ir kaut kas deewischfigs, tad ta ir dwehsele, kas par winu walda un winu wada, bet neweens ari nedomà, ka ta buhta redsama. Mahzees to neneewat un nenizinat, ko tu newari redset, spreed par spehka warenibu peh3 wina sekàm un godà Deewibu!“

Gruhti pat tizet, ka ſchos mahrdus runajis pagans — greefis, tſchetrus gadu ſimtenaus preeſch Kristus dſimſchanas. Rā redſams, Anakſagora diſchenā mahziba darijuſi uſ Sokratu leelu eepſaidu.

Ja eegaumejam Sokrata domas, ka zilweka dwehſele ir deewiſchkiqas dabas, tad ſapratifim ari wina apgalwojumu, ka wiſch beeſchi dſird ſewi deewiſchkiqū balſi jeb mahjeenu, kas winau waj nu attura waj pamudina uſ kaut ko. Ja Deewiba paſinoja zilwekeem ſawas domas zaur orafeli, kadehl tad zilweka deewiſchkiqā dwehſelē newar buht eeſchejas balſs, kas winam paſludina Deewibas prahtu? Sokratam bija ſipri attihſtita ſpehja paſcham ſewi no-wehrot, kadehl ari wiſch drihſafi, kā kaut kurſch zits, ſajuta garigo un tikumiſko inſtinktu, kas katram zilwekam eedſimts, bet leelakā mehrā peemiht apdahwinateem gareem. Scho inſtinktu Sokrats ſauza par deewiſchkiqū balſi, par ſawu eeſchejo orafeli, kas winau attura no daſcheem darbeem; wiſch apgalwoja, ka katrā zilwekā ir ſchi deewiſchkiqā, tikai wajaga praſt dſirdet, ko ta ſafa, lai ſchaubigōs gabijeendōs dariu pareiſi.

Wiſi nupat peemintee Sokrata nopelni ir tik leeli, ka wiſch, japeeſkaita pee leelaſkeem geniſeem prahtneeziſbas wehſturē, neſkatotees uſ to, ka wiſch patō naw netahdu rakſtu atſtahjis, kur naw ſaliziſ ſawas domas kaut kaſdā noteikā kaſtriſbā, bet mehſ ar tām tikai dabujam eepaſihteēs Platonā rakſtōs.

~~~~~  
V.

## Sokrata noteeſaſchana un nahwe.

~~~~~

Leelos garus winau lihdszilweki reti kad ſaprot, wehl retaki tee prot toſ zeenit pehz winau nopelneem; augſtas un jaunas idejas lihdszilweki beeſchi nemaſ neſpehji ſapraſt, un tikai pehznahzeji pa-maſam attihſtas tik tahlu, ka tās ſaprot. Bet ja leelee gari no-darbojas ar tikumiſkeem un religiiſkeem jautajumeem un ſchā ſinā ſludina jaunas idejas, jaunus jehdſeenus, kas runā preti wiſpahri peenemteem, tad winau ſagaida naidōs un wajaſchanas. Ari Sokrats neiſbehga ſchim liktenim. Tikai maſa dala ateneſchu, kas bija garigi un tikumigi wairak apdahwinati, tapa par wina debſigēem peeſritejeem un zeenitajeem; bet leelais puhliſ, nemaſ neſapraſdams wina darbības, uſluhfoja winau naidigi. Ateneeſcheem wiſch iſ-

likās par daudz leels ņawadņeeks: no ahreenes winsch wizeem krita azis un atstahja loti nepatihkamu eespaidu; wina nabadfigo dšihwi daudsi eeskatiija par ahrprahtibas sikhmi, tadehl ka winsch loti weegli buhtu warejis dšihwot daudj labaki, wina runas, kas no ņahkuma likās par daudz originalas, eeskatiija par leeku plahpaschanu. Bet kad tee, kas Sokratu usluhhoja naidigi, usmanigati noklausijās wina ņarunās, — tad wini jutās aiskahrti ņawā paschmihlibā: wini dširdeja, ka wispirms jadsenas pehz gudribas, pehz ņinafchanas; ka warai, bagatibai, ņlawai un wisam tam, pehz ka leelā dala zilweku dšenas, nebuht naw tās nosihmes, kā domā. Par Sokratu ņahka isplatit nepateefas walodas. Gadijās, ka winsch ņawās ņarunās brihņijās par to, ka daudsi tik weegli atsiht ņewi par speh- jigeem ispildit walsts amatus. Winsch ņazija: „Neweens negribetu buht par ņuhrmani, nepasihdams juhras un neprasdams wadit fugi, bet walsts amatōs ņahjas bej ņahdas apdomaschanās, it kā par walsti buhtu weegli waldit. Teef eeskatiis par wajadfigu ilgi un nopeetni mahžitees, lai praštu ņleiti puhst, bet neeeskata par wajadfigu ņataisitees, lai walditu par pilsehtu.“ Walsts wadoni un amata mihri ņahhdas runas it weegli wareja us ņewi atteezinat. Zaatminas, ka peektā gadu ņintena beigās, tikumibai dšili grimstot un pilsonu ņadsihwei iswirschotees, waldbiba par Atenu demokratiju bija pahrmehrtusees par spehku leetu, pee ka kchras katrs, ko god- kahriba dihdija. Pret tahdu demokratiju Sokrats, ņinams, ņesajuta ņewischkas zeenibas, daschureis pat aši nolamaja tās darbibu. Ta- dehl gluschi weegli ņaprotams, ka winam bija daudz eenaidneeku. Zau no pascha ņahkuma daudsi, kas wina tumaki nepasina, eeskatiija wina par kaitigu ņofistu. Pat attihstitatee mifejās tapat. Ari- stofans ņawā komedijā „Mahkoni“ us nebehdu isfmehja ņofistus un pahrmeta wineem, ka wini ņamaitā jauno paaudsi un mahza to wezafus negodat, — un ka ņwarigato darbibas personu un ņofistu wadoni bija sikhmejis Sokratu. Šchi komedija tika israhdita 429. gadā kad Sokrats tilko eesahka ņawu publiņko darbibu, tomehr Ari- stofana kluhda, wina nepateefais apwainojums wareja daudsus maldinat. Weidsot ari to eeskatiija par Sokrata wainu, ka wina ņkolneeku pulkā bija ari tahdi, kā Alkiwiads un Kritijs, kas ate- neescheem bija darijuschi daudz ņlikta.

Sokratu gluschi pateesi wareja apgalnot, ka personigu noluhku deht winsch neweenam naw launa darijis. Naw ko ņchaubitees, ka wina nobomi bija diņchēni, par kureem winam newareja pah- mest; bet wina darbi un runas israhdija pretoschanos un nizina- ņchanu. Ar to winsch daudjus ņakaitinaja. Winsch neeeredseja neņahdas wiltibas, neņahdu melu, un to toreis bija loti daudj;

winsch runaja pateesibu, bet leelai datai schi pateesiba nepatika, — wahrdu satot, Sokrats bija ateneescheem neisturams, un daudsi sahka sajusi wajadsibu tikt walâ no schis nastas.

Un, luhst, apwainojumu sarastâ, kas tika tâ isfahrts, lai buhtu wizeem redsams, parahbijâs schahds apwainojums:

„Sokrats teef apwainots seloschods noseegums: pirmâ fahrtâ, winsch nepeeluhds deewus, ko pilsehta atsihst, un eewed sawus deewus; otrâ fahrtâ, winsch samaitâ jauno paaudsi. Pelnitis fods — nahwe.“

Scho apwainojumu eesneedsa teefai trihs wihri: Anits, bagats tirgotajs, Melits, kahds neezigs dsejneeks, un dairunatajs Wikons.

Scho apwainojumu islasot, Sokrata draugi un peekriteji tika kâ pehrkona spehreena satreekti. Schis apwainojums bija breef-migi negehligs. Wehl wairaf Sokrata draugi brihnijâs par to, zit meerigi winsch sanehma scho sinu, kahds wina draugs un skol-neeks saka, ka schini gadijeenâ Sokrats nam bijis masaf apbrihnos-jams, ka wisa sawâ dsihwe un darbiba. Winsch tapat kâ agraki runajis par wisu, bet ne wahrdina neminejis par sawu prahwu. Par to isbrihnejees, schis skolneeks wiaam prasija:

„Sokrat', waj tew nederetu padomat par sawu aisstahwes-schânos?“

„Waj tad tu neredsi, ka wisa mana dsihwe man der par aisstahweschanos?“ Sokrats atbilbeja.

„Wahdâ sinâ?“

„Es nekad neka noseedfiga neesmu darijis. To es eeskatu par labako sataischanos us aisstahweschanos.“

Wina draugs wiaam atbilbeja: „Waj tad tu nepasihsti ateneeschu teefas un nesini, ka teefneschi sem aisstahweschanâs un apwainoschanas runu espaideem beeschi nosoda ar nahwi newaini-gus un attaisno wainigus?“

„Es tew waru smehtet,“ Sokrats atbilbeja: „ka diwas reises sahtu pahrdomat par sawu aisstahweschanos, bet katru reisi mana eesfchejâ bals tam pretojâs.“

„Tu runâ kaut ko nesaprotamu,“ wina draugs peefihmeja.

„Tu ta nesaproti, ka Deewiba atsihst, ka man tagad labafi mirt? Waj tu nesini, ka lihds schim neesmu neweena eeskatijis laimigata par sewi, tadehl ka esmu baudijis leelako laimi — apsiu, ka esmu taisni dsihwojis. Schai sinâ esmu bijis ar sewi meerâ un esmu redsejis, ka mani draugi tapat domâ par mani. Bet ja mans muhschs tagad wehl nebeigfees, es sinu, man buhs jasajuhst wezums; newareschu tik labi redset un dsirdet, nebuhschu

tif faprahtigs un dauds aismahrſchigaks. Un ja es pats atſiſchu ſawu mahjibu un man buhs jaiſſaka few paſcham pahrmetumi, kas tad man buhs par preeku dſihwot? Warbuht, ſchi pati deewiba ſawa neiſdibinajama ſchehlaſtibâ peeſchfir man wiſmeeglaſo nahwi ihſtâ laifâ . . .!

Peenahza iſteefafchanas deena. Teefneſchu ween bija 550; bej tam bija ſalaſijees miſſigi dauds publikas; atnahza ari Sokrata nobehdajufchees draugi un peeſriteji; tee, ſinams, netizeja, ka Sokratu noteefas.

Sokrats iſturejâs teeſâ glufchi meerigi, kâ tahds, kas pilnigi apſinas, ka wiſch newainigs.

Wiſpirms loti aſi runaja Melits, attihſtidams un pamato-dams ſawus apwainojumus.

Lai gan Sokrats pilnigi noſfahrta, ka winu noteefâs un, ka mehſ redſejâm, bija jau peeradis pee domâm par nahwi, tomehr winu uſtrauza apwainotaja beſkauniba, kas eedroſchinajâs apgalwot, ka wiſch eſot beefdeewigs un ſamaitajot jauno paaudſi. Sawu aiſſtahweſchanâs runu eeſahſot, Sokrats wiſpirms peeſihmê, ka naw nodomajis runat daikeem wahrdeem, kâ tas teeſâ paraſts, bet it weentahrſchi pa ſawam eeradamam. Behz tam wiſch norahda, ka par apmelojumu ſwarigako eemeſlu wiſch eefkata to lihdpilſonu duſmas, kuru mulkibu wiſch uſrahdijis; par otu eemeſlu wiſch eefkata to, ka jauneki eemahzijufchees no wina ſarunatees un norahdit uſ netaiſnibu un mulkibu, ſaduſmo pret winu tos, uſ ko ſihmejas jauneku norahdijumi; un nu winu apwaino, kâ jaunâs paaudſes ſamaitataju. Tad Sokrats bej kahdâm ſewiſchkâm puhlem apgahſch ſawu triju ſuhdſetaju negehligos apwainojumus. Wiſch praſa Melitam, kas wadot jauno paaudſi uſ labu? Lai-zinu padomajis, it kâ neſinadams, ko atbildet, Melits norahda wiſpirms uſ likumeem, tad uſ teeſneſcheem un padomes lozelleem, beidſot uſ wiſu tautu, apgalwodams, ka wiſus ateneeſchus, iſnemot Sokratu, mar eefkatit par derigeem jaunâs paaudſes ſkolotajeem. Sokrats neeefkata par wajadſibu tahdai taufstamai mulkibai preti runat un apgahſt ſawu apwainotaju domas, bet tikai iſſauzas: „Ateneeſchu jauneki buhtu laimigi, ja tikai es weens winaus mai-tatu un wiſi ziti pilſoni waditu winus uſ labu!“ Tif pat weegli Sokrats peerahda, ka apwainojums, ka wiſch deeweem neiiz naw pamatots. Tahlati Sokrats ihſds wilzeenâs atgahdina par ſawu dſihwi un darbibu un runâ par to, ka wiſch nahwes nebihſtas, ka, nebihdamees tâs kaujas laukâ, nebihſees ari winas tautas ſapulzes peeſchâ, ka, nebihdamees no tirancem un to duſmâm — ari tagad neatfahpſees no ſawa peenahkuma.

„Al, ateneefchi,“ wiafch lepni peefihmeja: „famehr efmu dſihws un waru par fewi waldit, es nefad nemitefchos meklet pateefibas un ari juhs uf to pafchu aizinat. Man leefas, ka Deews mani fuhtijis modinat juhs no nahwes meega, ka dundurs fameem duhreneem modina ſtipru, bet ſlinku firgu. Juhs, warbuht, duſmojataees par to, ka es juhs traujeju meega; tad aiſdſe-neet mani, apmeerinatees un guleet muhfchigi. Es ta nedarifchu, ka ziti, kas grib eemantot juhfju ſchehlaſtibu ar aſaram un luhg-ſchanam waj ſawu behrnu waimanam, tapehz ka Sofrats narw tahds, ka ziti . . . Es tizu, ka ir deewi un tizu teem daudſ augſtakâ noſihmê, nekâ jeb kurſch no maneem apwainotajeem. Jums un Deewam nododu es ſawu liſteni, — iſſpreedeet to ta, ka tas labafi jums un man.“

Tahdas runas ateneefchi teeſâ wehl nebija dſirdejuſchi: wini bija eeraduſchi redſet apwainototos no bailem trihjam, luhdſamees apſchehloſchanas un raudam, — bet te winu preeſchâ ſtahweja wezis, ſtahweja meerigi, pat lepni, it ka winau neteeſatu, bet wiafch teeſatu ſawus teeſneſchus . . .

Abus apwainojumus atſina par pamatoteem, lai gan tikai ar peezu balſu wairumu.

Pehz ateneefchu eeraſchas, noteefatam bija teeſiba luhgt nahwes ſoda weetà peeſpreest winam naudas ſodu.

Sofrats, ka jau noteefats noſeedsneefs, greeſchas pee teeſne-ſcheem ar wehl neparafſtalu runu. Wiafch ſafa, ka pehz pateefibas ateneefcheem majadſetu winau godat ka ſabeedribas labdari un uſturet winau uf ſabeedribas reſkina, ka uſwaretaju olimpeefchu ſpehlês. Baſcham winam narw wairaf, ka weena mina (ap 30 rublu), ſo dot nahwes ſoda weetà, jo wiſa wina mantiba narw wairaf wehrta; bet wina draugi folijufchi ſalaſit wairaf naudas un wiafch padah-wajot trihsdeſmit minu.

Tahda ſumma bija pardaudſ maſa. Balſo atkal — un tagad ar daudſ leelaku balſu wairumu, nekâ pirmo reiſi, Sofratu noteefâ uf nahwi. Redſams, daudſ teeſneſchu bija faſſaituſchees par noteefatâ weenalſibu un par to, ka tas winus ar tahdu nizinaſchanu uſrunajis.

No teeſneſcheem atwadidamees, Sofrats wehl reiſ ſafa wineem:

„Ja juhs buhtu druſzin pagaibijufchi, jums nebuhtu nemas bijis japuhlas mani teeſajot, jo redſeet taſ, zil man jau gadu: uf nahwi man nebuhtu wairs ilgi jagaida. Ta neſafu wiſeem, bet teem, kas balſoja, ka es noteefajams. Juhs, warbuht, domajeet, ka ja tadeht mani noteefâ, ka nepratu darit tahdu eeſpaidu uf

jums, kas buhtu bijis pilnīgi eespehjamš, ja es buhtu isleetojis wišus lihšjeklus, lai isbehgtu šodam? Bet tas nebuht tā nam. Es neesmu tadehš noteefats, ka man nebija nefa ko teikt, bet tadehl, ka man truhka beštaunibas un pahrgalwibas, tapehš ka es nefaziju jums ta, kas jums wislabaki patihš dsirdet, ka neraudaju un neschehlojos, ka nedariju nefa, kas man buhtu par negodu un ko ziti dara, ka juhs to arweenu redseet. Un wehl tagad nenoschehloju, ka tā aišstahwejos un ne zitadi. Tahdu aišstahwešchanos un nahwi es eeskatu par labako un pareiřako. Ne teefā, ne karā nedrihšt par to ruhpetees, lai wiřadā šinā isbehgtu no nahwes. Karā beeřchi gadas, ka zilweks war glahbt řawu dšihwibu, ja nomet eerotřchus un luhš eeadneekteem apschehlořchanās; ari katre zitā gadijeenā, kad zilwekam draud breeřmas, war atrařt deeřgan tahdu lihšjeklu, kā iřfargat řawu dšihwibu, ja tifa grib tos isleetot. Miħlee atneeřchi, nam gruhti isbehgt no nahwes, bet no noseeđsibas, tadehl ka noseeđsiba usbruħl daudř ahtraki par nahwi. Un luhk mani, jau wezu un nespehžigu uř kahjām, ir panahkusi nahwe, — eenaidneeks, kas leħnam nahk, bet manus weiflos un siřpros apwainotajus ir panahkusi noseeđsiba, — eenaidneeks, kas řkrej loti ahtri. Wehs atstahřim řcho weetu, — es, no jums uř nahwi noteefats, un juhs — ko pateeřiba noteefajuři par noseeđsibu un netaiřnibu . . .

Luhk, ar kahdu luhgumu es greeřchos pee jums: kad mani dehli iřaugš, řodeet winus, teefajeet winus, kā es juhs teefaju, ja wini par bagatibu, waj par kaut ko zitu wairak ruhpejas, nefā par labeem darbeem un tifumu. Un ja winus kahdā šinā eeweřro un tee pateeřibā neiřrahdas ta zeenigi, pahřmeteet wineem kā es jums eřmu pahřmetis par to, ka wini neluhko buht, par ko wineem jabuht, un nebuhdami nefam derigi, nesin par ko řapno. Ja juhs to iřpildiseet, tad es un mani dehli řanemřim no jums, ko pateeři eřam pelnijuřchi.

Tagad mums laiks řchirtees, man — lai mirtu, jums — lai dšiworu; bet waj man, waj jums řagaidams labaks liķienis, to neweens zits nesin, kā tifa Deems."

To teizis, Sokrats meerigi un řingri aiřgahja uř řawu weetu. řdširdejis, ka wina draugi raud, wiřch teiza:

"Ko tas nořihmē? Kadehl juhs raudat? Daba taf wiřeem nahwi nolehmuři! Ja man buhtu jamirřt, kahdai laimibai uřřmaidot, tad buhtu eemeřs behdatees; bet ja es řchiroš no dšihwes, kad man tifa pořt řagaidams, tad domaju, ka ir eemeřs preežatees!"

Kahds weenteeřigs Sokrata řkolneeks, kas wina loti miħleja, řarřas ařaras raudadams, řazija:

"Tas man wisgruhtaki pazeeřchams, ka tu mirřti newainigs."

Sokrats pafmehjäs un, winu apkämpis, teiza:

„Mans mihlais, waj tu buhtu wehlejees, lai es wainigs mirtu?“

Speedums bija jaispilda tīfai pehz trihsdesmit deenām, tadehl tā noteefafchanas deenā tīfa uf Delofa falu fuhtiits kugis ar dahwanām un deewluhdsejeem. To darija katru gadu par peeminu Atenu isglahtbichanai Tejeja laikā. Starpbrihdi no kuga eefwehtifchanas deenas lihds ta pahrnahtfchanai Atenās eefkatija par fwehtu, un tadehl fchinis deenās nedrihfsteja apgahnit pilfektu, nahwes fodu pee kahda ispildot.

Sokratu aifweda uf zeetumu un eeflehdfa kehdees. Winu apmeklet nebija aifleegets, un wina draugi pastahwigi fanahja pee wina un ilgi ar winu farunajās.

Kā likās, nefad wehl wina farunas nebija bijufchas tīf dīfchwas, tīf dīfchenas, tīf aifgrahbtības pilnas, kā tagad; nefad wina wehl s brihnifchīgais dailums neparahbijās tahdā pilnībā, tahdā fpoščumā, kā fchinis deenās. Naw ko fchaubitees, ka Sokrats fajuta wajadību isteikt wīfu, ar ko wina prahts un firds bija pilni, atstahst to kā mantojumu faweem draugeem. Un wini baudija, — fajuta tahdu baudijumu, kahdu spehj fajust weenigi modriigi, domataji zilwefi, kad genialās domas, kā tumfchā nakti fībēns fpoščums, kaut ari uf azu mirkli, apgaismo te weenu, te otu weetu nefinatnības plafchumā.

Daihs gahja ahtri un nemanot.

Bet te reis Kritons, weens no Sokrata wisustizamakeem draugeem, agri no rihta, preefch gaismas, fajuzis un noruhpejees eenahf pee Sokrata zeetumā, wīfch atrada Sokratu meerigu gulam.

„Kadehl tu tīf agri efi atnahzis?“ Sokrats atmodees praša.

„Es atnesu behdigas finas,“ Kritons atbildeja: „fwehtitais kugis riht pahrnahts Atenās, — jau redsejufchi to nahfam.“

Beh tam Kritons luhfoja peerunat Sokratu aifbehgt no zeetuma. Tas weegli isdaroms: netruhfst ne naudas, ne draugu; zeetuma ufraugi uf to jau fagatawoti un weegli nopehrlami, un apwainotaju mutes naw gruhiti ar seltu aifbahft. Desalija Kritonom ir draugi, kas ar preeku ufneems Sokratu.

„Buhtu leelakā mulkiba, ja fcho gadijumu neifleetotu,“ Kritons peefihmeja.

„Ar to buhtu palihdsjēts eenaidneekeem un behrni tiftu atstahsti bahrini.“

Sokrats, finams, stingri atfazijās no fchahda preefchlituma. Busgadu fimteni wīfch bija mahzijis paklausit likumeem; pa wīfu to laiku bija baudijis pilfsona teefības un likumu labumus, un

tagad, kad pirmo reisi winam newainigam jazeesch, winu usaizina greeft dsimtenes pilsehtai muguru un aisehgt, kà nizinatam wehrgam. To winsch eeskata par gluschi neesepehjamu.

Pehz dimàm deenàm Sokrata draugi beidsamo reisi sapulzejäs pee zeeetuma durwim un schoreis dauds agrafi kà ziteem rihteem. Bet winus tuhlin nelaisch eeschâ, tapehž, ka Sokratam patlaban nonem kehdes preeesch nahwes.

Kad wini tikuschi eelaisiti eeschâ, pehž kahda azu leezineeka stahstijuma, wini redsejuschi jekofchu ftatu:

Sokratam bija tikko nonemtas kehdes un winam blakus fehdeja ksantipa ar behrnu us rokàm. Genahzejus eeraudsijsi, wina sahka raudat un sazija:

„Tagad tu, Sokrat, runasi pehdejo reisi ar saweem draugeem!“

Sokrats luhdja Kritonu, lai winsch ufodoh kahdam nabaga feeweeti aishwest us mahjam, un weens no Kritona apkalpotajeem, aishweda to. Kaudadama un sewim pa kruhtim sidama, wina aishgahja.

Pehž tam Sokrats sarunajäs ar saweem neapmeerinameem draugeem. Sarunas dabiski nowirsas us jautajumu par nahwi, un Sokrats issata domas, ka zilweks wisgaram nemirft, bet tikai mirstiga dafa, seme, pahrmehrschas atkal par semi. Bet tihra, neredsamä dwehsele pahreet zita neredsamä, deewischigä, muhschigä pasaulë, kur ta, kopä ar deeweem, dsihwo neiisakamä laimibä. Ja Sokrats, kà jau teifts, atfina, ka dwehsele ir deewischigas dabas, tad winam gluschi dabiski wareja ari raštees tiziba, ka ta ir nemirstiga.

Peenahf wafars, un Sokratam nu ir jashkiras no dsihwes. Winsch nomasgajas, atwadas no seewas un behrneem. Genahf zeeetuma fargs, kas winu jau bija eemihlejis, un raudadams pasino, ka wina stunda ir nahkusi. Genes bikeri ar gifti.

Sokrats meerigi un laipni, pehž sawa eeraduma waigä nemas nepahrmainidamees un usmanigi apluhkodams bikera pasneedseju, prasa:

„Ko tu teiffi, ja no scha bikera es upureschu Deemibai? Waj to war, waj ne?“

„Mehs sagatawojäm tikai titdauds, žif eeskatam par peeteefoschu.“

„Saprotu“, Sokrats sazija: „bet es gribetu luhgt un man ir jaluhds deemi, lai tee smehtitu manu zelu no schis pasaulës us ziti pasauli, lai man kaut jel tas teef atwehlets.“

Pehz tam Sokrats peelika pee luhpâm bikeri un gluschi meerigi isbsehra gitti; wina roka pee tam nemas netrihjeja, wina waigs nemas nepahrmainijäs.

Jau minetais azu leezineeks Fedons stahsta: „Lihds schim leelâ dala no mums raudsija sawaldit sawas behdas; bet nu mehs wairs newarejam zeeft; ar waru man speedäs afaras azis, es aifflahju waigu un raudaju pee fewis; sinams, es neraudaju par Sokratu, bet tadehl, ka eedomajos, ka nu pats esmu nelaimigs, ka esmu saudejis tahdu zilweku. Un es nebiju pirmais: Kritons, newaredams afaru sawaldit, peezhläs un aigahja un es winam patak. Dani azu mirkli weens no muhsejem, kas ilgu laiku bija raudajis, peepeschi sahla flaki waimanat, no ka wisi isbijäs: tikai Sokrats bija pilnigi meerigs.

„Ko tas nosihmè?“ wiasch prasija. „Es aifsuhtiju feweetes, lai tas nenotiktu. Es esmu dsirdejis, ka wihreetim peeklahjas meerigi nomirt, tapehž esi meerigs un pazeetigs.“

Pehz gists atneseja padoma, Sokrats no sahuma staigaja us preekshu un atpakal, kamehr kahjas wairs neklausija, pehž tam tapat paklausidams norahdijumam, atguläs augschpehdus gultâ, bet gists atnesejs schad un tad usluhkoja wina kahjas. Pehž kahda laika wiasch paspaidija Sokratam kahju un prasija, waj wiasch wehl juhrot. Sokrats atbildeja „ne“ un pehž tam, sajusdams, ka meesa paleef arweenu aufstaka un lozekli sastringst, sazija: „Kad tas aisees lihds firdij, tad ir beigas.“ Pehž kahda azu mirkla wiasch nobihdija no gihmja palagu, ar ko jau bija apsedsees, un sazija:

„Kriton, es esmu Eskulapam*) gaili parahdâ; neaismirsti aifmakhat scho paradu.“

„Tiks ispidbits“, Kritons sazija: „waj wehl, ka newehlees?“

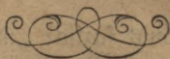
Bet us scho jautajumu atbildes wairs nedabuja. Pehž kahda brihtina Sokrats bija lihkis. Mute bija pusatwehrtâ, azis wairs nekustejäs. Kritons winam täs aifspeeda. Fedons beids schahdeem wahrdeem: „Tâ nomira muhsu draugs, ko es pateefi waru no-saukt par gudrako, taisnako un labako zilweku, kahdus es sawâ muhschâ esmu redsejis un pafinis.“

Platons saka, ka neilgi preeksh nahwes Sokrats teizis, ka wiasch pawisam nemirhtot.

*) Eskulaps — ahrstneezihas mahstlas deems. Tam mehdsja upuret, kad iswesekojas no flimibas. Saweem pehdejem wahrdeem Sokrats, laitam, gribeja norahdit, ka nahwi wiasch eeskata par dwehseles schkirshanos no meesas, par dwehseles iswesekošanas.

Discheni mahrdil tanis gaischi atspihd tiziba, ka dwehsele ir nemirjtiga. Un ne tikai dwehsele, — ari augtas domas ir stip-
rakas par nahwi. Sofrata domas eespeedas tuwak stahwoscho
fkolneeku dwehsele un radija dauds eewehrojambu domataju un praht-
neeku, fewischi leelu eespaidu tas atstahja us Platonu un ta faku-
sa ar wina domam, ka pat wisu to, ko winsch pats ispehtija un atrada,
winsch eestatija par fawa leela fkolotaja domam. Ari Platona
idejas radija dauds eewehrojambu domataju, no kureem wiseewehro-
jamakais ir Aristotels, kura rakstods fastopam wifas fenas Greakijas
gudribas un sinaschanas. No wina un Platona raschojumeem, ka
no milfigeem gudribas apzirkneem, zilwefi, kas mekle pateesibu,
ir fmehluschi domas gadu fintekneem un fmels wehl weenumehr,
kamehr neisdsifis zilwefa domas semes wirsu!

Nemirjtiga ari tapusi atmira par Sofratu, ka par domataju,
kas dsihwi faprata tikai ka pastahwigu dsifschanos pehz pateesibas
un tas isplatifchanas. Winsch mahzija, ka wifa pilniba pateesiba
peeejama tikai deewibai, bet par leelako haudijumu, kas wairaf
waj masaf peeejams katram domatajam zilwefam, winsch eestatija
— eespehju atrast kaut masu daku pateesibas un darit to ziteem
finamu. Un tapehz winsch fawu pateesibas mekletaja un isplatitaja
usdewumu tureja dauds augstafu par pasauligu waru, bagatibu un
wisu to, ko zilwefi mehds eestatit par laimi. Pret fcho laimi
winsch nemainitu fawa usdewuma ar wifam wina listam, nabadsibu,
wajaschanam un pat usspeesto nahwi.

Shnas.

(Fantasija).

I.

Tas bija mehnesi un divas deenas pehz tam, kad, ateneescheem trofshnojot, teefneschi nospreeda nahwes sodu prahneefam Sofratam par to, ka winsch netizeja deeweem un maitaja jauno paufsi. Ateneescheem winsch bija tas pats, kas sirgam dundurs. Dundurs dsel sirgam, lai tas neaifshmaustos un weifli tezetu pa zelu. Prahneeks fazija ateneescheem: „Es esmu juhsu dundurs, es fahz-pigi dselu juhsu firds apfinā, lai juhs neaifsmigtu. Reguli atee-neeschu tauta, esi nomodā, mekle pateesibu!“

Un tauta, breesmigi fadufsmojusees, wehlejās tift waldā no fawa dundura. „Warbuht, fuhdsjetajeem Melitam un Anitam naw taisnibas“, pilsoni runaja pehz spreeduma pasludinaschanas uf mah-jām eedami. „Bet kas no wifa ta buhs un kā tas beigsees? Winsch attihsta fchaubischanos, winsch fattrizina gadu fimateem nodibinatus eefstatus, winsch runā par jauneem tikumeem, lo wajaga pasihst un atrasi, winsch runā par Deewibu, kas mums wehl naw pasihstama. Bahrgalwigais! winsch grib pat paschus deewus padarit labatus! . . . Ne, dauds labaki un meerigaki mums atgreestees pee wezeem, labi pasihstameem deeweem. Lai ari teem daschureif netruhst wainu, bet waj muhsu fentschi meerigu prahtu naw ar wineem dsihwojuschi, waj wini naw teem palihdsėjuschi isdarit eewehrojanus waronu darbus? Bet tagad Olimpa*) deewu tehli tapuschu dauds tumshaki un wezee tikumi fattrizinati. Un kas wehl uf preeschu gaidams un waj nepeenahkas ar weenu fiteenu padarit galu neschkihstai gudribai?“

Tā farunajas ateneeschu pilsoni, no fabeedribas laukuma jaukā wafarā pā pilsehtu isfkihsdami. Wini bija nospreeduschu, nosist neisturamo dunduri, zeredami, ka deewu waigi nu atfal gaischaki atspihdēs. Teesa, ateneeschu schad un tad stahdijās preeschā pasemiga sawadneeka — prahneeka weentahrschais tehls; schad un

*) Olimps — deewu mitellis.

tad mini atminejās, ka šchis šawadneeks bija wineem daudš laba darijis, zihnidamees gan karā, gan tā šabeeatribas amata wihrs puhlejees un strahdajis, weenumehr turedamees pee taišnibas un pateesibas, lai ari pašam tadehl nesin šahdas breefmas draudetu. . . .

Kad mini wisu to atminejās, minu firdis eefagās wehl patumscha šchaubišchanās: „Waj tikai mehš neefam Sofroniška dehlam nodarijuschī šahdu breefmigu netaišnibu?“ Bet tad labee ateneeschī štatijās ostā un juhrā.

Dseestofčas deenas gaitmas trehflā tahlumā mirdseja Delosa šwehtu kuga purpura buras. Šchodeen fugis isgahja no ostas un pahrnahks tikai pehž mehnescha, bet pa to laiku Atenās nedrihst isleet ne wainiga, ne newainiga ašinis. Bet mehnesī ir daudš deenu un stundu wehl wairak. Kas nefaus Sofroniška dehlam, ja jau wiensch notesats newainigs, aishchgt no zeetuma, un leelais draugu pulks wišadā šinā winam palihdšes? Waj bagatam Platonam, Eškinam un ziteem gruhti nopirkt zeetuma šargus? Tad nemeerigais dundurs aishlidos no Atenām pee Tesalijas barbareem, waj uš Peloponešu, waj wehl tahlaki — uš Egipti. Ate- neescheem nebuhs wairs jašlausas wina ušbahšigās runas un labo pilšonu firds apšinu nenospeedis wairs šchis nahwes šods. Un tad wišs buhs labi.

Tā šchowakar daudši pee šewis špreeda, šlawedami tautas un teefneschu gudribu un pašlepus zeredami, ka nemeerigais prahtneeks aishwahšees no Atenām, isšehgs no zeetuma, atšwabinadams lihds- pilšonus no šewis pašcha un no firdsapšinas pahrmetumeem par nepelnito nahwes šodu.

Pa to laiku šaule bija trihšdesmit diwas reišes ispeldejuši no juhras un atkal tanī nogrimuši; bet lihds tai deenai, kad ateneeschī upureja šawai firdsapšinai, kas bija pamodušees, šaunos apwainotajus Anitu un Melitu, bet Sokratam ušzehla uš laukuma peeminekli, bija palizis pa trihšdesmit diwi deenām masaki. Kugis no Delosa šalas bij pahrnahzis un, it tā šaunedamees par dšimtenes pilšehu, šahweja ostā behdigi nolaištām burām. Pee debesš welwes nebija mehnescha, juhra šchušpojās šem beefas miglas šahrtas un uš pašalneem žaur miglu špihdeja ugunis, tā žilweku azis, kas no šauna miršschinas.

Šuhrgalwīgais Sokrats nešchelloja labo ateneeschu firds- apšinas. „Šchiršimees! Žuhs eeseet uš mahjām, bet es eeschu mirt,“ wiensch teiza teefnescheem, špreedumu noklausijees. „Nesinu, šo gaida labats liktenis, waj mani, waj juhs.“ Kad kugim drihš wajadseja atgreestees, daudši no pilšoneem šahka šajust nemeeru.

Waj tad schis stuhrgalwis teescham mirs? Un wini schka kauminat Estinu, Fedonu un zitus Sofrata draugus un peekritejus. Ar asu pahrmetumu wini fazija: „Waj tad teescham juhs atkauseet juhsu skolotajam miri? waj ari jums schehl pahra minu, ar ko zeetuma fargus nopirkt?“ Welti Kritisons luhdja Sofratu aishbeght un ruhgi schehlosjās, ka mispahrejas walodas pahrmēt wineem, ka wineem truhkst draudsiabas un ka wini ir skopi, — stuhrgalwigais prahtneeks newehlejās darit preeku ne faweem skolneekēem, ne labajeem ateneescheem. „Spehtisim scho jautajumu,“ winsch fazija. „Ja israhdisees, ka man jابهگ, es behgšchu, ja jamiršt, es miršchu. Atminešimees, ko mehš agraki runajām par taišnibu, par dšihwibu un nahwi. Waj mehš nerunajām, ka prahtigs zilweks nedrihšt bihtees nahwes, bet netaišnibas. Waj ir pareiši eewehrot muhšu pašchu nodibinatos likumus, kamehr wini mums ir patihkami, bet nepatihkamos pahrfahpt? Kā leefas, atminās spēhja naw mani peewihlusi: mehš par to, teescham, kaut ko runajām?“

„Ja, runajām,“ weens no skolneekēem atbildeja.

„Un leefas, wiši schini jautajumā bija weenis prahtis?“ —

„Ja.“

„Bet, warbuht, pateesiba ir pateesiba preešch ziteem, bet ne preešch mums?“

„Ne, ari preešch mums.“

„Bet, warbuht, kad ne ziteem, bet mums jamiršt, tad pateesiba pahrwehrschas par nepateesibu?“

„Ne, Sofrat', pateesiba paleef pateesiba, lai buhtu nesin kahdi apstahkli.

Tā Sofrats pamasam nahza pee gala spreeduma:

„Nu ja tā, draugs, waj tad neisnahk, ka man jamiršt?

Waj ari mana galwa tit wahja palikusi, ka nespehju tikt pee pareisa spreeduma, tad palihds man, mihlais, un parahdi manām maldigām domām pareisu zetu.“

Skolneeks aissedsa waigu ar mehтели, nogreesās no wina un fazija:

„Ja, tagad rebsu, ka tu wišadā firā mirši . . .“

Un schini tumšchā wakarā, kad juhra dobji schuahza apakšch beesas miglas apšegas un nepastahwigais wehšch it kā par kaut ko klusu behdadamees un schaubidamees, pliwinaja kugu buras, kad uš Atenu eelām satidamees, pilsoni weens otram prasija: waj winsch miris? — un wina balšis leegi trihzeja bailiga zeriba, ka tas naw teesa; kad firds apinā pamodās pirmā atšihšchanas sihme, kas kā pirmāis negaiša wehstnešis, eefustinaja ateneeschu firdis; kad pat, kā likās, mahjas deewu waigi no fauna bija palikuschi tum-

ŝhafi, — ŝhini wafarâ, ŝaulei noejot, ŝnhrgalwis iŝtufŝhoja nah-wes biferi.

Wehŝiŝ palifa arweenu ŝtipraks un wehl zeefŝafi tina pilŝehtu juhras miglas autôs un kâ pahrfŝaitees purinaja lugu buras. Un atreebibas deeweetes balŝoja ŝawas druhmâs dŝeefŝmas pilŝonau ŝirdis, modinadamas tanis negaiŝu, kas pehž nomaitaja Sokrata apwainotajus. Bet tanî brihdi ŝhee pirmee ŝahpigas noŝcheloŝhanas duhreeni wehl nebija ŝkaidri ŝajuhtami. Pilŝoni wehl wairaf ŝirdijâs uŝ Sokratu par to, ka winŝh bija tîem leedŝis dŝirdet preeku, ka winŝh aiŝbehŝis uŝ Teŝaliju; duŝmojâs par wina ŝkolneekem, kas pehdejâs deenâs ŝtaigaja druhmi un nobeh-dajufŝees, kâ dŝihwi ŝirds apŝinas pahremumi; duŝmojâs par teeŝneŝheem, kam truhka ŝaprahtibas un duŝŝas pretotees uŝbudinatâs tautas aŝlâm duŝmâm, duŝmojâs pat par deeweem. Daudŝi ŝazija: „Zums, deemi, mehŝ wînu upurejâm, preezajatees nepeepildamee!“

„Neŝinu, waj mani ŝagaida labaks liŝtenis, waj juhs!“ — atminejâs ŝhos pehdejos Sokrata wahrduŝ, ko winŝh teiza teeŝneŝheem un laudim, kas bija ŝapulzejuŝhees uŝ laufuma. Tagad winŝh, ar mehteli apŝedŝees, gluŝhi meerigi un nekufŝtedamees guleja zेतumâ, bet pilŝehtu bija pahrnehmufŝhas behdas, ŝchaubifŝhanâs, ŝauns. Nebuhdams pats wairs mozibâm peeejams, winŝh bija atkal tapis par pilŝehtas mozitaju . . . Dundurs bija noŝiŝts, bet miris winŝh wehl ŝahpigati dŝehla ŝawai tautai. Reguli, neguli ŝho nakti, ateneefŝu tauta! Reguli, — tu eŝi padarijuŝi breeŝmigu, neiŝlabojumu netaiŝnibu!

II.

Weens no Sokrata ŝkolneekem, kara wadonis ŝfenofonts, ŝhînis behdigâs deenâs lihdi ar deŝmit tuhŝtoŝheem ŝareimeem bija tahlâ kara gaŝjeenâ un, no daudŝejadâm breeŝmâm behgdams, meŝleja zetu uŝ mihto dŝimteni. ŝŝkins, Kritons, Kritowuls, Fedons un Apolodors riŝklojâs uŝ weentahrŝhâm un klufâm behrem, bet Platons bija aiŝbedŝinâjis lampu, — un weens no prahneeka labakeem ŝkolneekem ŝihmeja uŝ pergamenta wina darbus, wahrduŝ un pamahzibas, ar ko winŝh ŝawu dŝihwi bija beidŝis.

Domas neet bojâ un pateefiba, ko leels gars ŝafneedŝis, kâ gaiŝha lahpa apgaifmo nahŝoŝhâm paaudŝem tumŝho zetu.

Sokratam wehl bija ŝahds ŝkolneeks. Dedŝigais ŝteŝips neŝen wehl tifa eefkatits par jaurako un beŝruhpigato ateneefŝu jaunekli: winŝh zeenija titai daiŝumu un godaja kâ Deemu Kliniaŝu,

kā pilnigako bailuma parahdibu. Bet kad wīnšch eepasinās ar Sokratu, wīnam pašuda wīša jautriba un besruhpiša, un Klīniāša draugu pulkā wīna weetā stahjās ziti un wīnšch noskatijās us to weenalbsīgi. Domu bailums un gara saskana, ko wīnšch pee Sokrata eewehroja, islikās wīnam tagad daudš peewilzigati, nekā stalts stahjās un šamehriba Klīniāša gihmja pantōs wīnšch dedšigi peefehrās tam, kas laupija wīna dwehseles newainigo meeru; wīna dwehsele atwehrās un tagad eefagās pirmā schaubišchanās, tapat kā seedu pumpuri atwehrās, lai tos škuhptitu šiltee pawašara štari.

Tagad, šchinis ruhgtōs brihšchōs, wīnšch nekur newareja atrašt meera, — ne mahjās, ne us jau klusām pilsehtas eelām, ne draugu pulkā. Mahju un tautas deewi wīnam bija tapušchi reebigi. Wīnšch teiza: „Es nefinu, waj juhs ešat labakee to pulkā, ko daudš tautas un ziltis peeluhdš un teem upurē. Bet nešchaubos, ka jums par patišchanu aklais laušchu puhlis isdsehšis wisgaischako pateefības spihbekli, ka jums tizis upurets wislabakais zilweks.“

Štešipam lifās, ka us eelām un lautumeem wehl tagad atskan tas pats trošnis, kā teefas deenā. Šchāi pašchā teefā reiš Sokrats weens pats bija pretojees teefnešchu nezilwezīgajam špreedumam un laušchu puhla aklām dušmām, kad tee gribeja us nahwi noteefat newainigos juhras kara špekša wadokus. Bet tagad nebija neweena, kas wīnu ajštahwetu ar tahdu špekšu. Par to Štešips mainoja šewi un beedrus, un tadehl wīnšch šchowakar gribeja behgt no fatišmes ar zilwekeem un pat, ja eefpehjamš, no šewis pašcha.

Wīnšch isgahja pee juhras. Bet šche wīna behdas tapa wehl leelafas. Šifās, ka sem miglas šegas škraida un daušas gar kraštu Nereja*) meitas, apraudadamas labako ateneeti un wīšu pilsehtu, kas isdarijusi negehligu neprahtibu. Wīlni šifās weens pee otra un schlahjās pee atmena klintim; un šchi schalkona un ruhškona Štešipam isklaušijās kā šehras behru dšeešmas.

Tad wīnšch atgreejās no juhras, ajšgahja no krašta un gahja taišni ween projam, nemas nesfatidamees, kas wīnam preeščhā un nemekšedams zeka. Druhmās behdas bija aptumšchojuschas wīna juščhanas un eetinušchas wīnu kā melnā mahkonī. Wīnšch nenohēdša wairs, kas ir laiks, kas plaschums, bija ajšmiršis pat šawu buhtibu, wīnu nomahja tikai neišturamās domas par Sokratu. Wakar wīnšch wehl bija, wakar bija dširdamas wīna gudrās un pašemigās runas. Rā tas war buht, ka šchodeen wīna n a w?

*) Nerejs — greeku mitologijā širmgalwis — juhras gars; wīnam štaita lthdš 50 weitu.

Al nafts, af jnhs, milfigee kalni, kas miglas autõs tihti, tu, ſchnah-
zoſchà juhra, kas pati mari kuſtetees, juhs, nemeerigee wehji, kas
neſeet uf ſaweem ſpahrneem neaptwerami leelàs paſaules telpu, tu,
ſwaisgchnotà debefes welwe, kas eſi pahrlahta ſtrehjofcheem mahkto-
neem, tu, kluſi mirdſoſchà blaſhma, nemeet mani pee ſewis, dareet
man ſinamu ſchàs nahwes noſlehpumu, ja juhs to ſineet. Bet ja
neſineet, dodeet man ſchat leetà juhſu weenaldbibu. Atſwabineet
mani no ſcheem moku pilneem jautajumeem, — es wairs neſpehju
nehſat winus ſawàs kruhtis beſ atbildes, beſ zeribàm uf atbildi . . .
Un kas lai atbild, ja Sokrata luhpas aiſſpeeduſi muhſchigà kluſu-
zeefchana, ja uf wina ſkata uſgulufees muhſchiga tumſiba? . . .

Tà Kteſips uſrumaja juhru, kalnus un nafts tumſibu, kas,
kà weenumehr, kluſàm un nemanot tihtiija gulofcho paſauli ſawõs
neredſamõs autõs. Igi winſch tà beſ kahdas apſinas bija gahjis,
nemaſ nedomadams apluhkotees, kur winſch nonahzis. Bet kad
winſch apſtatijàs, wina dwehſelè eejagàs ſchauſmigàs bailes.

III.

Likàs, ka muhſchigàs natts neredſamee deemi buhtu paſlau-
ſijufchi wina pahrodroſcho luhgumu. Kteſips ſtatijàs un nepaſina
weetas, kur wina atradàs. Pilſehtas ugunis ſen jau bija tumſà
apdbiſufchas, juhvas ſchnahſchana tahlumà aplufuſi, un tagad pat
atminas par to apluſa wina iſbailotà dwehſelè. Nebija dſirdama
nemeena ſana; ne uſmaniga natts putna bolſs, ne wina ſpahnu
wihzinaſchana, ne lapu iſchabeſchana, ne nekad neaprimtoſcho kalnu
ſtrautu burbulofchana, — nefas netrauzeja dſilo natts kluſumu . . .
Un tikai ſilàs maldu ugunis uf klintim lehnam iſdſiſa un atſpih-
deja atkal weenà un otrà weetà un wirs kalnu galeem miglas
blahtõs kluſàm iſſchahwàs un paſuda ruhſa, ſaweem iſheem atſpih-
dumeem padaridama tumſu wehl leelaku un ar ſawu baſlo mirona
gaiſmu apſpihdedama iſmiruſcho tuſſneſi, kurà, kà miſu iſchuhſkas,
weena pee otras wijàs melnas aiſas, chaotiſtà nekahriibà pazehlàs
augſtas klintis.

Likàs, ka wiſi jautree deemi, kas dſihwo ſalàs oſolu birjès,
tihrõs ſtrautõs, jaukàs eelejàs, bija iſbehguſchi no ſcha tuſſneſcha,
lai nekad wairs tanì neatgreetees; tikai weenigi leelais noſlehp-
mainais Pans*) bija laut kur tuwumà apſlehepes dabas chaofà
un it kà nairgadamees uſſkata winu, neezigo ſtudru, kas nupat ar
tahdu nekaunibu gribeja iſſinat meera un nahwes noſlehpumu. Un

*) Pans — greeku mitologijà — meſcha deems; mehds dſihwot kalnõs
un aiſàs.

Ktesipiu jau pahrnem šarabas neisprotamas breefmas, tapat kà trofšchnojščà pafšuma laikà juhra appluhdina krafta klintis.

Waj nu tas bija šarnis, waj patefšiba, waj neredšamas deewibas parahdišanàs, Ktesips tifai juta, ka wehl weens azu mirklis — un pa dšihwibas robeschu buhs pahrfahpts un wina dwehsele isgairšis šhimi bešgaligo, bešweidigo breefmu juhrà, kà tumščà wehtras nakti leetus pileens firmà okeana wifràs. Bet šhimi azu mirkli wifšch peepeschi išdširdeja balsis, kas winam islikàs pašihstamas, un ruhšas gairšmà wifšch šaredseja žilweku tehluš.

IV.

Uš kahda klintis raga dšilà iššamišbà sehdeja žilweks, semu nofahruščos galwu ar mehteli pahrfedšis. Dirs kluseem šokeem winam tuwojàs, ušmanigi kahpdams uš augšchu un kairu šoli prah-tigi šperdams. Sehdetajs atfedša waigu un eefaužàs:

„Waj tas tu eši, labais Sokrat? Waj tu eši atmahzis šchà druhšmà weetà, kur es jau ilgi sehdu, nesinadams, kad deena un naktis mainas un wolti gairšmas gaididams?“

„Ja, tas es ešmu, draugs! Waj tu neeši Elpidijs, kas nomira deenas trihs agrati, kà es?“

„Ja, es ešmu Elpidijs, bagatafais Atenas ahdminis, bet tagad nelaimigafais wehrgš. Tagad tifai es noprotu dšejneeka wahrdu patefšibu: labaki buht par pehdejo wehrgu semes wiršù, neka par waldneeku elles tumšibà.“

„Draugs! Ja tew šchà weetà tif šmagi, kadehl tad neeši žitur?“

„Uš Sokrat! Es brihnos par tewi: kà tu mari eet, mehrka neredšedams; bet es . . . Es šche sehdu dšilàs behdàs un apraudu tif ahtri pagahjuščàs dšihwes preekus.“

„Draugs, Elpidij, es, tapat kà tu, atrados šchà tumšibà, kad manàs azis išdšifa semes dšihwes gairšma. Bet balšs man šazija: „Sokrat, ej pa jaunu želu, nesaubè laika“, un es gahju.“

„Bet kur tu gahji, Sokrat? Šche naw nekahda žela, nekahdu pehdu, pat neweena gairšmas štarika. Tifai akmenu, tumšibas un miglas južeklis.“

„Tas teefa. Bet, draugs, waj par šcho behdigo patefšibu pahrfleežinaješ, tu pat šew nejautafi, kas wiswairaf moža tahdu dwehšeli?“

„Beš šchaubiščanàs, ta ir — breefšmigà tumšiba.“

„Nu tad wajaga eet gairšmai' preti. Waj tu neeši eewehrojis, kà kalnu galus gairšmas štari škuhpšta pirms? Tadehl es šew

teizu: jadomà, ka tas ir nolikts likums, ka mirstigeem pašcheem tumšibà jameklè zeljch us dšihwibas amotu. Wairak nefa noteikta nefinadams, ej, Sokrat, weenmehr us preekchu un us augšchu . . . Waj tew neleefas, ka tas ir labaki, nekà sehbet us weetas. Man tà leefas un tadeht eju. Urdeemu!"

"Ak ne, labais Sokrat', neatstahj mani. Tu šperi deesgan broščhus šolus šhini elles peklè. Dod man tawa mehtela stuhri . . ."

"Ja tu domà, ka ir tew tas buhs labaki, nahj man lihds, draugs Elpidij!"

Un divas ehnas gahja tahlak, bet Ktesipa dvehsele lidoja minàm pafak; ta kahroja pašihstams Sokrata runas tihràs škanas, kas it kà apgaismoja minai šhis muhsšhigàs tumšibas plaščhumus.

"Kadeht tu nerunà, labais Sokrat?" bija atkal dširdama atneescha Elpidija bafšs. "Šarunajotees naw til garlaižigi želot; waru šwehret, nekad man naw gadijees pa tahdu želu eet. Luht, kad šajuht ilgoščhanos pehž laba drauga, kam, kà tew, mehle naw wolti dota!"

"Prasi kaut ko, draugs Elpidij'. Šintahriga žilwefa jautajumi rada atbildes yn šarunu."

Elpidijs drufku apluša un tad apdomajees prasija.

"Štahsti man, nabaga Sokrat', waj tewi, mafakais, labi apglabaja? Žif ehrmoti, ka mums tagad par tahdàm leetàm jarunà: agraki mehš jautajàm weens otram: "Kà tu labi guleji un waj paehdi labu pusdeenu!"

"Draugs, man jaatšihstas, ka newaru apmeerinat tawu šintahribu."

"Es tewi šapratu, nabaga Sokrat. Tew naw ar ko leelitees! Bet man ta zita leeta! Ak, kà mani paglabaja, žif wareni mani paglabaja mani nabaga beedri! Es wehl tagad ar leelu preeku atgahdajos šchos labos brihščhus . . . pehž manas nahwes! Wispirms mani nomasgaja un eefwaidija wišadàm šmarščhojochàm šahlèm. Pehž tam mana uštizigà Larifa ušgehrba man wišdahrga-kà audekta drehbes. Wišlabafas pilšehtas raudatajas pluhja šew matus, jo minàm par to bij apšolita laba mafša. Žilts kapà man eelika lihdsi daudj dahrgumu; wareni išgresnotu bronša . . ."

"Pagaidi draugs. Ešmu pahrlėezinats, ka uštizigà Larifa parahdija par wairak minàm mihleštibas . . . Tomehr . . ."

"Lihdsfigi dešmit minu un iščhetras drachmas, neškaitot dšehreenu, ko weeši išdšehra. Redši, kà mani pawadija kapà. Reti kahds tà tizis paglabats, reti kahdam tahda ušmaniba parahdita."

„Draugs Elpidij, waj tew neleefas, ka ſchis jelts buhtu atneſis wairaf labuma Atenu nabageem, nekà tagad tew?”

„Atſihſtees, to tu runà aif ſkaudibas“, Elpidijs atbildeja. „Man temis ſchehl, nabaga Sokrat. Lai gan, ſawà ſtarpà runajot, tu teeſcham pelnijs ſawu likteni, un neweenu reiſi ween es ſawà gimenè ſtahſtiju, ka ſen jau laiks darit galu poſtam, ko tu ſehji, jo . . .“

„Pagaidi, draugs. Kà leefas, tu gribi teikt kaut kahdu ſpreedumu, un es bihſtos, ka tu eſi nogreeſees no taiſnà zefa. Saki, labais zilweks, uſ ko mirſas tawas nedroſchas domas!“

„Es tikai gribeju teikt, ka mana labà firds tomehr leef man tewi noſchehlot. Mehneſi atpakaſ es pats deefgan kleebsu ſapulzè, bet pateſibà neweens no mums kleebejeem newehlejàs, ka tew no-tiftu tiſ leela pahreſtiba. Bet tagad tizi, man tewis wehl wairaf ſchehl, tu nelaimigais prahtneeks“.

„Pateizos tew. Tomehr ſaki, draugs: waj tew naw tumſchs preekſch azim?“

„Ja, ari es domaju: waj tee naw tumſchee apaſchpaſaules tumſchumi“.

„Ko? Ari tew ſchis jelſch ir tikpat tumſchs, kà man?“

„Leefas, ne maſaf“.

„Ja nemaldos, tu pat turees pee mana mehtela ſtuhra?“

„Tas teeſa“.

Bet waj tad mehſ neeſam abi weenadi noſchehlojami? . . . Tu redſi, ſentſchi nemaſ neſteids preezatees par to, ko tu ſtahſti par ſawàm warenàm behrèm. Kahda ſtarpiba tad ir ſtarp mums, labais beedri?“

„Bet, Sokrat, waj teeſcham deemi tà aptumſchojuſchi tawu prahtu, ka tu ſkaidri neredſi ſtarpibas muhſu ſtahwoſki?“

„Draugs, ja taws ſtahwoſkis tew leefas gaiſchaks, tad dod man roku un wedi mani, bet tagad tu gribi, lai ſchai tumſibà es tewi wedu“ . . .

„Atſtahj jokus, Sokrat! Atſtahj ſawus jokus un nepeelihſini ſewi (tapehž ka taſ eſi beſdeemis) zilwekam, kas nomiris ſawà paſchà gultà . . .“

„A! leefas, es ſahku tewi ſapraſt . . . Saki man tomehr, Elpidij: waj tu zeri, ka wehl kahdreis leetoſi ſawu gultu?“

„Ta nebuht nezeru“.

„Un waj bija tahdas reiſes, kad tu tanì neguleji?“

„Bija. Bihž tai paſchaj deenai, kad es winu nopirku par puženu. Redſi, lai gan tas, no ka es winu pirku, ir deefgan leels blehdis . . .“

„Aistahj to meerâ. Warbuht tagad wiaſch atkal atpirks ſcho gultu no tawâs atraitnes par zeturtduku zenas. Un waj naw teefa, ſchi gulta tew tikai ſahdu laiku peedereja?“

„Teefa“.

„Bet ta gulta, kura es nomiru, ari man ſahdu laiku peedereja. To man uſ ſahdu laiku eedewa labais Protiks, zeetuma ſargſ“.

„Ja es buhtu ſinajis, uſ ko tu nogreeſi ſarumu, es nebuhtu atbildejis uſ teem wiltigeem jautajumeem. Nu, waj tahda neſchſiſtiba ir dſirdeta: tu ſalihdſini mani ar ſemi! Ja buhtu grihejis, pahra wahrdeem buhtu warejis padarit tew galu!“

„Safi ſchos wahrduſ, ſaki beſ bailëm. Deefin waj ar wahrdeem tas labaki eeſpehjamſ, nekâ to nahwes ſahles iſdarija . . .“

„Nelaimigais! Tu taſ miri uſ teefaſ ſpreedumu! To jau es gribeju teiſt“.

„Bet eſ taſ to ſinaju paſchâ nahwes brihdï un pat daudſ agrafi. Bet tu laimigais Elpidij, ſaki, kadeht tu miri?“

„Ta jau pamifam zita leeta. Redſi, man peemetâs uhdena ſaite. No Korintas tika atſauktis dahrgſ ahrſis, ſas par diwâm minâm apnehmâs mani iſdſeedinat un puſi jau ſanehma uſ preeſſchu . . . Baidoſ, ſa Larifa, ſam tahdâs leetâs truhtſt peedſiwojumu, warbuht, atdoſ winam otu puſi“.

„Kâ redſu, tad Korintas ahrſis naw iſpildijis ſawu ſolijumu?“

„Tas teefa“.

„Un tu miri ar uhdena ſaite?“

„Al, Sokrat! waj tizi, ta mani ſchnaudſa trihſ reiſeſ, ſamehr, beidſot, iſdſehſa manâs dſiſhwibas uguni.“

„Bet ſaki man: waj uhdena ſaiteſ nahwe tew darija leelu baudijumu?“

„Al, ſaunais Sokrat, neſmejeeſ par mani! Eſ tew ſafu: wina mani ſchnaudſa trihſ reiſeſ . . . Eſ kleeſu kâ mehrſis, ko meefneekſ kauj un luhdſu deemuſ, lai wini aſtraki pahrgreeſch deegu, ſas ſaiſta mani ar dſiſhwibu . . .“

„Par to nemaſ nebrihnos. Bet no ſa tad tu ſpreedi, ſa uhdena ſaite to labaki iſdarija, nekâ nahwes ſahles, ſas man uſ reiſi padarija galu?“

„Redſu, ſa atkal eſmu ſapineeſ tawâs zilpâs, tu ſaunais beſdeewi! Regribu wairak deemuſ ſaitinat, ar tewi, ſwehtu eerafchu pahrfahpeju, ſarunajoteeſ.“

Un abi palika klufu. Bet pehz brihtina Elpidijſ pirmâis atkal eeſahſta:

„Kadeht tu nerunà, labais Sokrat?“

„Tu taf pats to loti wehlejees?“

„Es neefnu lepnš un protu laipni ištutees pret teem, kas par mani semaki. Nestrihdefimees wairs!“

„Es ar temi nestrihdejos, draugs Elpidij, un, tizi, negribeju tem nefa nepatihkama fazit. Es tikai esmu eerabis ar leetām eepasihtees šalihšfinot. Sawa stahwokla škaidri neisprotu. Sawu stahwokli tu eestati par labaku, un es buhtu preezigs, ja dabutu finat, kadeht. Ari tem, warbuht, nebuhtu nekahda waina, eepasihtees ar pateesību, lai wina buhtu kahda buhdama.

„Nu, nu, atstahsim to. Sati, tem taf naw bail?“

„Nedomaju, ka juhtas, kas mani tagad pahrnehmuschas, waretu par bailēm nosaukt.“

„Bet es juhtu bailes, lai gan, pateesību fakot, man masaf eemeslu ar deeweem strihdetees, kā tem. Tomehr waj tem neleefas, ka deemi muhs wihsuschji zeribās, atstahdami muhs tikai pašča špehkeem ščaj breefmigā čaovā?

„Das atkarajas no ta, kahdas ir bijuschas zeribas. Ko tad tu gaidi no deeweem, Elpidij?

„Ko gaidu!? Tu par daudz ehmoti jautā, Sokrat! Es domaju, ja zilweks wisu šawu muhschu deeweem upurejis un godigi nomirst, tad, kā leefas, war, ja nu ne Hermesu, tad zitu kahdu neeweehrojāmu deewu šuhtit zilwekam zetu rahdit . . . Teesa, firdsapšina man pahrmēt weenu leetu . . . Redsi: daudz reises šolijos Hermesam tetu upuret, luhgdamees, lai winsch peeschkir laimi, ahdām tirgojotees, un —“

„Tew laimes nebija?“

„Laimē bija, labais Sokrat, bet . . .“

„Saprotu, nebija tela.“

„Nu, waj bagatam ahdminim truhstt tetu?“

„Tagad šaprotu: bija ir laime, ir teli, bet tu patureji wisu un Hermesam neitā nefa.“

„Tu eši gudrs zilweks, to daudzreis esmu teizis. Ak wai, no defmitām reisēm tikai trihs reises ispidiju šawus šolijumus un ari pret ziteem deeweem neisturejos labaki, kā pret Hermesu. Ja ari ar temi kaut kas tamlihdšigs gadijeess, waj tad tas iik naw eemesls, kadeht mehš esam atstahti? . . . Teesa, es pawehleju Larisai šcho kluhdu pehž manas nahwes wairakahrīgi islabot . . .“

„To taf tad daris Larisa, bet šolijeess eši tu?“

„Das teesa, tas teesa . . . Nu, bet kā ar temi, labais Sokrat? Waj tad nu tu, besdeewis, labaki ištutejeess pret deeweem, nekā es, i wibijigs ahdminis?“

„Draugs! nesinu, waj esmu labaki isturejees, waj sliktai. No saktuma es upureju, nemas nesolidamees, pehdejôs gadôs es neupureju, ne ari folijos to darit . . .“

„Râ, nelaimigais, nemeena teta?“

„Ja, draugs, ja Hermesam buhtu bijis jaišteet tikai no maneam upureem, lad mînsch buhtu loti wahjfsch palizis . . .“

„Saprotu! Tu ar lopeem netirgojees un tadehl winam kaut ko zitu upureji. Warbuht, weenu, otru minu, ko tew tawi skolneeki samafaja par mahzibâm.“

„Draugs, tu sini, ka es no saweem skolneekem maffas ne-nehmu, un, ko zitadi nopelniju, ar to pats tikai tâ wareju isift. Ja deewi buhtu rehkinajufchi us manas fuhrâs maltites atleekâm, wini buhtu stipri wihsufchees sawâs zeribâs.“

„Ak, tu neschkistais! Tad ir es waru ar fwehtumu leelites. Paskataates, deewi, us scho zilwefu! Teefa, daschureif esmu juhs peefrahpis, bet reifem taf ari daliju ar jums to, kas tirgojotees atlika. Kas drufku dod, dod jau daudf, falihdsinot ar scho nebehndneeku, kas neta nedod! Waj sini: ej weens pats. Es bihstos ar tahdu besdeewi kopâ eet: par to deewi us mani war nostaittees . . .“

„Râ tu gribi, leelais Elpidij'. Nemeenam nepeeklahjas ar waru usspeest otram sawu draufsibu. Palaid mana mehmeta stuhri un — ardeewu. Es eefchu weens pats.“

Un Sokrats gahja us preefschu arweenu tilpat drofschi, lai gan katru foli ar apdomu sperdams. Bet Elpidijs tuhlin kleefta winam pakaf:

„Pagaidi, pagaidi, labais lihdsipilsoni, neatstahj ateneeti tahdâ breefmigâ weetâ! Es tikai joloju, eefkati manus wahrdus par jokeem un pagaidi. Es brihnos, kâ tu wari jel drufku redset tahdâ besgaligâ tumfiba.“

„Draugs, esmu sawas azis pee ta peeradinajis.“

„Das ir labi. Domehr newaru flawet tewi par to, ka neefi deeweem upurejis. Ne, newaru, nabaga Sokrat, newaru. Laifam godajamais Sofronifks jaimiba tewi tâ nemas nemahzija, un tu pats, esmu redsejis, no saktuma peedaltizees pee deewluhgschanâm.“

„Ja. Bet es esmu eeradis wifu pakaf pehtit un tikai to paturet, kas pehz schahdas pehtifchanas rahdâs par paturamu . . . Un tâ peenahza deena, kad es teizu: Sokrat, tu nepeeluhds Olimpa deewus. Par ko tad tu winus peeluhdsi?“

Elpidijs saktâ smeetees.

„Das, luhf, ir! Teefcham, juhs prahtneeki, daschreif newarat atbildet us wisweentahrschateem jautajumeem. Bet es, weentahrschs

ahdminis, nekad dšihwê neesmu nodarbojees ar šofistu mahžibām, tomehr sinu, kadehl Olimpa deewi japeeluhšj."

"Šafi, draugs, drihsafi, lai ari es no tewis dabuju sinat — kadehl?"

"Kadehl? Ģa, ha! Tas taš ir tif weenfahrschi, mihlais Sokrat."

"Šo weenfahrschafi, jo labafi. Tomehr neslehp man, ko tu fini. Tā tad, kadehl deewi jagodā?"

"Kadehl? Šo taš wiši dara . . ."

"Draugs! tu labi fini, ka ne wiši. Waj nebuhs pareišafi teift: daudši?"

"Nu, lai ari daudši . . ."

"Bet šafi man, waj leelafā dafa žilweku nedara wairaf launa, nekā labu?"

"Domaju, ka tas ir teefa: tas beeschafi gadās."

"Tā tad, ja gribi šefot leelajai dafai, tad peenahšas darit launu?"

"Šo tu runā!"

"Ne es, tu pats to šafi, bet es domaju, ka tas naw wehl nekahšs eemešs, ja leela dafa peeluhšj deewus, un mums japa-meklē žits, prahtigaks eemešs. Warbuht, tu domā, ka wini pelni-jušchi, lai winus godā?"

"Tas, luhš, ir teefa!"

"Labi. Bet tad atfal jauns jautajums: par ko tad tu winus ihpašchi godā?"

"Par winu augstibu un dišchenumu, tas taš gaischi šaprotams."

"Warbuht, es tem drihs ari peekritišchu. Man tikai wehl jadabu no tewis sinat, kur meklejams dišchenums un augstiba? Tem gruhti atbildet! Pamekleschu preekšč abeem atbildes. Homers šafa, ka nemeerigais Ašejš, Paladas — Atenes afmina trahpits, kritiš un šandām meesām aišnehmis septinaš dešjatinas."

"Nu redši."

"Tā tad, ta ir dišcheniba! Bet draugs, luhš, kur atfal ja-šchaubas. Waj tu neatminees štiprineeka Diofanta? Wiašč bija pa wešelu galwu par wišeem augstaks, bet Perikšs nebija garaks par tewi. Tomehr ko mehš nošaužam par leelu, Perikflu waj Diofantu?"

"Es redšu, ka leelums teesčam naw dišcheniba."

"Ša, dišcheniba — naw leelums, tas teefa. Es preezajos, ka šaut šahdā leetā mehš jau ešam weenis prahtiš. Warbuht, dišchenums meklejams leelšs tikumšs?"

"Šinams!"

„Es atkal tapat domaju. Bet tagad šafi: kam kurfch jagoda: waj masafajam leelafais, waj ari tam, kur tikums leels, jagoda netikumigais?“

„Utbilde ir gaischa.“

„Domaju. Tagad eestim tahlaf: šafi man pehz firdsapšinas, waj tu eši zitu behrneem ar bultam dšihwibu laupijis?“

„Sinams, nefad! Waj tad teescham tu par mani tif slitti domā?“

„Un, zeru, neeši ari neweena fahrđinajis?“

„Es biju godigs pilsonis un labs gimenes tehws, luhdsu, Sokrat, neaismiršii ta.“

„Dā tad, tu nepaliki par lopu un šawam kaišlibam nedewi uftizigai Larifai eemesla atreebtees šeemeetēm, ko tu biji fahrđinašchanā eemedis, un behrneem, kas nefahdā finā nebija wainigi?“

„Rudeen, tu man dari dušmas, Sokrat!“

„Bet, warbuht, tu atnehmi mantojumu meesigam tehwm un eeslodšiji to žetumā?“

„Rebuht ne! Bet kadehl tu man to praši?“

„Pagaidi, draugs. Warbuht, mehš kaut kā nahšim pee kahda špreeduma. Šafi, waj tu eestatitu par leelu tahdu žilweku, kas wišu to buhtu darijis, ko es nupat peemineju?“

„Nu, nefad ne! Es tahdu nošauktu par neleeti un apwainotu winu uš laufuma kauschu un teefnešchu preešchā.“

„Nu, Elpidij, kadehl tu neapwainoji uš laufuma Žeišu un Olimpa deewus? Kronids*) karoja ar meesigu tehwu un pee mirštigeem apmeerinaja šawu lopisko kaišlibu, bet Hera atreebās newainigeem, kam bija warmahziba jazeesh . . . Waj Apolons ar bultam nenonahweja wišus Niobejas behrnus, waj Kalenijs nesaga wehršchus? Dā tad, Elpidij, ja teefa, ka netikumigakam wajaga godat tikumigako, tad tew naw japeeluhds Olimpa deewi, bet wineem jataiša tew altari.“

„Nesaimo Deewu, Neschkihstais Sokrat! Paleez meerā! Waj tew deewi jateesā?“

„Draugs, kaut kas augštats winus ir noteefajis. Tagad išehtišchu jautajumu: kahdas ar deewibas sihmes? . . . Tu, leefas, šaziji: dišcheniba, kas parahdas tikumōs. Un waj ta pati ari nawa — weenigā deewišchigā dširkstele žilwekā? Bet ja mehš ar neezigeem žilweku tikumeem mehrijam deewu dišchenibu un mehraulka israhđijās leelafa par to, ko mehrijam, waj tad neišnahš, ka pats deewišchigais šahfums nošodijis olimpeeschus. Bet tad . . .“

*) Ari weens no warenateem deeweam.

„Kas tad?“

„Tad, labais Elpidij', mini naw deewi, bet mahneklī —
špofi. Waj ne tā?“

„Uht, pee fa war nonahkt, ar jums, baskahjeem prahtnee-
teem šarunajotees! Tagad redsu, ka par temi pateesiba runata:
tu ar šawu issfatu un wišadi zitadi špehj apburt zilweku. Tā ari
tu mani tikai tadeht eji apbuhris, lai raditu manā stipri tizigā
dwehsele šchaubišchanos. Runā tagad weens pats, es wairs ne-
atbildeschu!“

„Nedusmojees, Elpidij, es tew launa newehlu. Ja tu eji
peekufis un newari sekot logisfeem špreedumeem, tad es pašahstifchu
tew lihdsibu par kahdu Miletas jauneklī. Ar lihdsibām war prahtu
atpuhtinat, un ari atpuhtai ir šaws labums.“

„Stahsti, ja taws stahstis naw garsch un ja winam ir kahda
pamahziba.“

„Šchi lihdsiba rahda, kas ir pateesiba, un es raudsifchu minu
šaihfinat. Waj redsi. Rahdreis, wezds laikds Miletai usbruta
barbari. Samangoto jauneku starpā bija ari kahds sehns, wišā
minu semē wisgudrakā zilweka dehls. Uj zeta sehns stipri šastima,
un minu, kā nederigu laupijumu, issweeda tukšnesi.

Tumschā nakti winsch atkal atjehdsās. Augsti pee debesim
mirdseja smaignes, wisapfahrt isplehtās tukšneschi un tahlumā wareja
dsirdet plehšigus šwehruš ruhžam. Winsch bija weens.

Winsch bija glufchi weens pats, bes tam deewi bija laupi-
jušchi winam atminu, tā ka no šawas agrakās dsihwes winsch nefa
wairs neatminejās. Welti winsch nopuhleja šawu prahtu — tani
bija tikpat tumschs un tukšchs, kā šhini tukšnesi. Un tikai kaut
kur tahlu, aij miglaineem, nekaidreem tehleem lidoja šapni par
atstahto dsimteni. Šhini jaukā semē winam rahbijās mislabakā
zilweka tehls, un tad wina firdi atškaneja wahrds: „tehws!“

Drusku atšpirdis, winsch peezehlās un šahka eet nedroscheem
soleem, no breesmām iswairinadamees. Tā winsch gahja ilgi,
kamehr, kā litās, pehdejee špehki bija judušchi; bet te peepešchi
winsch tukšnesi eeraudsija uguni, kas atšpihdeja tumsibā un ispla-
tija šiltumu. Wina noguruschā dwehsele tad eesagās mihsliga
žeriba, atminas par tehwa mahju, un jauneklīs tumojās ugunim,
issaufdamees: „Mans tehws.“

„Un tā ari bija tehwa mahja?“

„Ne, tas bija barbaru pulks, kas bija apstahjees tukšnesi.
Wini šawangoja to, bet lahwa winam šafilditees un eemahzija
minu, kā dabut uguni . . . Iļgus gabus pehz tam winsch dsih-
woja kā noschelojams wehrgs, lolodams domas par tahlo dsimteni,

par atpuhtu pee meefigà tehwa kruhtim. Reifem winsch nedroschu roku mehginaja nedsihwà mahlà, fokà waj akmeni sihmet tehwa tumfcho tehlu. Bija pat brihschi, kad, noguris, winsch apfampa paschisstrahdato tehlu, peeluhdsja to un flazinaja asaràm. Te meh akmens palifa aufstis akmens, un, peeaugdams, jauneklis fapita fawus roku darbus, jo tee winam likàs nirgajamees par wina loloteem fapneem.

Beidsot listenis noweda flejotaju pee kahda laba barbaras kas winam prafija, tadeht winsch weenumehr tik behdigs. Kai jauneklis ufizēja winam fawas behdas un fawas dwehfeles zeribas, barbaras, ari gudres zilweks buhdams, winam teiza: „Zabi, ja ir tahda seme un tas, par fo tu runaji. Bet kà tu pasihfi fawu tehwu?“

Jauneklis atbildeja: „Mufsu semè zeenija gudribu un tikumu, un manu tehwu wifì atfina par skolotaju.“

„Zabi,“ barbaras atbildeja. „Zadomà, ka ari tewi ir wina mahzibu bihglis. Tadeht nem sifli un agrumà dodees zelà. Seme, kur zeeni gudribu un tikumu, buhs tawa dsimtene un gudrafais no tureeneescheem — taws tehws.“ Un jauneklis deenai austot dewàs zelà . . .

„Waj winsch atrada, fo mefleja?“

„Winsch mellè wehl lihds fchai deenai. Winsch eepafinàs ar dauds semem, dauds pilsehtàm, dauds laudim. Un katru reisi, kad smagà zelà naktis tumfiba winsch eeraudsija uguni, kas aizinat aizinaja, wina firds fahka stipraki pufjet un dwehsele pamodàs zeribas: ta ir mana tehwa mahja!“ Bet kad weefmihligais fainneeks laipni fanehma peekufufcho zelineeku, peedahwaja winam fwehtribu un atpuhtu fawà mahjà, jauneklis aisgrahbts krita tam pee fahjàm un fazija: „Pateizos tew, mans tehws! Waj tu nepasihfi fawu pasjudufcho dehlu?“

Un daudsi bija gatawi peenemt wina par dehlu, tadeht ka toreis behrni tika beeschi nolaupti. Bet pehz pirneem preekeem jauneklis fahka eewehrot, ka eedomatam tehwan ir dauds nepilnibu un pat neitikumu. Tad winsch fahka pehtit un pahrbaudit wina, nelikdams winam meera ar faweem jautajumeem par tainibu un netainibu. . . Un wina drihs aifdsina no weefmihligàs mahjas un winam no jauna atkal bija jazeesch zela mofas un aufstums. Ne weenu reisi ween winsch pee sewis nodomaja: „Paliffchu fchini pehdejà mahjà, paglabafchu fcho pehbejo tizibu. Lai tàs man ir tehwa mahjas weetà. . .“

„Waj fini, Sokrat, tas, warbuht, ari buhtu bijis prahtigafi.“

„Reisem wiensch gri domaja tapat, kà tu. Bet eerascha pehtit un nekaidree şapni par^u tehmu nedewa winam meera. Un atkal wiensch nokratija pihschfus no şawàm kahjàm un atkal nehma zekineeka şisli rokà un ik reises wehtras nakts atrada wimu sem pajumta. . . Waj tu neatrobi, ka jaunekka listens atgahdina zilwezes listeni?“

„At, wiltigais gudrineek, tagad es şaprotu, ko tu gribi pahast ar şcho lihşibu. . . Nu, tad teikşu tew taişni: lai tikai atşpihd gaisma şhini tumşibà, un tu redşei, waj es kahrdinaşku şaimneeku ar tahdeem jautajumeem. . .“

„Draugs, gaisma jau aust,“ Socrats atbildeja.

V.

Brahtneeka mahrdi likàs peepildamees. Kaut kur augstu, aij miglas auteem tahlumà pašpihdeja gaismas şars un pašuda kalnu besgalibà. Behş ta otrs, tresşs. . . Likàs, ka tur, aij tumşibas robesşàm lido kahdi şposçi geniji, peepildas leels nosleşpums, manama kahda dşihwa dwaşcha, taişas kahdi wareni şwehki.

Bet tas bija tahlu. Un wirs şemes tumşiba tapa wehl leelaka. Un melni mahşoni zeldamees, şaweenodamees, un weens otru dşihdami, kluhmejàs bes kahda gála un pahştraufşchanas. . .

Sila uguns nokrita no tahlà augstuma dşilà besdibent un mahşoni pazehlàs wehl augştaki, wişgaram apşegdami plaşcho debesş melni.

Un gaismas ştari aişşlihdeja arweenu tahlaki un tahlaki, it kà wimeem nebuhru dalas gar şcho druhmo un tumşcho leşu.

Socrats şahweja, teem behdigi pakal noşkatidamees. Şpidijs işbijes şkaijàs uş augşku.

„Paşkatees, Sokrat, ko tu tur redşi uş kalna?“

Filosofs atbildeja: „Draugs, padomaşim druşku. Şa mehş ejam, tad mums ir kahds mehrkis, kurp ejam, un ja şemes dşihwei ir robesşas, tad gaismas un tumşibas zihnà ir muhşu puşku kronis. Bet ja mums naw nemta eespehja domat, tad Deemiba, kas mums dewuşi domas, grib, lai mehş pehtam paščas muhşu zenteenu robesşas. Tà tad, Şpidij, şataişees apşweikt gaismas blaşmu aij şheem mahşoneem. . .“

„Labais beedri, ja tahda ir gaismas blaşma, tad lai labaki muhşigigi paştahw şchi şchaufmigà, bet meerigà nakts. Waj tu nejuhti, ka tahdàs pamahşibu pilnàs şarunàs laiks mums pagahja deesgan patihşami? Bet tagad dmehşele şarunàs, negaişam tu:

wojotees. Ne, faki, ko gribi, bet tur preeščâ nam weenkahrščas nedšihwas nahts ehnas. . . Luht, wehl weena Zeisa bulta eefchahwâs besgaligajâ besdibeni. . .“

Atesips paskatijâs uf augšchu un breefmâs fastinga wina dwehsele. Pakalna wirsû, zelu aistahdami, druhsmejâs olimpeeschu leele, tumšchee tehli. Pehdejais stars wehl reis noslihdeja pahr mahkoneem un isdšisa kâ wahja atmîna. Nahts schausmiba bija šafneegusi šawu pilnibu, negais tuwojâs, un tumšchee tehli aifnehma wišu debefs plaschumu. Widû Atesips eeraudsija wareno Kronidu, kura galwu rotaja staru apspihdums. Ap to druhsmejâs wezako deemu dušmigeetehli. Wesels garšč mahkons nekaitamu masu deemu lidoja un kustejâs, kâ putnu bari, kas aishaisčas wakara tahlumâ, kâ putekli, ko weefuls fajel, kâ wehtrâs dšihtas rudens lapas. . . Un Zeisa pehrkons breefmigi ruhza, un pehz katra ruhzeena notrihzeja milšigâs klintis. Bet kad uguns apdšisa un ruhzeeni apklusâ, tumša atkal šabeeseja un isbailotâ klusumâ bija dširdami dobji waidi.

Atesips šalima. Pehzak wišč atšinâs, ka šhini breefmigâ brihdi wišč wišu bija aismiršis, jo breefmas bija galigi nomahkuščas wina dwehsele.

Wišč tikai klausijâs. Divas balsis bija tur dširdamas, kur wiša daba bija fastingusi un zeeta klusu. Weena bija špehziga un bahrga bals. Otrâ bija wahja zilweka bals, ko wehjšč nesa no kalna šihpuma, kur Atesips atstahja Sokratu.

Bals no mahkoneem runaja: „Waj tu eši, nefaunigais, garâ augtprahtigais Sokrats, kas zihnijâs ar semes un debefs deeweem? Nebija par mums olimpeescheem jautratu nemiršigu; tagad jau šen mehš dšihwojam trehšlâ, tadeht ka semes wirsû isplatijušees netizibi un šchaubiščanâs. . . Tomehr nekad šche miglas blahti til ahtri nepalika til beesi, kâ no ta laika, kad kahdreis eemihlotâs Atenâs isdširdeja tamu reebigo wahrdu, Sofroniska dehls. Kapehz tu nedariji pehz šawa tehwa mahžibâm? Labais Sofronisks ari kahdreis, ihpašči jaunibas gadšs, padarija weenu un otu masaku grehtu, tomehr wina upuru šmaršča neweenu reisi ween fairinaja muhsu oščanas organu. . .“

„Pagaidi, Kronid’“, Sokrats teiza. „Tâ tad bailigu leeku libu tu eestati labaku par pateešibas meklešanu?“

Pehz šči jautajuma pehrkona špehreeni nahza weens pakal otra, tâ ka klintis nodrebeja. Pirmee negaiša rahweeni bija pahrgahjušči un apklusušči tahlajâs aishâs, bet kalns wehl weenumehr trihzeja, tadeht ka no dušmâm trihzeja tas, kas sehdeja kalna galâ.

„Kur tagad esi, pahrdrofchais jautatajs?“ olimpeescha bals sobodamàs atskaneja.

„Esmu ņhe, Kronid, ņhe, ņhai paņhà weetà, un es neņusteņhos, ņamehr tu man atbildeņi. Es gaidu.“

Behrkons ņahņa ruhņt wehl breeņmigafi. Un pehž ņahdeem ažu mirņkeem bals no jauna atskaneja pahr leju:

„Ak, Sofroniņka dehls! waj tew nepeeteef, ņa wirs ņemes tu iņņehji tahdu neņizibu, ņa pat ņhe, Olimpà, ta eetin muhs, ņa tumņhòs mahņonòs? Kad tu ņarunajees uņ laukumeem, akademižàs un žitàs publiņkàs weetàs, daņchu reiņ mums teeņham liņàs, ņa tu eņi iņpoņtižis wiņus altarus ņemes wirņu un ņa drupu puteņki pazeņlas pee mums uņ Olimpū. . . Un tew wehl maņ: tu ari ņhe, manà preeņņhà, neaņiņiņti nemirņtigo waras. . .“

„Žeiņ, tu duņmojees. Sati, ņas eeputa man geniju, ņas wiņu muhschu nelika meera manai dwehņelei, pamudinadams mani nenogurņtot dņihtees pehž pateeņibas?“

Mahņoni walbija noņlehpumains klufums.

„Waj ne tu? Tu žeti klusu. Es ņho jautajumu iņpehtiņchu. Eņho deewiņņhigo dņirņņteli man eedewis waj nu tu, waj žits ņahs. ņa tu man to eņi dewis, tad tew paņņham to dahmajū, ņà ņawas dņiņhwes eenahņuņho augli, ņà leesmu, ņas žehlufees no dņirņņteles, ņo tu pats man dewis. Paluņho, Kronid, es eņmu uņglabajis taru deewiņņhigo dahwanu, ņawas ņirds labatà ņuhri es uņaudņinaju taru ņehlu. Eņhi, luht, ir manas dwehņeles uguns, ņas dega tanì ruhgtà brihdi, kad es ar paņcha roku pahrgreesu ņawas dņiņhwes pawedeenu. Kadehņ tu to nepeenehni, kadehņ duņmojees, ņà ņliņts ņkolotajs, ņas aiņ wežuma neņpehji wairs tedņet, ņa jehns — ņkolneeks ņihmè uņ paņlauņigà waņka wiņa paņcha pawehles. ņas tu eņi, ja pawehli man iņdņehņt ņwehto uguni, ņas apgaismo manu dņiņwi no ta laiņa, kad tanì eeņpihdeja ņwehto domu pirmais ņtars. Saule neņata ņwaigņnèm: dņeeņteet, lai es waru uņleht. Wiņa uņlez, un ņwaigņņnu wahjà gaiņma paņuhd daubņ ņtiņrakà. Deena neņata lahpaì: dņeeņti, tu mani traužè. Deena ņahņas, bet lahpa kuhp un neņpihd. Deewiba, ņuras es mekleju, tu neeņi, jo bihņtees neņizibas. Ta Deewiba ņpihd pate ņà deena, ņà ņaule, ta neruhpežàs par to, lai žita gaiņma tiņtu iņdņehņta. Eņhi deewiba ir ta, ņas man teiks: želineef, bod man ņawu lahpu, ta tew naw wairs wajadņiga, tapehž ņa es eņmu wiņas gaiņmas awots. Tu, ņas teiks: noleež uņ mana altara tawas neņizibas maņo dahwanu, tadehņ ņa es waru temi no tàs atņwabinat, — tas ir mans Deems, ņuru es mekleju. ņa tu tas eņi, tad

atbildi us maneem jautajumeem. Neweens nenogalina šawa behrna, un manu šchaubišchanos ir dšemdinajis muhšchigais gars, kura wahrdi ir — pateesiba!

Debesis ugunis pahrschkihra tumšchos mahkonus no weenas malas lihds otrai un, breešmigai wehtrai plosotees, atkal atškaneja špehžiga bals:

„Kur tu esi nonahžis ar šawu netizibu, tu, augšprahtigais gudrineeks, atstahdams pašemibu, semes tikumu labako rotu? Tu atstahji weenteesigās tizibas patihkamo pajumtu, lai nahltu šchaubišchanās tukšnesi. Tu redseji winu, šcho ismirušcho plaschumu, ko dšihwes deemi atstahjuschi. Waj tu, neezigais tahrps, kas lodā šawōs noscheshlojamōs leegschanas pihšchlōs, wari tilt schim tukšnesim zauri? Waj tu wari eedwehst dšihwibu pafaulei, waj tu špehji ispraft neredšamo deewibu, ko tu nemahki peeluhgt? Waj tew, ispostito altaru putektu nokehšitam, buhs lemtis zelt jaunus deewnamus? Uš ko tad tu žeri, ja esi atstuhmis wezos deewus un jaunū nepašihsti? Neapmeerinajamu šchaubišchanos muhšchiga nakts — ta ir juhsu pafaule, noscheshlojamee tahrpi, kas gribat ispostit dšihwo tizibu, weenfahrschu firschu patwehrumu, kas pašauli esat pahrwehrtruschi par ismirušchu ložekli. . . Kur tu tagad esi, neezigais un stuhrgalwigais prahtneel?“

Tikai wehtra, kā par wišu waldidama, waronigi šwilpa plaschumā. Pehž tam pehrkoni aplusa, wehšsch šallahwa šawus spahrnus, un miglā tikai leetus gahsa štraumēm, kā nesawaldamas ašaras, kas grib appluhdinat wišu semi, kā ar neapmeerinajumu behdu pluhdeem. . . Un Ktesipam likās, ka ari školotajs ir appluhdinats, ka wina droščā bals, kas eeradusi pašahwigi jautat, wairs nefad nebuhs dširdama. Bet pehž brihtina ta no jauna atškaneja tani pašā weetā.

„Tawi wahrdi, Kronid, ir warenaki par taweem pehrkoneem“. Tu aiskustinaji manā noguruschā dwehšelē to, kas jau šen trihzeja manā firdi, bet katru reisi to nospeeda šmaga šchaubišchanās našta. Ja, es atstahju weenteesigās tizibas patihkamo pajumtu, ja, es redseju šcho tukšnesi, kurā naw neweena dšihwa deewa, un ko sedš šchaubišchanās tumščā nakts. Bet drošči es gahju tani eekščā, tapehž ka man spihdeja mans genijs, wišas dšihwibas deewišchigais šahkums.

Išpehršim šcho jautajumu: waj ne Ta wahrdā, kas dod dšihwibu, teel šwehpinats wihraks uš taweem altareem? Ne pee tewis, bet pee Wina teegas weenteesigā tiziba, un waj Winu ari nemelle neapmeerinajamā šchaubišchanās? Ja, es neesmu arkitekts, neesmu jauna deewnama buhwetajs, man nebija šauts uštaitit nah-

lamās tizibas stalto ehku, kas pazelas no semes lihds debesim. Es esmu pozitīšchanas puteklu applahts mehslu tihritajs. Bet, Kronid, firds apšina man šaka, ka deevnamu taišot, nepar ari bes mehslu tihritaja darba istikt. Kad attihritā weetā stalti un lepni pazelsees brihnischiškigā ehka un tani šahks mahjot jaunās tizibas dšihwā Deewiba, tad es pašemigs mehslu tahrys aishrahpschos pee šchi Deewa un teiššchu: luhf, es esmu, kas nenoguris lodajis leegšchanas pihschłs. Miglā un putekłs man nebija wafas pazelt azis no semes un manā garā tīfai wahji tehlojās šapni par nahfotnes wareno ehku . . . Waj Tu, taišnais, pateesais un leelais, atstumfi mani? . . .

Tawi stari eespihdeja manā netihrā dwehsele un ta pazehlās pee Dewis, Neisprotamais, kura wahrds ir Noslehpums . . . Es Dewi melleju, tapehz ka Tu esi pateesiba, es zentos tikt pee Dewis, tapehz ka Tu esi taišniba. Dewis dehl es miru, tapehz ka Tu esi dšihwibas amots . . . Waj Tu atstumfi mani, Neisprotamais? Peenem manu smago šchaubischanos, manu dedšigo pateesibas meklešchanu, manu šuhro dšihwi, manu brihwoprahtigo nahwi, peenem wišu to kā upuri, kas ir bes ašnim, kā weenu luhgšchanu, kā nopuhtas par Dewi, tapat kā besgaligais etera oleanas usnem nihzigo garaiau struhflu. Peenem to wišu Tu, kura wahrda es nesinu. Nelauj jau pagahjuschas nafts miglas špokeem aishschefhsot man zelu, us Tawu muhschigo gaismu . . . Ejeet no zela, miglas ehnas, kas stahweet rihta blahšmas gaismai preekščāl Manas tautas deewi, es jūms šaku: olimpeeschi, juhs neeseet taišni, bet kur nam taišnibas, tur ari pateesiba tīfai ir špoka ehna. Pee tahda gala špreeduma esmu nahzis es, Socrats, kas eerabis wišu pakal pehtii”.

„Schkirees, tu tumšibas migla, es eju pa šawu zelu pee Ta, ko wišu muhschu esmu meklejis . . .”

„Es eju”

Behrkons šahka atkal ruhkt, bet dauds klufaki un nespehzigaki. Wehtra palika arweenu rahmaka un rahmaka, kamehr beidsot apklufa kalnu aifās. Ta weetā bija dširdamas zitas neisprotamas, brihnischiškigas šanas.

Kad Atesips brihnidamees atwehra azis, wīnu pahrsteidša neredsets šfats. Nafts beidsās, mahkoni isklichda. Deewu ehnas ahtri pazehlās debesu silumā. Zitas pašchibeja us tahleem klinšchu rageem un wirs kalnu plaišām, un Elpidijs, kura masais stahws bija redsams us šahdas aifas malas, steepa wineem rofas pakal, it kā luhgdamees, lai aishbedšejis isschkir wina listeni.

Bet no kalna miršotnes aishklichda wīfi noslehpumainee mahkoni, un ta spihdeja, kā lahpa pahreleju silo miglu. Un lai gan tur nebija ne پهړكونتهوا Kronida, ne zitu olimpeeschu, bet tīfai

kalna gals, ņaules gaisma un augstās debesis, tomēr Ktešips ņai-
dri ņajuta, ņa wiņš dabā, lihdņ pehdigai ņahlitei ir manamas
weenas weenigas noņlehpumainas dņihwes ņihmes. Wehja mihligā
ņhuņņhināņhānā wareja dņirdet ņahdu elpojam, brihnisņhigā ņastanā
atņkaneja ņahda balņs; ņpoņņhai deenai ņwinigi tuwojotees, bija ma-
nami ņahdi neredņjami ņoli. Un zilweņi wehl ņahweja uņ zekeem
apgaiņmotā kalna galā un klusā lihgmibā un ņpehzigōs ņirds apne-
meenōs iņsteepa roņas.

Uzu mirklis — un wiņš paņuda. Kteņipa dwehņele pamodās
un weenfahrsņhās deenas gaischums iņlikās winam ņā neeziga kre-
ņla, ņalihdņinot ar nupat paņudusņho dabas ņkatu, kurā parahbijās
neredņjamas dņihwibas ņahthuhne.

Mirusņhā prahtneeka ņolneeki, nopeetni un klusu zeesdami,
noklauņjās Kteņipa ehromotā ņahstā. Platonņs pirmais pahrtuauza
klusumu.

Winsņ teiza:

„Iņpehtisim ņapnus un to noņihmi.“ „Iņpehtisim“, ziti at-
bildeja.

Riġas Latw. Beedr. Finibu Komisijas

Derigu Grahmatu Appahdafchannas Modata

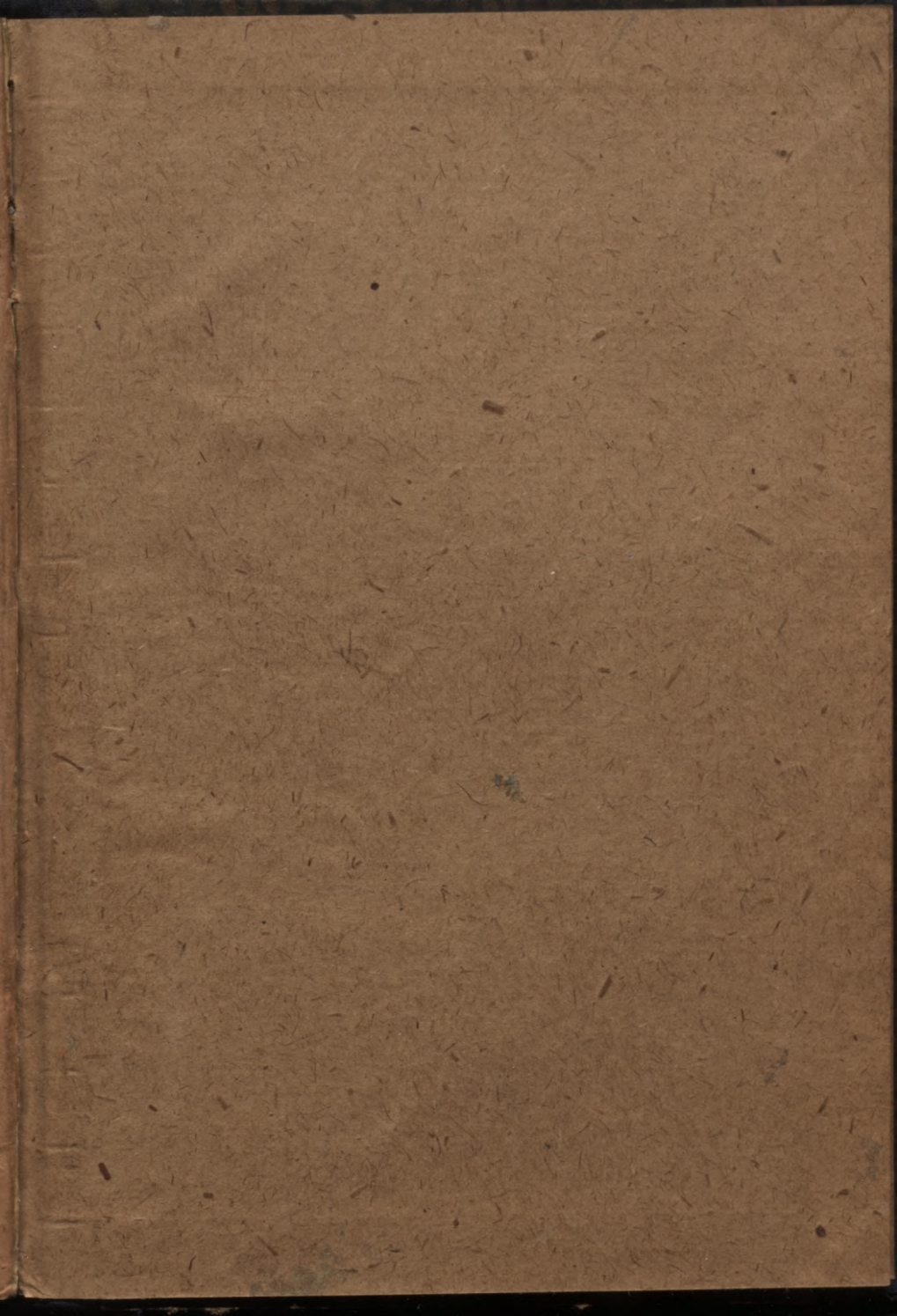
ifderuſi ſchahdas grahmatas:

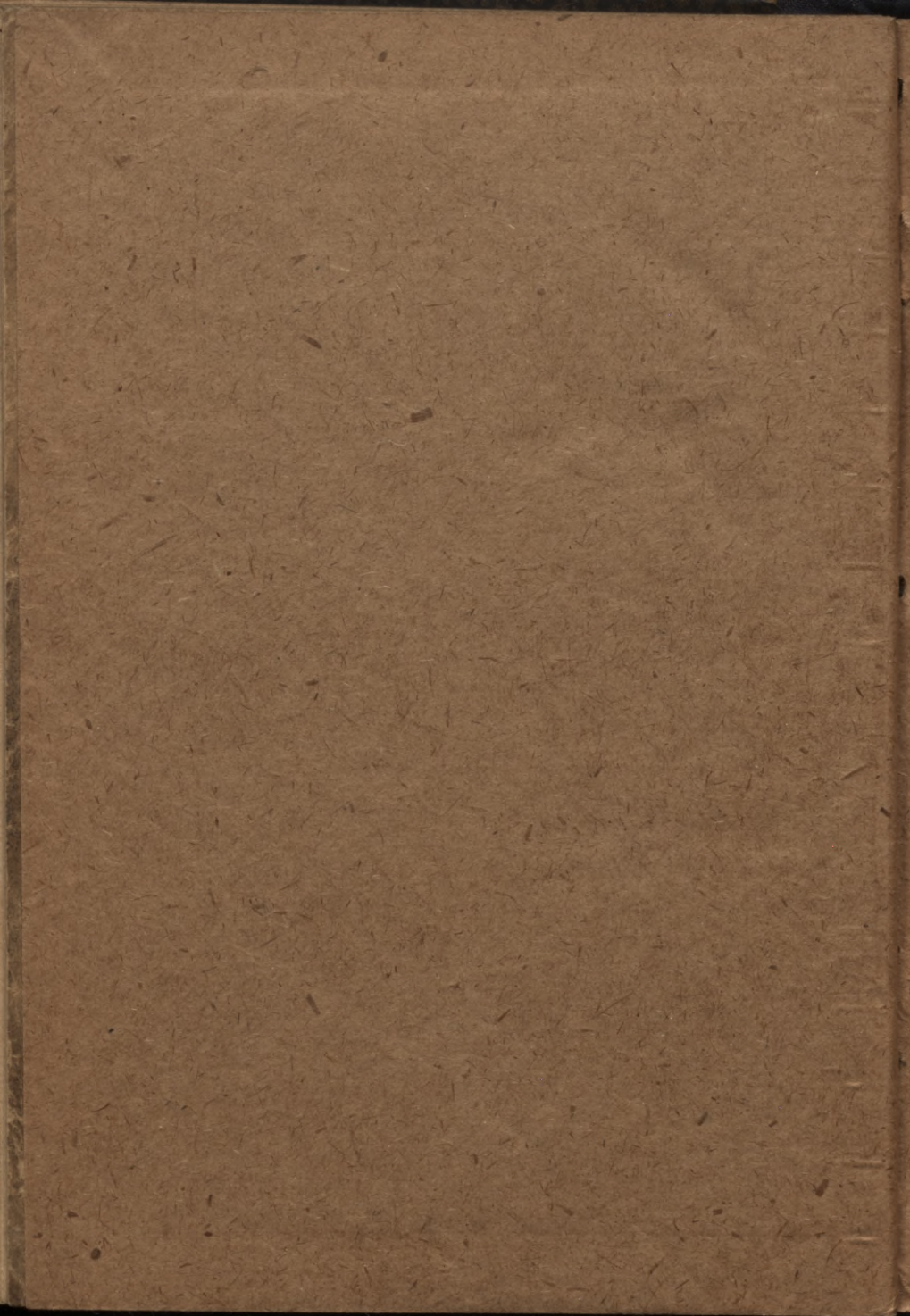
ſkap.

1887:	Peterburgas awiſchu Beemina. Firmà buriniza .	80 un 30
	*Muhju tantas paſafas. Fr. Brihwſenneka I. (otrà dr.)	10
1889:	Schli. Kurjemes augſchala ſentſchi. M. Struſiſcha .	20
	*Iſha ſemtopibas mahziba Saſtahdijis E. D. Peppewitſchs	40
1890:	*Stahſti iſ Romneeku wehſtured. Latw. tulſojis J. Kemers	15
1891:	*Sarunas par dabu. I. dala. Ar 24 ſihm. teſſid	20
1892:	*Firmà palihdſiba pcepeſchòs nelaimes atgadījumòs	15
	*Ediſons. Tulſojis J. Stiſrais. Ar Ediſona bildi.	10
	*Par lauku cedaliſchannu. Saſtahd. mahz ſemt. J. Maſwerſiſ	5
	*Geologija. Anglu walodà ſaraktiſijs prof. A. Geiki. Ar 47 ſihm.	25
	*Apſichu Zehkaba rakſti I. Pee pagasta teeſas (otrà druka)	8
	* " " " II. Bagati rabi (otrà druka)	10
	Padomi, kà majus behruns kopt. Dr. Michailowa .	3
1893:	*Sarunas par dabu. II. dala. Ar 165 ſihmejumeem .	35
	*Apſichu Zehkaba rakſti III. Iſ tantu biſichu galerijas I.	
	(otrà druka)	10
	* " " " IV. Iſ tantas biſichu galerijas. II.	20
	*Kriſiowa paſafas lihds ar dſihwes aprakſtu. Ar bild. puſchl.	20
1894:	*Grammariona. Populara aſtronomija. Ar 83 ſihm. .	30
1894:	*Apſichu Zehkaba rakſti. V. Sweſchòs landiſ. (otrà dr.)	10
	" " " VI. Laimes ſpòks. Ubags .	10
	Laukſaimneeka Sakun-dahreſ. Saraktiſijs J. Penġerots-	
	Sweſchais mahjits dahreſtopis. Ar 22 ſihm.	20
	Bitu tantu rakſineeki. I. dala	15
	Mahziba par mehſleem un mehſloſchannu. J. Maſwerſiſcha	15

1894:	Vahves mahziba. I. data. Graudlin Karla	40
	Wahpas I.	5
1895:	Ullu nu kuelmehma draugi. Pehz freemu wal. no 2. S.	5
	Drusziuas no trim dabas walsim Pehz Webera no J. Zhruta	10
	Kur paleel bariba, ko apchdam? Zsiologiasts apzerejims	15
	Zitu tantu raskineeki II.	15
	Upsiču Zehkaba raksti. VII. Birnee šahsti I.	10
	" " " VIII. " " 2.	15
	Wahpas. II.	5
	*Benjaminš Franklins	25
	Nimija	25
1896:	Zitu tantu raskineeki III.	15
	*Peštalozzi dšihwes apraksts no O. Abeta.	15
	Semes nu tantas. I. Kā kaceleši dšihwo?	10
	Upsiču Zehkaba raksti. IX. Uj pilsehtu	15
	" " " X. Wehtules I.	15
	*Gippius, Padomi lapām šimtam	10
	Tēna domes par mahzilu. Galvīstejs Wiulis	25
	Analijs futurad wāsture. No M. Brunneeta	20
1897:	Upsiču Zehkaba raksti. XI. Wehtules II.	15
	Gaiša jūhra. I. Taltōjs Widiņu Jahnis	10
	Wera Stendera raksti. I. data	20
	Gaiša jūhra. II. Taltōjs Widiņu Jahnis	8
	Zitu tantu raskineeki. IV. Surwe.	10
	Birnee šahsti ii dabas mahzibām. S. Waqnera. II. data	20
	Paris Baikers. Biogrāfijā no Lomirosova	8
	J. Reikens il. raksti I.	25
	Wahronā šahle.	8
	Zuljē Bejars	25
1898:	J. Reikens il. raksti. II.	10
	Gaiša jūhra. III. (Veigas). Taltōjs Widiņu Jahnis	20
	Drusziuas. Ronda skolotāja jaunības atmiņas	15
	Ungaišmošana nu apgaišmojamee lihdielī	15
	Damahziba. tā masus behrus kras	25
	Zitu tantu raskineeki. V. J. Reikens il. raksti	15
	Zitawitā audzināšana	10

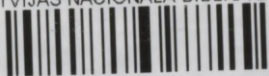
Uzskaites: Ar maigāmi () apšņi grafiskais salatu, ne
 Kras mahziba's apgabala turatori lectoi kolu n. laso biblotetē.

205

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309079639